

545381583

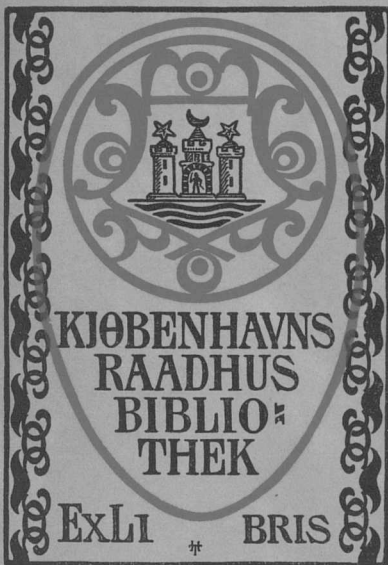

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

The image shows the front cover of an antique book. The spine, on the left, is bound in dark, worn leather with visible raised bands. The main cover area is decorated with a traditional marbled paper pattern, featuring a dense, irregular arrangement of light-colored, circular spots and blotches against a dark, charcoal background. The marbling is contained within a dark, possibly leather or cloth, border that follows the edges of the cover. In the bottom-left corner of the marbled area, there is a white circular sticker with the letters 'RHB' printed in a bold, black, sans-serif font.

RHB

99.4 Bergsøe, Vilhelm Be

EVENTYR I UDLANDET

EVENTYR I UDLANDET

AF

• VILHELM BERGSØE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

NORDISK FORLAG

KØBENHAVN OG KRISTIANIA

1905

99.4

Be

FØRSTE KAPITEL

Mørke Dage. — Gildet paa Konstantia. — Frederiks Hospital. — Raven og Skruptudsen. — Bøghs Valkyrie. — Hummeltofte. — Monrads Raad. — Oldenborrens Naturhistorie. — Min Faders Død. — Hellebæk og Hammermøllen. — Min første Prøvelse. — En Landsbylæge. — Withusen. — Rejseplaner. — Sværdfiskens Parasit. — Dristige Planer.

V AAREN var kommen med grønnende Skove. Kvidrende Svaler foer gennem Luften, og Voldens gamle Banker var broderet med guld-gule Mælkebøtter og snehvide Stjerneblomster; men alt dette vaagnende Liv, som ellers plejede at fylde mig med Glæde og kalde mig til fornyede Undersøgelser, vakte denne Gang kun en bitter Sindsstemning. Dels var jeg medtaget af det forcerede Arbejde til Magisterkonferencen, dels følte jeg stadig en nagende Ærgrelse over at jeg havde spildt saa mange kostbare Aar; thi det gik mere og mere op for mig, at jeg kunde have taget denne Examen med samme Resultat ved blot at anvende den halve Tid.

Hvor tidt ønskede jeg mig i disse Foraars-aftner tilbage til den kære, gamle Fabrik med det krogede Lindetræ, dens blomstrende Haver og de duftende Syringer paa den grønklædte Kirkegaard. I Modsætning til alle disse Herligheder sad jeg nu i en mørk Mellembygning og stirrede i Aftenskumringen ud i den smalle, smudsige Gaard, hvor Skriftstøberiets Maskiner uafledelig klaprede og Flagermus smuttede forbi mit Vindue i Stedet for muntre Svaler, og hvor Rotterne strøg af Sted i pilende Flugt, saa snart nogen smækkede med Porten.

Tung og trist var jeg, led og ked af det hele, og dertil kom, at jeg følte mig ikke alene deprimeret, men ligefrem syg, uden at jeg dog kunde sige, hvad det var, jeg fejlede.

Medens jeg saaledes en smuk, varm Foraars-aften sad og stirrede ud ad Vinduet, gik Døren op, og paa Tærskelen stod Frederik Ussing i en moderne Sommerdragt med den lyse Straahat kækt paa sit sortlokkede Hoved.

„Ædle Sir, bedagede Myggefanger og nybagte Magisterkonferensraad, jeg hilser Dig „salem salutem“, og beder Dig lytte paa min Tale, der denne Gang mærkværdigvis ikke er Vrøvl. Alt-saa til Sagen, som Skarpretteren sagde til Ole Kollerød, da han skulde hugge Hovedet af ham,

thi det haster nu, ligesom dengang. En Del livlige Ungersvende samlede under den Fane, som bærer Postscriptum Klubben af 8de Maj, agter til Ære for Fromhedens Frederik, der har lavet en Balkyrie i 20 nordiske Sange, og til Hæder for Dig, der ikke kunde klare Guleroden paa Universitetet, at foranstalte en større Palaver i Morgen Formiddag Kl. 12 slet, at møde ved østre Port, hvor Ferdinand „lægger op“. Programmet er lovende: Froprædiken paa Fortunen, Højmesse i Kirsten Pils Kapel, Aftensang over Stalden hos Niels Husar, som selv spiller Orgel, og Midnatsmesse under Konstantias fulde Ranker, hvor jeg skal have den Ære at foredrage Poul Møllers „Glæde over Danmark“, til Akkompagnement af Glastrompet og Punchedas.“

„Ædle Sir! dixi et liberavi animam meam, oplad din Røst, og svar, hvis Du ikke er et rent Kanaillebæst, som Holberg siger!“

I gamle Dage vilde denne pudsige Invitation have moret mig; men i min nuværende Tilstand bevirkede den lige det modsatte, jeg fandt det hele flovt, fadt, for ikke at sige drengagtigt, og bad ham derfor paa en baade venskabelig og høflig Maade om at gaa Fanden i Vold.

„Meget vel, Sir! svarede han, jeg agter og respekterer Dyden, skønt det Fruentimmer i

Reglen er forbandet kedeligt. Au revoir, Adjøs so lang!“

Da Ussing var gaaet, fortrød jeg, hvad jeg havde gjort, han havde dog altid været en brav Kammerat, selv naar han skejede værst ud, og Maaden, hvorpaa jeg havde vist ham bort, forekom mig nu kun at være en Følge af mit onde Lune og min sygelige Stemning; jeg vilde kalde ham tilbage, men han var borte, og jeg ventede ikke at se ham for det første.

Heri tog jeg dog betydelig fejl, thi da jeg næste Morgen atter sad hensunken i mine triste Betragtninger, bankede det paa Døren, og der stod han igen frisk og frejdig, og med de Ord: „Den er vel gaaet over, Bjærkebak?“ smilede han saa listigt og skalkagtigt, at det var mig umuligt at sige nej, og en halv Time efter rullede det muntre Selskab paa en Kapervogn ud til Dyrehavens Herligheder, Kirsten Pils Kapel og Konstantias Ranker.

Det hele var en lige saa morsom som vellykket Fest, og Ussing overgik sig selv i kaade Indfald og de mest utrolige Ordspil, ligesom han flere Gange forsøgte at optræde som Koncertsanger, hvilket nær havde bevirket hans Udvisning hos Niels Husar.

Henad Midnat sad vi i det hyggelige Kon-

stantia ved en mægtig Bolle Brûleau og Ussing var just midt i en af sine ciceroniske Taler, da han pludselig standsede og udbrød: „Hvad Fanden er det, de kaster jo Ærter paa Ruderne.“

Jeg lukkede et Vindue op, men fik det lige-saa hurtigt lukket igen, thi Hagelkorn saa store som Nødder trillede hen ad Gulvet, og ude fra Haven hørte vi en Susen i Trætoppene, et vældigt Bygekast, som hvinede i Skorstenen og tabte sig som en dyb Susen i Charlottenlunds Egekroner. Det var paa Tiden at bryde op, og midt under den rasende Hagelbyge naaede vi Holdepladsen uden for Charlottenlund; men ikke en eneste Kapervogn var mere tilbage. Alt havde taget Flugten for det voldsomme Uvejr.

Der var altsaa intet andet at gøre end at vandre til Fods, og i den tidlige Morgenstund naaede jeg mit Hjem, vaad, forfrossen, rystende af Kulde, og med Følelsen af, at jeg ikke vilde slippe let fra denne fortvivlede Nattevandring.

Det varede heller ikke mange Dage før der meldte sig en Gæst, som senere har forfulgt mig hele mit Liv. Jagende Gigtsmerter foer gennem mit Legeme, angreb mine Ledemod og bragte mig i en Tilstand, hvori jeg næsten ikke kunde røre mig. Uge efter Uge gik uden at der indtraadte nogen Bedring, og da min Fader atter

denne Sommer havde lejet Bolig hos Forpagteren paa Hummeltofte, var det mig umuligt at tage med, og med tungt Hjerte husker jeg den smukke Sommeraften, da jeg blev baaret ned i den Vogn, som skulde bringe mig til Frederiks Hospital.

Her fik jeg Eneværelse paa Mynsters Gang, og gamle Etatsraad Trier, som straks besøgte mig, sagde paa sin elskværdige Maade: „Naa, nu skal vi snart faa Dem rask, naar først man faar Folk i en ordentlig Hospitalsseng, saa skal De se, hvor det hjælper; nu ønsker jeg Dem en god, rolig Nat!“

Af dette fromme Ønske blev der dog intet. De uvante Omgivelser, det nye Leje, Rummelen paa Gaden, alt holdt mig vaagen til henimod Midnat; men da begyndte et sælsomt Spøgeri, som jeg i Begyndelsen slet ikke kunde blive klog paa. Først knurrede det sagte som en Hund, saa miavede det ynkeligt som en Kat, saa klukkede det som en Høne, der har lagt Æg, saa hørte jeg en Flok Kyllinger, og endelig galede Hanen saa højt, at jeg ærgrede mig over, at Hospitalet holdt Hønsegaard.

Der blev nogen Stilhed, som kun afbrødes af Gangkonernes dæmpede Trin; men saa tog paa én Gang Pokker ved hele Kommersen, det be-

gyndte at grynte som en Gris, tude som en Hund, og hyle som en Ugle, det hele i afbrudte Sæt, men med en Styrke, som gik mig gennem Marv og Ben. Kort efter begyndte det at hyle paa andre Steder, men i mere dæmpede Toner, og nu ringede jeg af alle Kræfter, uden at nogen kom, saa at jeg virkelig frygtede for, at der maatte være Ild i Hospitalet. Noget efter hørte jeg Portørernes tunge Trin paa Trappen, og endelig kom min gamle skikkelige Gangkone „Skruptudsen“, som de kaldte hende, og gav mig Nøglen til Gaaden. Det var en Dame fra Sverig, forklarede hun, som led af Hysteri, og kun vilde spise kolde Rejer paa varme Pankaker. Hun led af Brølesyge; men da hun ogsaa fik de andre Patienter til at brøle med, blev hun nu paa Reservelægens Foranstaltning bragt ned i et Værelse, hvor hun virkede mindre generende paa sine Omgivelser. — Med denne Besked forlod hun mig, og trods mine Smerter faldt jeg dog i Søvn henad Morgenstunden.

Et Hospitalsliv er ikke opbyggeligt, og vil mindst af alt interessere mine Læsere. Jeg skal derfor kun omtale nogle enkelte Træk af Livet derude og sænke Resten i Forglemmelsens Grav.

Jeg havde levet i den lyksalige Tro, at vor gamle Huslæge Etatsraad Trier, der boede paa

Hospitalet, ogsaa var den, som skulde tilse mig under min Sygdom. Men heri tog jeg desværre fejl. Hans Aftenbesøg havde kun været en Visit, og jeg saa' ham ikke senere; derimod blev jeg den næste Dag indhyllet til den Grad i tjæret Værk, at jeg godt kunde antage mig selv for en Mellemting af Rebslager og Baadsmand ved Holmen, og temmelig sent opad Formiddagen kom Overlæge Ravn med et Par Kandidater ind til mig.

„Han lider af Arthritis med Ledevand i højre Knæ,“ henkastede han tørt og føjede til: „Foreløbig bliver Behandlingen den samme.“ Dermed gik han og overlod mig til mine egne Betragtninger, som ikke var af nogen glædelig Natur; thi „Skruptudsen“ havde betroet mig, at med saadant et Knæ kom jeg ikke ud at spadsere i de første 6 Uger, og det gik som hun havde spaaet.

Ifølge et gammelt Ord er det Lægens Pligt: „Altid at trøste, ofte at lindre, og enkelte Gange at helbrede;“ men til denne smukke Leveregel syntes Ravn ikke at kende noget. Hver Formiddag stod han ved min Seng, og naar Forbindingen var taget af, sagde han med tør Stemme: „Ingen Forandring i Tilstanden, saa bliver vi ved med det samme.“ Muligvis var der

heller ikke andet at gøre; men denne tørre Alvor, disse lakoniske Ord, kunde hverken trøste, lindre eller helbrede.

Efter en tre Ugers Forløb stod den gamle, kloge Ravn atter ved min Seng, og da Forbindingen var taget af, sagde han med urokkelig Alvor: „Vandansamlingen større end i Gaar, saa bliver det vist bedst vi brænder Dem.“

„Brænder mig,“ udbrød jeg forskrækket, „hvad mener De?“

„Aa, vi sætter blot nogle smaa Moxer rundt om Knæet paa begge Sider og lader dem brænde af.“ „Men det maa jo gøre forfærdelig ondt,“ udbrød jeg fortvivlet.

„Ja, naar man er meget ømskindet gør det ganske vist noget ondt, men det har jo ikke stort at betyde.“

Med disse Ord gik han, og „Skruptudsen“, som havde været Vidne til denne korte Konsultation, var aldeles fortvivlet. Hun var en af de grimteste Skabninger, jeg nogen Sinde har set, tyk, koparret og med et Par Hænder, hvis Fingre fuldstændig mindede om det Dyr, hvis Navn hun bar; men det gik hende som Prinsessen i Eventyret, hun var lige saa god, som hun var grim, og nu begyndte hun, mere velment end klogt at fortælle mig om alle de

Brændescener, hvortil hun havde været Vidne, idet hun beklagede, at hun ikke i Morgen kunde være til Stede ved Exekutionen, da hun skulde deltage i Hospitalets Skovtur; imidlertid skulde hun nok sende mig en anden Kone, som kunde holde paa mig, medens de brændte dem af.

Med disse trøstende Ord listede hun ud paa sine store Filtsko, og jeg begyndte at grunde over, hvorledes jeg skulde slippe bort fra den overhængende Fare, uden at jeg dog kunde finde et eneste Middel dertil. Hele Natten laa jeg i nervøs Spænding uden at sove, og da Ravn den næste Formiddag atter traadte ind med sine Kandidater, var jeg bestemt paa at slaas til det yderste, fremfor at lade mig brænde.

Men nu kom det forunderlige, som naturligvis var bevirket ved den Angest, hvori jeg havde ligget; thi næppe var Forbindingen taget af, før Ravn udbrød: „Det er højst mærkværdigt saa den Vandansamling er svunden i Nat, foreløbig kan vi udsætte Brændingen indtil videre.“

Opad Formiddagen kom min kære, gamle „Skruptudse“ tilbage i en højst ynkelig Forfatning. Hun havde været i Skoven med alle de andre; men Luften derude var saa daarlig af de mange Blomster, at hun fik ondt og i Hast maatte køres tilbage igen. Saa vant var hun til

Hospitalets tunge, indeklemte Luft, at Skovens Duft og Friskhed bragte hende Kvalme.

Efterhaanden som jeg begyndte at blive bedre, blev Tiden mig lang, og jeg maatte se at finde et eller andet Arbejde, hvormed jeg kunde forkorte de mange triste Timer i det store, ensomme Værelse. De fleste af mine Venner var paa Landet, og jeg fik derfor kun faa Besøg. Ussing saa' jeg ikke en eneste Gang, derimod kom Frederik Bøgh ret jævnlig til mig, og jeg begyndte nu paa en Roman, der karakteristisk nok hed: „Af en Ulykkeligs Papirer“, som jeg dikterede Frederik Bøgh, men som til Held for mig og Efterverdenen ikke blev fuldført.

Derimod var Frederik Bøgh selv for ganske nylig optraadt som Forfatter, idet han havde udgivet: „Valkyrien“, et nordisk Heltedigt i 20 Sange. Han havde arbejdet paa det i al Stilhed, lagt al sin Kraft og Energi i dette ene Arbejde, og var naturligvis som alle unge Forfattere, højst spændt paa, hvorledes hans Debut skulde løbe af.

Vi levede dengang i æstetisk Henseende under „Fædrelandet“ og Clemens Petersens Piskeregimente, og skønt den sidste ikke altid skrev, hvad Ploug mente om et æstetisk Arbejde, havde Hr. Petersen dog fri Spas i „Fædre-

landet"s Spalter, og hvad han sagde om Litteratur og Teater, gjaldt nu én Gang for gyldige Ord, skønt der hyppig aldeles ingen Mening var i dem.

„Kan man tænke rødt?“ spurgte Rasmus Nielsen en Kandidat, som var oppe til Philosophicum.

„Nej, men man kan snakke sort,“ svarede denne, og Rasmus Nielsen, som fattede Allusionen, brast i Latter og gav ham Laud.

Frederik Bøghs „Valkyrie“ var i versifikatorisk Henseende fortrinlig, røbede en stor Dygtighed i den rytmiske Behandling. Hans Karaktertegninger var derimod i flere Henseender noget bløde ligesom han selv; men naar man tog Hensyn til, at man her havde med en ung Forfatters første Arbejde at gøre, maatte denne Debut anses for at være ret lovende.

Clemens Petersen var derimod af en ganske anden Mening. Han fandt, hvad der ogsaa var rigtigt, at den unge Digter var stærkt paavirket af Oehlenschläger, hvis Traad for lang Tid siden „var haspet af“. I andre Kunstarter tillader man de unge at danne sig efter ældre Mestres, og fordømmer dem ikke, fordi de anvender deres Teknik og særegne Metode.

Da Krøyer havde malet sit Hattemagerværksted, var det en Efterligning af fremmed Kunst, og

Thorvaldsen formede sine Figurer efter Antikken. Paludan-Müller skrev Ottaver, der lignede Byrons, Christian Winther og Henrik Hertz benyttede de gamle Kæmpeviser, uden at nogen havde det mindste at indvende derimod; men da enhver ung fremadstræbende Forfatter var Clemens Petersen en Torn i Øjet, maatte Frederik Bøgh dele Skæbne med saa mange andre.

Trods „Fædrelandet“s Anmeldelse, som i det hele fordømte dette Digterværk, oplevede det dog hurtigt andet Oplag, og da jeg jo havde Tid nok, læste jeg Korrektur paa dette, og raadede Frederik Bøgh til enkelte Smaaforandringer, hvor jeg troede, det vilde gavne Bogen. Og saaledes arbejdede vi trolig sammen, han med at skrive for mig, og jeg med at læse for ham, indtil endelig den Dag kom, da jeg atter kunde slippe ud til mit kære Hummeltofte.

Men inden dette skete, indtraf der en Begivenhed, som fyldte mig med levende Uro. Min Fader, hvem Afskeden fra hans Embede stadig havde trykket, ja næsten gjort tungsindig, kom tidt ind for at besøge mig; men hver Gang han kom, syntes jeg, at han saa' ældre og mere afældig ud. En Dag, da det var meget varmt, kom han atter, og sad som sædvanlig i den højryggede Lænestol, noget fra min Seng. Vi talte

sammen om Dagens Begivenheder; men midt under Samtalen bøjede han Hovedet tilbage, lukkede Øjnene, og svarede ikke mere paa mine Spørgsmaal. Jeg tænkte, at han træt af Dagens Hede pludselig var falden i Søvn, og talte ikke mere til ham; men da han blev blegere og blegere, spurgte jeg ham, hvad han fejlede, men fik intet Svar. Først da jeg heftigt ringede paa Klokken, foer han op som af en dyb Slummer, saa' sig forvirret om og spurgte ængstelig: „Hvor er jeg? Jeg syntes, at jeg var langt borte.“

Da jeg fortalte Trier dette, rystede han paa Hovedet og sagde: „Deres Fader bliver gammel og har lidt meget i sit Liv. Det skulde ikke undre mig, om det stunder mod Slutningen. Pas derfor paa ham.“

Henimod Midten af Sommerferien slap jeg endelig ud af mit Fængsel; men desværre i en meget sørgelig Forfatning. Kun langsomt og med Besvær kunde jeg krybe af Sted ved en Stok, og om en Forskning i Naturen var der ikke Tale; thi selv paa mine længste Vandringer naaede jeg næppe Furesøen. Hvor var denne Sommer dog trist og tung, ikke alene for mig, men ogsaa for vor Husbestyrerinde Frk. Anna Krebs, en Søster til den bekendte Inspektør ved Me-

tropolitanskolen og en i alle Henseender højst elskværdig Person.

En Dag, da hun spadserede i Skoven, vilde hun bukke sig ned for at plukke en Blomst; men i samme Øjeblik fik hun saa ulidelige Smerter i Brystet, at hun næppe kunde vende tilbage til vort Hjem. Her tiltog Smerterne i en saadan Grad, at hun laa i ét Skrig den hele Nat, og da Lægen den næste Dag havde undersøgt hende, meddelte han Fader, at hun led af Kræft i Brystet, en Sygdom, der nogle Aar senere lagde hende i Graven.

Ja, tung og trist var denne Sommer. Ensomt og stille var vort Liv, og da jeg ikke kunde færdes ude i de grønne Skove, sad jeg timevis ved Mikroskopet, og naar jeg gik over til Monrads Familie, sagde Monrad ofte: „Nu kan jeg igen se, at De har mikroskoperet, Deres Øje er rødt. De skulde dog være lidt forsigtig.“

Ak, havde jeg blot fulgt dette Raad, men jeg var ung, uerfaren og vidste ikke, at Leddegigt ofte er en Forløber for alvorlig Øjenlidelse; jeg fortsatte derfor mine Studier, og kom dyrt til at betale det.

Blandt de faa, der besøgte os, var Frederik Meinert, som først havde taget teologisk Examen, men nu under Schiødtes Vejledning arbejdede

som Entomolog. Han var en ihærdig Fodgænger, der ansaa' Turen fra København til Hummeltofte for en ren Bagatel, særlig da baade han og jeg Aaret i Forvejen havde spadseret fra Tisvilde til København med fuld naturhistorisk Oppakning.

En Dag, da han paa ny var kommen ud til os, kom min Fader, der nok yndede en lille Spøg, ind til os og sagde med en alvorlig Mine: „Kan De sige mig, hvad det er for en Tand?“

Meinert greb Tandten, betragtede den nøje og svarede: „Det er Fortanden af et Faar.“

„Af et Faar,“ gentog min Fader, „er De vis paa det?“

„Ja, og det oven i Købet af et meget gammelt Faar, den er jo ganske slidt.“

„Ja, saa maa jeg jo være et gammelt Faar,“ sagde min Fader, „for jeg tog den ud af min Mund, da jeg gik over Marken.“

Da Steenstrup senere fik den Historie at høre, smilede han paa sin ejendommelige Maade og sagde: „Ja, det forundrer mig aldeles ikke; thi væsentlig set er Meinert jo Teolog, og for dem har jo Faaret altid haft en stor Betydning.“ Steenstrup fik senere endnu mere Ret i denne sin Opfattelse; thi da Meinert forsvarede sin Disputats over de danske Ørentviste, havde han ogsaa gengivet nogle Tilfælde, hvor Ørentviste

var kommen ind i Øret paa Mennesker. Blandt andet havde en gammel latinsk Forfatter fortalt, at en Ørentvist var krøbet ind i Øret paa en Præstekone, som sov paa Marken.

„Tror De da virkelig,“ spurgte Steenstrup noget ironisk, „at Præstekonerne paa den Tid sov paa Marken, i Stedet for i deres Seng?“

„Ja,“ svarede Meinert frejdig. „I Texten staar der „uxor pastoris“. — „Og det mener De er en Præstekone?“ spurgte Steenstrup med sit mest ironiske Smil. „Ja, hvad skulde det ellers være?“ sagde Meinert. „Ja, jeg vil nu foretrække at oversætte det ved en Hyrdekone, thi da Hyrderne, som De vel véd sov paa Marken, gjorde deres Koner vel det samme.“

Da slog Meinert Knips i Luften med Fingeren og hele Auditoriet brast i en ustandselig Latter. Disse Smaafejl skal dog ikke komme min gamle Ven til Skade; thi Schiødte havde jo selv gjort en ganske lignende Fejl, som tidt blev revet ham i Næsen, særlig af Professor Reinhardt, og naar Mesteren kan gøre det, maa man ikke undre sig over, at Eleven følger efter.

Næsten daglig besøgte jeg den elskværdige Monradske Familie og maatte hver Gang beundre den Aandsoverlegenhed, hvormed Familiens Primas behandlede de Emner, der kom under Tale.

Thi Monrad var ikke alene en lærd Teolog, men en Mand, der omfattede alle Videnskabens og Kunstens Grene med varm og inderlig Interesse, og sjældent har vi haft en Kultusminister, der som han interesserede sig lige saa fuldt for de yngres, som for de ældres Arbejder. Ham skyldes det væsentlig, at den nye Museumslov blev saaledes, at Inspektørerne fik den fornødne videnskabelige Frihed og havde lige Stemme i Museumsraadet med Steenstrup selv, noget for hvilket Schiødte og Krøyer var ham inderlig taknemmelige. Med mig talte han ofte om videnskabelige Emner, især naturhistoriske, og under en af disse Samtaler kom Entomologiens Forhold til Landbruget paa Tale. Han gjorde den meget rigtige Bemærkning, at den anvendte Entomologi ikke var drevet synderlig her til Lands, og raadede mig til i Lighed med Schiødte at prøve mine Kræfter paa en eller anden større Opgave, hvorved jeg kunde gavne Landbruget og gøre mit Navn bekendt. Schiødte havde nogen Tid i Forvejen skrevet en fortrinlig Afhandling om Hvedemyggen, som havde gjort stor Skade paa Lolland, og Monrad mente, at der maatte være andre lignende Emner, som egnede sig til at tages under Behandling, da efter hans Formening Videnskaben først fik sin rette Be-

tydning, naar den traadte i det praktiske Livs Tjeneste.

Uagtet jeg vidste, at Schiødte ikke delte denne Anskuelse, og tillige var en Hader af al Slags populær Fremstilling, fandt jeg dog Monrads Raad af stor Betydning. Da der ikke gaves noget Insekt, som til den Grad skadede det danske Landbrug som Oldenborren, besluttede jeg at skrive dens Naturhistorie og angive Midler til dens Bekæmpelse.

Jeg tog fat paa dette temmelig vidtløftige Arbejde, hvortil jeg havde gjort Forstudier ved mange Aars Exkursioner, og da jeg havde den litterære Del færdig, gik jeg med bange Anelser ud til Schiødte for at meddele ham min Plan, temmelig vis paa at faa et bestemt Afslag; men da han hørte, at det var Monrad som havde opfordret mig dertil, gik han ikke alene ind paa Planen, men lovede mig til min store Overraskelse at ville forsyne Afhandlingen med alle de til den hørende Tegninger, et Tilbud, som var mig overordentlig kært, da Schiødte jo var en sand Mester i denne Retning.

Med stor Iver tog jeg nu fat paa Afhandlingen, der var mit første entomologiske Arbejde, og i Reitzel fandt jeg en forekommende

og elskværdig Forlægger; men i Publikum — Gud bedre det — den reneste LigeGYldighed.

Vort Landbrug stod nemlig dengang ikke paa det Trin som nu, og Landbostanden havde i det hele taget en vis Sky for Videnskabsmænds Resultater, en Følelse, der endnu holder sig hos enkelte af vore ældre Landmænd. Kundskab til den uhyre Rolle, som Insekterne spiller i Landbruget dels i nyttig og dels i skadelig Retning, var aldeles ukendt, ja gennemgaaende vidste man ikke engang, at Oldenborrelarven har et fireaarigt Liv i Jorden, et kortvarigt Sommerliv i Luften, og at Ødelæggelsesaarene følger efter hinanden med stadig stigende Styrke i det nævnte Tidsrum. Medens vore Landmænd nu særdeles vel kender „den rødhovedede Orm“, og medens der anstilles statistiske Beregninger over, hvor meget denne Larve skader den aarlige Høst, troede man dengang, at det var Vejr og Vind, som tørrede Sæden paa Marken, og at Oldenborren ikke havde anden Betydning end at æde Træernes Blade og derpaa krybe i Jorden for at forsvinde.

I Slutningen af det nævnte Arbejde udtalte jeg, at hvis man ikke i Tide greb til Forholdsregler mod dette Insekts ødelæggende Virkning, saa vilde den Tid komme, hvor Larverne tog

en saadan Overhaand, at de vilde forringe den danske Høst med betydelige Værdier. Denne Spaadom gik fuldkommen i Opfyldelse; thi 20 Aar efter beregnedes den Skade, som Oldenborrelarven under sit Liv i Jorden foraarsagede, til 5 Millioner Kroner, et Tab, der vilde gentage sig for hver ny Generation efter stedse voxende Maalestok. Som Middel til dette Insekts Bekæmpelse foreslog jeg Indsamling i Flyveaarene i alle Egne, hvor Oldenborrer optræder massevis.

Jeg var ung og uerfaren nok til at tro, at mit Skrift vilde vække en vis Opsigt i Landbostanden, og at man vilde lytte til de deri givne Raad; men hvor bittert skuffedes jeg ikke, de forskellige Landhusholdningsselskaber tog ikke mindste Notits af denne Afhandlings Fremkomst, ja man gjorde sig endog lystig over den naragtige Tanke, at man hele Landet over skulde give sig af med en saadan Bagatel som at samle Oldenborrer, og af en god Ven blev jeg bæret med Titlen af Oldenborremester og fik en skriftlig Anvisning til den oldenborgske Stammes Udryddelse. Schiødtes fortræffelige Tegninger og min omhyggelige Text blev i lige Grad upaaagtet, og da jeg en Dag spurgte Reitzel, hvorledes det gik, svarede han med et Skuldertræk,

at Bogen var lagt paa Loftet, hvor den rimeligvis vilde blive liggende.

Kun lidet anede jeg dengang, at man efter 23 Aars Forløb skulde sande mine Ord, og at de fynske Godsejere skulde anmode mig om min Bistand; men mine Bestræbelser havde dog baaret Frugt, thi den 1ste April 1887 udkom den senere forandrede Lov om Indsamling af levende Oldenborrer, og nogle Aar efter blev jeg Landbrugsministeriets Konsulent i denne Retning.

Saa vanskeligt er det her i Danmark at sejre, naar man er ung og uden for enhver administrativ Stilling.

Vi var for længst flyttede ind fra Hummeltofte, da mit Arbejde var færdigt. Løvet begyndte at falde af Træerne, alt stundede til Hvile; men alt som Efteraaret skred, blev min Faders Kræfter svagere, og da han en Aften havde spillet sit sædvanlige Parti Skak med sin gamle Ven Kommandør Braëm, udbrød han ved Spillet Slutning: „Det er dog mærkværdigt, jeg kan ikke røre det ene Ben.“

„Aa, saa er det vel falden i Søvn,“ svarede Braëm gemytlig, slog ham paa Skulderen og gik uden at ane noget. Men for mig, som jo havde

studeret lidt Medicin, var Sagen højst alvorlig, og den næste Dag gik jeg ud til Trier for at meddele ham det passerede.

„Tænkte jeg det ikke nok,“ sagde han, „at der vilde følge en Apoplexi efter det, De fortalte mig i Sommer; men lad ham intet vide derom. Sig ham fra mig, at det er Gigt, som vi snart skal faa Bugt med.“ Beklemt vandrede jeg tilbage til min Fader og sagde ham, at det hele intet havde at betyde; men fra det Øjeblik af veg jeg ikke fra hans Side, thi jeg vidste jo desværre, at der i hans Alder kunde indtræde et nyt Tilfælde af den alleralvorligste Natur.

Saa kom vi ind i November, denne triste, tunge, taagefyldte Maaned, som danner Overgangen til vor egentlige Vinter, og nu syntes min Fader fuldstændig helbredet, og kun et let Tilfælde af Forkølelse bandt ham til Sengen. Der skulde være Oplæsning i Studenterforeningen, og jeg havde besluttet at gaa derhen; men da jeg kom ind til min Fader for at sige ham Farvel, laa han med lukkede Øjne og havde atter den samme blege Farve, det samme Udtryk i Ansigtet, som jeg saa godt huskede fra Hospitalet. Han rejste sig imidlertid op for at ville sige mig Farvel; men nu havde jeg forandret min Beslutning, og trods alle hans Ind-

sigelser fastholdt jeg min Bestemmelse om at blive hjemme.

Jeg tog Bøghs „Valkyrie“ og begyndte at læse; men jeg havde næppe læst en af de første Sange, før han sagde: „Du læser mig i Søvn, min Dreng, nu skal jeg sove rigtig godt. Hjælp mig blot lidt med den Hovedpude, før Du gaar.“ Han rejste sig op, jeg gik bag ved Hovedgærdet for at lægge Puden til Rette. Pludselig sagde han med noget uklar Stemme: „Hvad var det, hvor blev Hovedpuden af?“

„Læg Dig tilbage,“ svarede jeg, „den ligger dér.“

I samme Nu faldt hans Hoved tilbage i begge mine Hænder. Pupillerne stod vidt aabne, Ansigtet var dødblegt og Sveddraaber perlede paa hans Pande.

„Fader, Fader,“ raabte jeg fortvivlet, „kan Du høre mig?“ Han svarede intet, men drog Aande med en hæs og rallende Lyd. Jeg greb ham om Haandleddet, Pulsen slog endnu, men svagt, og faa Øjeblikke efter stod den stille. Han var død uden selv at ane det.

Jeg blev staaende som bedøvet, stirrende paa hans blege, stivnende Træk; jeg kunde ikke tænke mig Muligheden deraf, og dog var han død, borte for bestandig. Han havde hele sit

Liv været en tavs, stille og alvorlig Mand; kun sjældent havde han talt om Døden, men jeg erindrer saa tydelig en Aften, da han gjorde det.

Vi havde en Høstaften været ude paa Assis-
tents Kirkegaard for at se til min Moders Grav,
og da vi skulde vandre hjem, foreslog han at
lægge Vejen om ad Falkonéralleen, som den-
gang var saa fredelig og ensom, og hvorfra
smaa Markstier førte hen til den langsomt rin-
dende Ladegaardsaa. Vi fandt en af disse Stier,
men den endte blindt, og da Mørket var faldet
paa, tog vi en ny Retning og kom, jeg erindrer
ikke hvordan, ind i en privat Have, hvor Fa-
der, der var træt, satte sig paa Bænken under
et stort gulnende Lindetræ. Han blev siddende
uden at tale, hensunken i Tanker, og som vi
sad dér saa tavse og ene, tændte Høstnatten
sine Stjerner og saaede dem som Guldkorn over
den natdunkle Himmel. Fader saa' op og spurgte
pludselig: „Staar der ikke skrevet, „i min Fa-
ders Hus er der mange Boliger“?“

„Jo,“ svarede jeg.

„Saa finder jeg vel ogsaa min, og det vil ikke
vare længe; men Gud give, at jeg maa dø i
Fred.“

„Det vil Du nok,“ svarede jeg, men med
beklemmt Hjerte.

„Ja, det vil jeg haabe,“ svarede han, „thi havde Du set, hvad jeg har oplevet, vilde Du have en evig Frygt for Døden.“

„Hvorfor det?“ spurgte jeg. „Døden er jo i Regelen uden Smerte.“ „Troer Du?“ spurgte han, og saa' tvivlende paa mig; „ja, det kan vel være, men de Lidelser, der gaar forud for Døden, kan være saa forfærdelige, at man maa bede Gud af sit inderste Hjerte at bevare sig derfor.“

Jeg forstod ham ikke, men tav, og lidt efter vedblev han: „Ser Du, Vilhelm, min Fader døde af Brystvattersot; han sad i sin Stol Dag og Nat, og for hver Time trykkede Vandansamlingen hans Lunger mere og mere sammen, saa at han langsomt kvaltes, som klemt mellem Jernskruer. Jeg stod hos ham, da han døde. Det forfærdelige Syn glemmer jeg aldrig; tror Du, at det vil gaa mig ligesaadan?“

Disse Ord foer gennem mit Hoved, da jeg stod og saa' paa min Faders afsjælede Legeme, og hvor dybt Sorgen i dette Øjeblik end greb mig, takkede jeg dog Gud, som havde givet ham en Død saa let og smertefri, at ikke engang Frøken Krebs, som sad i den næste Stue, havde hørt det ringeste, skønt Dørene til Faders Sovekammer havde staaet vidt aabne. Jeg traadte ind til hende og sagde: „Fader er død“; men hun

vilde ikke tro mig, og selv da hun saa' ham ligge saa stille og bleg, troede hun at han sov, og vilde vække ham; men alt var forgæves.

Hvor var den Aften dog tung i al sin bundløse Sorg. Mine Søskende, som var ude hos Inspektør Krebs, blev i Hast kaldt hjem og kastede sig grædende og hulkende ned ved Dødslejet, hvorfra jeg ikke kunde faa dem bort før jeg hørte Etatsraad Triers langsomme, tunge Trin paa Trappen. Jeg ilede ham i Møde, fortalte ham, hvad der var hændet; men han rystede paa Hovedet og sagde: „Saadan dør man ikke, det maa være en dyb Besvimelse.“ En Haabets Gnist steg frem ved disse Ord, og med bankende Hjerter førte jeg ham ind i Dødsværelset, hvor han tavs undersøgte Fader, som endnu laa med aabne Øjne. Saa strøg han en Tændstik og holdt den tæt op til Faders Næsebor; men ak! Flammen steg roligt blussende lodret i Vejret, og Trier vendte sig mod mig med de Ord: „Deres Fader er død, han vaagner aldrig mere.“

Hidtil var der ikke kommen Taarer i mine Øjne; men nu brast jeg i en konvulsivisk Graad, kastede mig ned ved Sengen og skjulte mit Ansigt ved Faders Bryst. Trier stod nogen Tid tavs, saa drog han mig venlig op og sagde: „Trøst Dem — Deres Fader var en brav Mand, og nu

har han fundet Fred — han trængte dertil.“ Med disse Ord trykkede han Faders Øjne til. Men idet han vilde gaa ind til de andre, hviskede han til mig: „Lad dem gaa til Sengs snarest mulig. Samtale vil kun øge deres Smerte; men De maa i Nat blive herinde, thi dette Dødsfald er kommet saa pludseligt, at man ikke kan vide, hvad der kan hænde. I Morgen kommer jeg igen.“

Først langt efter Midnat fik jeg mine Søskende til Ro, og nu da alt var blevet stille, følte jeg ret, hvor tungt Dødens Vingslag er. Ved Hovedgærdet brændte en svagt lysende Natlampe; men jeg kunde ikke bekvemme mig til at skaffe mere Lys, jeg syntes, at jeg i denne Halvdunkelhed bedre kunde være sammen med den døde. Saa satte jeg mig i et Hjørne af Stuen og stirrede ufravendt paa de kære, blege Træk, som snart skulde forsvinde for bestandig. Udenfor hylede Novemberstormen, susede i Husenes Skorstene og fik de lange Stormkroge til at svinge frem og tilbage; det lød som Klokker, der ringer til Lig. Lidt efter begyndte Natlampens Lue at stige og falde med en knitrende Lyd, som viste, at den manglede Olie. Hver Gang Luen slog i Vejret, saa' jeg tydeligt Faders Ansigt; saa svandt det atter i Mørke, saa lystes

CARL VILHELM BERGSØE,
Administrator ved den kgl. Porcelænsfabrik,
f. 7. Juni 1800, † 15. Nov. 1861.

det op paa ny. Jeg blev greben af en pludselig Rædsel, det saa' ud som var der atter kommet Liv i hans blege Træk, og da saa Lampen pludselig slukkedes, syntes jeg i det dybe Mørke, der fulgte paa, at høre et tungt Suk henne fra Sengen. Med skælvende Haand tændte jeg Lyset og førte det hen over Faders Ansigt; men nu laa han som før, bleg, ubevægelig, kun maatte jeg paa ny trykke hans Øjne til.

Jeg glemmer aldrig denne tunge, grufulde Nat, hvor mit Hjerte tog til at banke, hver Gang jeg troede at høre den mindste Lyd, og hvor mine Øjne næsten stirrede sig blinde paa det hvide Ansigt, der laa henne i Sengen. Stormen tog stedse til, Kulden blev mere og mere følelig, og dog turde jeg ikke gaa bort. Hvad var det Trier havde ment med, at der mulig kunde ske noget? Saaledes sad jeg Time efter Time, indtil det første svage graa Morgenskær begyndte at liste sig ind bag de nedrullede Gardiner. Da hørte jeg pludselig en hæs, underlig Lyd, en Mellemtung af en Rallen og et Suk: Gud i Himlen, skulde han virkelig vaagne igen?

Aandeløs styrtede jeg hen til Sengen, men veg i samme Øjeblik forfærdet tilbage. Munden stod aaben, og en sivende Blodstrøm trængte

ud af den ene Mundvig. Varsomt tørrede jeg Blodet bort, nu vidste jeg, at alt var forbi.

Saa kom de tunge, triste Dage, da vi tavse sad sammen ved Middagsbordet, hvor Faders Plads stod tom. Saa kom en Aften den sorte Rustvogn tungt rumlende. Kisten blev baaren ned; men da jeg hørte Porten blive slaaet i med et drønende Brag, hørte Vognen, der langsomt fjernede sig ud mod Assistents Kirkegaard, da var det som om jeg selv var død, som der ikke var noget Haab for mig tilbage; thi dybt og inderligt havde jeg elsket min stakkels Fader.

En trist, bedrøvelig Jul fulgte efter. Han, som tidligere altid med egen Haand havde forfærdiget sine Gaver til mig i mine Drengaar, han hvilede nu ude paa en øde, snedækt Kirkegaard, og paa hans Gravsten havde jeg ladet sætte de faa Ord: „God som faa, trofast som færre“, og af dette varme, trofaste Hjerter var der nu ikke andet tilbage end Sorgen og Savnet.

Jeg vidste slet ikke, hvorledes jeg skulde faa Tiden til at gaa; thi alt forekom mig tomt og betydningsløst, selv mine entomologiske Arbejder interesserede mig ikke længere. Jeg tog da fat paa at ordne Faders Brevskaber og Papirer, gennemgaa Gaardens Regnskaber, og kun naar jeg saaledes sad fordybet i Tal og Regninger,

faldt der en Smule Ro over mit forpinte Sind. Det var en trist og sørgelig Vinter.

Først da Dagene begyndte at længes, kom der ogsaa mere Lys i mit Sind. Jeg begyndte atter at tænke paa, at jeg paa ny maatte gøre noget, hvis jeg vilde naa frem. Havde jeg ikke faaet Øre hos den danske Landbostand, saa tænkte jeg, at det danske Forstvæsen mulig kunde være mere imødekommende, og jeg besluttede at optage nogle afbrudte Studier over de Insekter, som er skadelige for vort Skovbrug, særlig for de Naaleplantager, der nu begyndte at voxer frem overalt i Danmark.

Allerede tidligere — saa vidt jeg husker i 1855, var jeg af Grev Christian Lerche bleven kaldet ned til Lerchenborg, for at undersøge Egeskovene paa Asnæs og Askebestandene omkring Skarritsø.

Jeg havde tilbragt en herlig Tid, dels paa Lerchenborg, hvor Professor Jerichau og Hustru nød Sommerferiens Glæder, dels hos Skovrider Lousen, i hvem jeg havde fundet en fortræffelig Vejleder i de vidtløftige Skove. Skønt han var enarmet, kunde han dog tage en Sneppe paa Kornet, og naar jeg med ham vandrede om for at udvise de angrebne Træer, som skulde fældes, fortalte han mig mangt et muntert Jagteventyr,

og jeg førte ham til Gengæld ind i det stille, virksomme Liv, som Skovinsekterne netop udfoldede stærkest paa denne Tid.

Under dette Ophold paa Lerchenborg havde jeg særlig haft Løvskovenes Fjender under Behandling, og i Universitetets naturhistoriske Museum findes endnu Minder om denne min Virksomhed. Nu stod kun Naaletræernes Angribere tilbage; men for at studere dem, maatte jeg atter ud i den fri Natur, thi først da lærer man at kende i Live, hvad Museerne gemmer som Lig.

Medens de vintertrætte Københavnerne nu over svømmer saa godt som hele Danmark, var Landliggeriet dengang begrænset til Taarbæk, eller naar det kom højt Rungsted; men højere mod Nord naaede Københavnerne dengang ikke. Vore Malere nøjedes med Fiskere fra Skovshoved, og for os Naturforskere var det allerede meget, hvis man kunde naa de yderste Punkter af Sjælland. „Aldershvile“ og „Rudershegn“s Naaleskove havde jeg allerede undersøgt paa det omhyggeligste; men Hornbæk Plantage og Tegstrup Hegn var for mig endnu et „terra incognita“, hvor jeg ventede at gøre en rig Høst.

Saa snart de første Knopper begyndte at vise sig, pakkede jeg min Ransel og rejste til Hel-

lebæk, som dengang halvt var Geværfabrik, halvt Fiskerleje med en Befolkning, der kunde rose sig af aldrig at have set en Københavner, endsig en københavnsk Naturforsker.

Jeg vakte derfor en vis Opsigt, da jeg steg af hos Toldkontroløren, Byens øverste Embedsmand, for at spørge om Logi. Han havde et lille Hus, hvis Facade vendte ud mod Havet, og i dette Hus fandtes atter et lille Værelse, som blev stillet til min Disposition. Men hver Gang jeg ved det lille Vindue kiggede i mit Mikroskop, havde jeg en beundrende Flok af Drengene, som kiggede med gennem Vinduet, og dette blev mig til Slut saa generende, at jeg maatte bede Toldkontroløren rydde Pladsen.

Ja, stille og fredelig laa dengang det solbeskinnede Hellebæk med sin jævne, tarvelige Befolkning, sine ufordærvede Fiskere og godmodige Fabriksarbejdere, som hver Søndag samledes oppe i Hammermølleskoven for at nyde deres tarvelige Aftensmaaltid og faa sig en lille Sving om til Tonerne af en Harmonika. Der var hverken Tale om Lock-outer eller Strejker, Politik kendtes kun af Navn, og man havde endnu ikke lært at betragte Københavnerne som Guldfisk, hvis blanke Skæl skulde pilles af om Sommeren. Alt laa i en idyllisk Stilhed, en fredelig

Ro, som gjorde Sindet godt, og i den brave Toldkontrolør fandt jeg en Mand, som havde faret viden om, og som kunde fortælle mig mange morsomme Historier om Ture til Søs efter Smuglere, om Schimmelmanns Hest og andet mere, som jeg til Dels har benyttet i „Bruden fra Rørvig“.

Men mest af alt lokkede mig de store, stille Skove, og navnlig var Hornbæk Plantage et Yndlingspunkt for mine Studier; thi her favner Jyllands Klitter en sjællandsk Natur, og midt i den blaagrønne Marehalm skyder Birken, Fyrren og Granen deres Stammer i Vejret og giver Landskabet et Præg, der noget minder om de norske Skove. Her fandtes dengang endnu den berømte „Linéa borealis“, her kunde man møde en venlig lille Hugorm; men det bedste var og blev dog den rige Insektverden, som befolkede disse Skovegne, der var saa lidet berørte af Forstvæsenets hærgende Haand, og det varede derfor heller ikke længe før jeg gjorde rige Fund, blandt hvilke jeg kun skal nævne den fra Harzen saa berygtede „Bogtrykker“ (*tomicus typographus*), saaledes kaldet, fordi dens Larvegange danner slyngede Figurer, der har Lighed med Bogstaver.

En smuk varm Foraarsdag, da jeg lige var

i Færd med at gaa ud, hørte jeg en lystig Klingren af Klokker og Bjælder og saa' et mærkeligt Karnevalstog bevæge sig hen ad Vejen. Det standsede uden for min Dør, og ind traadte en broget Harlekin, som bukkende klingrede med en Sparebøsse medens Toget udenfor istemte en Sang, der just ikke var meget harmonisk. Forundret spurgte jeg Fyren, hvad han vilde, og han forklarede da, at han var „Narren“, som løb Sommer i By for at samle Bidrag til Majfesten, der samme Aften skulde fejres i Hammermølleskoven. Bevæget over at se de sidste Levninger af den gamle „Riden Sommer i By“, erlagde jeg min Skærv, og tilbragte en munter Aften mellem den glade Befolkning, som holdt Majfest og Marked under de vældige Bøge, der forgyldtes af den nedgaaende Sol.

Toldkontrolørens Hus var i det hele vel indrettet; men der var dog en Mangel, som begyndte at genere mig ganske overordentlig, og det var Manglen af Gardiner. Vinduet i mit Værelse vendte mod Øst, saa at jeg lige fra Daggry havde den opgaaende Sol i Øjnene, og skønt det stadig blev forsikret mig, at der var bestilt Gardiner i Helsingør, kom disse dog ikke, og flere Morgener følte jeg i Søvn, hvorledes det skarpe Sollys sved i mine Øjne. Jeg tænkte

imidlertid ikke videre derover, og en Eftermiddag vandrede jeg som sædvanlig ind i Teglstrup Hegn for at gøre ny Eftersøgninger. Jeg havde den Eftermiddag været usædvanlig heldig, og i den Stemning, som en rig Jagt altid fremkalder, vandrede jeg let og glad i Sind gennem det lyngbeklædte Krat, frem mod den synkende Sol, der som en ildrød Kugle gik ned i blaalig Dis med en Straalepragt, som næsten blændede mit Øje. Jeg kom ind i et skyggefuldt Parti af Skoven; men her begyndte sælsomme farvede Figurer at svæve frem og tilbage i Luften, og pludselig følte jeg i det venstre Øje et Stik, der kom med en saadan Styrke, at jeg var nær ved at skribe. Forbavset saa' jeg mig om, jeg troede i første Øjeblik at være stukket af et giftigt Insekt; men der var intet at se, kun forekom det mig, at Luften ikke længere var saa klar som forhen, men jeg skrev det paa det begyndende Tasmørkes Regning. Atter kom jeg ud paa en lys, af Aftensolen beskinnet Vej; men nu hændte det mærkelige, at der ligesom steg Spindelvævstaager frem overalt, og jo længere jeg gik, desto tættere drog disse Spindelvæv sig sammen, saa at jeg til Slutning ikke vidste, om det var Aftentaagen, der sænkede sig over Skoven eller om det var mine Øjne, der havde lidt

Skade. Imidlertid følte jeg af og til stikkende Smerter, og da jeg kom ud paa den aabne Mark, generede Lysglansen fra den nedgangne Sol mig saa meget, at jeg maatte skære et Skræppeblad for at bruge det som Parasol. Først da Mørket lagde sig hen over Skoven, kom jeg atter til Ro.

Hvor tydelig husker jeg ikke den Nat, der nu fulgte paa; thi den var Begyndelsen til mange Aars Lidelser og Kampe for at bevare det Syn, der er nødvendigt for ethvert Menneske, men som en Naturforsker dobbelt kommer til at savne. Jeg havde næppe sovet et Par Timer, før jeg vaagnede ved de mest ulidelige Smerter, og da jeg slog Øjnene op, trillede hede Taarer med en saadan Voldsomhed ned ad mine Kinder, at jeg kunde høre dem falde paa Lagenet. Der var hverken Ro eller Hvile at finde mere. Jeg stod op, gik frem og tilbage i mit lille Kammer, thi jeg syntes at faa mere Lindring, naar jeg stod oprejst end naar jeg laa; men Smerterne tiltog bestandig, og først henad Morgenstunden faldt jeg i en Træthedens Søvn, fuld af ængstelige Drømme, og da det endelig blev saa lyst, at jeg kunde se, opdagede jeg med Forfærdelse i Spejlet, at det venstre Øje var rødt som Blod.

Hellebæk var ikke nogen stor By, men den var

dog stor nok til at have en Læge, der ganske vist ikke var nogen Hippokrates, men fremstillede sig for mig som en jævn, skikkelig Mand med et godmodigt Ansigt og trøstende Ord paa Læberne. Han saa' lidt paa mig, og da jeg bemærkede, at det vist var det bedste, at jeg øjeblikkelig tog til København for at søge Lægehjælp, sagde han med den Alvor, som er Lægekunstens landlige Dyrkere saa ejendommelig: „Hvorfor vil De sætte Dem i den Udgift? De har jo kun faaet noget Træk i Øjet, og gør derfor bedst i at vadske det med lunkent Vand. De kan jo ogsaa tage et Par Iglers, hvis De synes derom.“

Jeg har nu aldrig syntes om Iglers, og de to slimede Veteraner, jeg fik i et skaaret Glas, saa' mig ikke ud til at kunne gøre synderlig Nytte. De havde efter al Rimelighed suget paa saa mange af Lejets Fiskere, at de næppe vilde have noget med en Københavner at gøre. Min Formodning viste sig ogsaa rigtig; thi i Stedet for at tage fat, foretrak de en lille Spadseretur, først hen ad Bordet og saa ud af Vinduet, hvor de forsvandt under Tagrenden.

Den Nat, der nu fulgte, var muligt værre end den foregaaende, og da jeg om Morgenens saa' mig i Spejlet, opdagede jeg med Forfærdelse, at

der midt i det ildrøde Øje sad en trekantet Pupill, og at Hornhinden begyndte at blive mælket. Øjeblikkelig styrtede jeg ned til Lægen, som med stor Sindsro sagde: „Ja, nu ser det virkelig ikke videre godt ud, det er maaske dog bedst, at De tager til København.“

Det var den Dag en forrygende Storm, og saadan Luxus som en Wienervogn kendte Hellebæk naturligvis ikke. Jeg maatte være glad ved at faa en lille Enspænder, og medens vi i et skarpt Trav kørte ned mod Helsingør, hvirvlede Stormen det hvide Sand imod mig, og Støvet var paa sine Steder saa tæt, at jeg maatte køre med lukkede Øjne. Endelig naaede jeg Damperen, krøb ned i den mørkeste Kahyt jeg kunde finde, og tre Timer efter var jeg i København, hvor Trier øjeblikkelig blev kaldet; men næppe havde han set mig, før han paa sin ligefremme Maade udbrød: „Med det Øje vil jeg intet have at gøre; det er jo dødt, De maa kalde Withusen, helst strax.“

Udpaa Aftenen kom den yngre Withusen, som havde arvet Navn af Øjenlæge efter sin Fader. Den Højde, hvortil denne Gren af Videnskaben nu har hævet sig, kendte man dengang ikke, og hele hans Undersøgelse bestod i at betragte Øjet gennem en Linse, som han tog op

af Vestelommen, hvorpaa han ganske koldblodig sagde: „Det er en ren forbistret Betændelse, De der har faaet; men værre er det, at den er bleven forsømt i sin første Behandling. Hvis Lægen ude i Hellebæk blot havde haft mindste Anelse om, hvad De fejlede, havde han strax givet Dem Atropin til Inddrypning i Øjet. Saa havde Pupillen videt sig saa meget ud, at den ikke som nu var voxet sammen med Linsekapslen. Nu er der allerede flade Sammenvoxninger, som det næppe vil lykkes mig at sprænge; men jeg skal gøre, hvad jeg kan. Foreløbig maa De til Sengs og ligge i fuldstændigt Mørke.“

Hvor var jeg fortvivlet i hele den lange søvnløse Nat, som nu fulgte paa. Mit kostbare Mikroskop, mine Instrumenter og alt hvad jeg havde indsamlet stod nu ude i Hellebæk, udsat for at beskadiges eller ødelægges. Alle mine begyndte Studier var brat afbrudte, og skønt jeg endnu havde et sundt Øje tilbage, var Tanken om at miste det andet dog skikket til at fylde mig med Fortvivlelse. Havde jeg anet alle de Ulykker og Lidelser, der senere skulde komme, tror jeg at jeg havde givet efter for Fristelsen til at dræbe mig selv; men i den Alder, jeg dengang havde, skygger Haabet over Fortvivlelsen.

Saa laa jeg da Dag for Dag under min kær-

lige Søsters Pleje, i det bælgmørke Værelse med Isposen paa det syge Øje, og med en brændende Længsel efter atter at komme ud i Guds frie Natur. Det var ikke alene denne jeg havde tabt, men ogsaa Samlivet med alle mine glade Kammerater, hvortil der netop i denne Sommer havde været særlig Grund. De danske og norske Studenter gæstede København, og jeg skulde paa min Onkels, daværende Konsul Suhrs Vegne have modtaget en stor Del af dem som Gæster paa Hotel Fønix, en Opgave jeg alt havde løst tidligere, da de norske Studenter paa deres Hjemfart fra Upsala gæstede København. Jeg havde aldrig deltaget i noget af disse Tog; altid var der kommet et eller andet i Vejen, og nu havde jeg saa inderlig glædet mig til at færdes med mine norske og svenske Venner i den entusiastiske Feststemning, som disse Tog førte med sig. Nu laa jeg som en saaret Krieger paa Valpladsen, og medens jeg hørte Hurraraabene fra Universitetet, hvor Fanerne uddeltes, hvor Taler holdtes og Løfter gaves, hørte jeg ude fra Køkkenet de dumpe Slag af Øxen, som huggede Isen i Stykker til mit forpinte, brændende Øje.

Sex lange triste Uger sneg sig langsomt hen, og da jeg endelig kom op, gik der lang Tid,

inden Synet klarede sig, og jeg beholdt for stedse de skæbnesvangre Sammenvoxninger, der har været Aarsag til stadige ny Anfald, som ofte truede mig med Blindhed, og mod hvilke hele mit Liv har været en uafbrudt Kamp.

Da jeg henad Eftersommeren en Dag besøgte Withusen, sagde han: „Vi burde egentlig foretage en lille Operation for at gøre de fatale Sammenvoxninger mere fri; men muligvis er det for tidligt at gribe operativt ind. Har De ikke Lyst at rejse til Italien?“

Spørgsmaalet kom aldeles overvældende; men naar man har Valget mellem en Operation og en Romafart, vælger man naturligvis det sidste.

Hygiejnisk set var det vistnok temmelig dristigt at sende mig til Syden med dets blændende Lys og brændende Sol, og dog er jeg Withusen inderlig taknemmelig for det givne Raad; thi jeg naaede derved Syden saa tidlig, at jeg kunde nyde hele Italiens Herlighed, inden den sløredes for bestandig.

Da jeg meddelte Schiødte min Plan, foer han op af Stolen og udbrød: „Det træffer sig mærkværdig heldigt! Har De set Steenstrups sidste Afhandling?“

Da jeg benægtede dette, vedblev han: „Det

er ikke muligt at klare Spørgsmaalet uden at De rejser til Sicilien. Kan De naa saa langt?"

„Det tror jeg nok,“ svarede jeg, og Schiødte vedblev: „Ser De, Sagen forholder sig i Korthed saaledes: En Sværdfisk strander ude ved Kysten, fanges af vore Fiskere og sendes til Universitetets fysiologiske Museum. Her lader Eschricht den skelettere, og ved denne Lejlighed gør hans Assistent et mærkeligt Fund. Under den Hud, der bedækker Issen, finder han nemlig nogle ovale Gruber, og i dem en højst mærkelig Skabning, der nærmest ser ud som en Koralgren. Den første han træffer paa ødelægger han med Skal-pellen, men den anden ser dog ud til at være nogenlunde hel. Fundet afleveres til Eschricht, som atter giver det til Steenstrup, der i disse Skabninger, med sit for Snyltelivet øvede Øje, erklærer dem for en i Fisken indtrængt Indvoldsorm. Han har naturligvis givet dem det forfærdelige Navn: „*Philichthys Xiphiae*“, uden at det er faldet ham ind, at enhver Fiskesnylter er *Philichthys*, da dette Ord jo kun betyder: „fiskekær“. Heller ikke har han indset, at det Materiale, hvorpaa han har begrundet sin Undersøgelse er saa mangelfuldt, at intet sikkert Resultat kan naas derved. Det er min Overbe-

visning, at hele hans Undersøgelse er fejlagtig. Det kan ikke være nogen Indvoldsorm; men hvad det er, maa De finde. Rejs derfor til Sicilien, gaa ud med Sværdfiskefangerne, og foretag Deres Undersøgelser om Bord paa de Pramme, hvor Sværdfiskene hales op. Jeg har selv ligget i Strædet ved Messina, hvor Fangsten finder Sted i Sommermaanederne. Har De Lyst og Mod, saa tag fat paa Opgaven, og gør den til Deres Doktordisputats. Kan De i denne vise, hvorledes det forholder sig, er det godt. Kan De tillige vise, at Steenstrups Opfattelse er begrundet paa hans sædvanlige løse Undersøgelse, er det endnu bedre; thi De vil derved have sikret Dem et Navn i Videnskaben.“

Med disse Ord tog han Steenstrups Afhandling frem, viste mig Figurerne, og skønt jeg aldrig havde set det paagældende Dyr, tydede dets grenede, leddede Form langt mere paa et oceanisk Krebsdyr end paa en Indvoldsorm, og jeg maatte give Schiødte Ret i, at her var et ganske mageløst Emne til en Doktordisputats; men Vejen til den var jo lovlig lang.

Da jeg ud paa Natten vandrede hjem fra Schiødte langs den stille, mørke Ladegaardsaa og de skvulpene Søer, tumlede tusinde Tanker

og Længsler i mit Sind. Blot én Gang at se det rige Syden stod for mig som en tryllende Drøm, og forøgedes ved Haabet om at vinde videnskabelig Ære ved Undersøgelsen af det mørkeblaa Middelhav. Lysten og Haabet steg alt som jeg vandrede hjemad; men saa kom andre Tanker frem, der næsten gjorde mig modløs. Jeg maatte forlade mine Søskende, opgive Styrelsen af deres Ejendom, for at kaste mig ind i et Rejseliv, der blev dobbelt usikkert ved Tanken om, at ogsaa det andet Øje kunde blive angrebet, saa at jeg mulig som en blind Stakkel vilde naa tilbage til Hjemmet. Nogen offentlig Understøttelse kunde jeg ikke vente mig, jeg maatte angribe den lille Formue, jeg ejede, og hvis saa alt slog fejl, hvis jeg i Strædet ved Messina vel traf Sværdfisken, men uden dens mærkværdige Parasit, var Rejsen jo spildt.

Men saa dukkede store rige Syner frem: Alpernes snebedækte Toppe, Milanos Marmorkirke, Firenzes blomstrende Høje med Middelalderens og Renaissancens rige Skatte, Antikkens Rom, og endelig Napoli — Napoli! med det glade, jublende Folkeliv, Golfens blaalig blanke Spejl, med Capri og Ischia i det fjerne, og saa Vesuv med rygende Fjerbusk i Toppen!

Ja, jeg maatte rejse! Det koste, hvad det vilde,
og med Goethe sang jeg:

Und setzet Ihr nicht das Leben ein,
Nie wird das Leben gewonnen sein.

Ja, jeg vilde give Livet for at naa mit Maal.

ANDET KAPITEL

*Min første Romafart. — Bertini. — Jagtuheld. — Rejse til Frankfurt.
— Ophold i München. — Tyske Studenter. — En Duel.*

DEN paatænkte Rejse var kommen saa hovedkulds, at den allerede den næste Morgen stod for mig som en meget vanskelig Opgave; men jeg tabte dog ikke Modet. Min Ven Adam Hauch, der sammen med sin Moder havde turet omkring i Tyskland og Tyrol, lagde Rejseplanen til Rette for mig; men værre var det med Sproget, thi vel talte jeg omtrent lige saa godt Tysk som Dansk, men af Italiensk kunde jeg ikke et levende Ord.

Der levede dengang i København en Korist ved det kgl. Teater ved Navn Bertini, en vims lille Mand, der var kommen til København med den italienske Opera, og nu stod som et meget tarveligt Minde om hine glimrende Dage.

Da jeg henvendte mig til ham, svarede han paa sit gebrokkne Dansk:

„Ak ja! Signore, lere Dem Italienske meget vel, alle mine Elever tale Italienske som Kanariefugle for 2 Mark Timen. Dem kan Franske og latinske, meget let at lere Italienske. Tolv Timer for det hele, saa snakker De lige saa godt som jeg.“

Jeg tog mod Tilbudet, og lærte jeg ikke at tale som en Kanariefugl, saa havde jeg til Gengæld uendelig Moro af den lille vimse Sprog-mester. Af Grammatik og Sprogets Bygning forstod han ikke det allermindste; derimod pludrede han ustandselig som en Papegøje og fortalte mig de mest komiske Historier med den mest urokkelige Alvor. Jeg har desværre glemt de fleste af disse, men Ernst von der Recke har fortalt mig, at Bertini engang, da han var yderst rasende over at have faaet en Konkurrent, tænderskærende udbrød:

„Tenke Dem en Gang! La Cour giver sig til at lese Italienske med Maleren Rumpe, men det blive det bare Skidte.“

Og det samme blev det omtrent med mig, thi efter tolv Timers Forløb havde jeg kun lært de allernødvendigste Gloser, dog mest af en Parlør, jeg havde anskaffet mig. Nu vilde jeg høre op; men Bertini erklærede, at han endnu ikke havde uddannet mig til Kanariefugl, og

foreslog 6 Timer til for at jeg kunde naa denne Værdighed. Jeg gik ind paa hans Forslag; men nu, da han mærkede, at Timerne snart var til Ende, kom Handelsmanden i ham frem. Snart kom han løbende med Cigarer, som han selv havde rullet, snart med Voxlys, som han havde sparet fra sit Paaklædningsværelse paa Teatret, saa med nogle gamle forslidte Mosaikker, og da jeg vægrede mig ved at købe, udbrød han næsten grædende:

„Ak, Signore! De vide ikke, hvad De gøre, mig meget povero, meget elendig for Tiden, betale Husleje til den Griseverte, og ikke ejer jeg en Bajoccho, ak miserecordia Signore! Voxlys meget nyttige paa en Rejse.“

Jeg købte Voxlysene og spurgte:

„Hvorfor gaar De ikke tilbage til Italien, Bertini?“

Hans Ansigt blev pludselig alvorligt, der kom et særegent smerteligt Træk i det ellers saa livlige Ansigt, da han sagde:

„Tilbage Signore? Mig aldrig komme tilbage, mig sitte fast her.“

„Men hvorledes er det gaaet til?“ spurgte jeg.

„Ak, Signore! Mig komme til Dannimarke som Tenoriste sammen med Torre og Rossi.

Mig sang meget godt, ikke Koriste den Gang, ak nej! Men saa skulde jeg ha'e mine Skørter vaskede.“

„Hvad behager?“ udbrød jeg.

„Mine Skjorter, Signore! Bragte dem ud i Adelgade til en Vaskerpige, meget køn Pige, altfor køn, Signore; thi jeg blev ved at komme i Kælderen, hver Gang hun vaskede op. Saa kom der et lille Barn, Signore, meget forbandet lille Barn. Jeg blev gifte med hende, og nu sitter jeg i Kælderen og kommer aldrig tilbage til la bella Italia — ak, la bella Italia!“

Hans Øjne stod fulde af Taarer, og trods det barokke i hans Fremstilling, blev jeg grebet af hans Ulykke. Jeg gav ham en lille Sum Penge, takkede ham for hans Ulejlighed, og nu kunde jeg rejse til Italien som Kanariefugl.

En af de sidste Aftener tilbragte jeg i det Monradske Hus paa Christianshavn, hvor der var samlet et lille, men udsøgt Selskab. Da jeg kom, sad Høyen og Monrad ved et Bord, i Færd med at betragte den Samling af Rembrandtske Raderinger, som Monrad med stor Flid og Omhu havde tilvejebragt. Jeg stod og saa' til, da en af Monrads Sønner kom farende ind i Stuen, og idet han gik forbi Bordet udbrød:

„Hvor gider I sidde og se paa det gamle Skidt?“

Disse uoverlagte Ord havde naturligvis intet at betyde i et halvvovent Menneskes Mund; men paa Høyen gjorde de en særegen Virkning. Han rejste sig bleg af Vrede, og idet han pegede mod Døren, raabte han:

„Ud af Stuen, Dreng! Hvem der ikke har Respekt for Kunsten, bliver aldrig til noget.“

Monrad sad ganske rolig, da Sønnen forsvandt, han delte fuldstændig Høyens Mening.

Saa kom Skovgaard, denne udmærkede Kunstner, og jeg lagde med Forbavselse Mærke til, at han stille trak sig hen i en Krog uden at tale med nogen. Senere har jeg gjort den Iagttagelse, at de, der maler godt er tavse.

Da jeg om Aftenen vilde gaa, og Monrad venlig sagde mig Farvel, spurgte han pludselig: „De har vel Deres Pas i Orden?“

Jeg var dengang saa lidt rejsevant, at Tanken om et Pas slet ikke var falden mig ind, og Monrad sagde ironisk: „Tænkte jeg det ikke nok! De tror naturligvis, at De har Friepas overalt; men i Østrig og Rom gælder det ikke, saa jeg faar vel at tænke paa Dem. Bedst er det, at De faar et Ministerialpas, som respekteres

mere end Politiets. Jeg skal sende Dem det en af de nærmeste Dage.“

Dermed gav han mig Haanden, ønskede mig lykkelig Rejse, og et Par Dage efter — det var midt i November — var jeg klar til Afgang. Men inden jeg forlod Danmark maatte jeg dog endnu en Gang se ud til det gamle venlige Valbygaard, hvor jeg havde tilbragt saa mange glade Timer, og hvor jeg vidste, at min Onkel og Tante ventede mig.

En Søndag Formiddag hentede Vognen mig i Slagelse; men da min Tante saa' mig og hørte, at jeg vilde rejse allerede den næste Dag, udbrød hun: „Det faar Du ikke Lov til, Du kan gerne le ad mig; men at begynde en Rejse paa en Mandag gaar aldrig an, det er en uheldig Dag.“

Jeg gjorde nogle svage Indvendinger, men hun vedblev: „Jeg er ganske vis paa, at der vil indtræde Uheld paa en Mandag. Bliv derfor hos os, i Morgen er der Klapjagt, saa kan Du tage den med.“

Det sidste Argument virkede betydeligt stærkere end det første; thi vel havde jeg benet meget af med Skytten Høirup, men paa en Klapjagt havde jeg aldrig været, og da Onkel

ogsaa gav sit Samtykke, var Sagen dermed klar.

Den næste Morgen, en lys, klar Novemberdag, kørte hele Jagtselskabet til Skoven, hvor vi fik vore Poster anvist langs et lavt Engdrag, som til Siden var begrænset, dels af enkelte Ellebuske som gav Jægeren Dækning. Jeg fik min Plads bag ved en af disse, og snart efter hørte jeg Klappernes Raab, Stokkenes Slag mod Træstammerne og Lyden af de Klaptræer, hvormed de skræmmede Vildtet.

Der er noget underligt æggende og hidsende ved denne Jagt, som bringer Blodet i Oprør og fremkalder en feberagtig Spænding, som kun den erfarne Jæger kan beherske. Man staar og lytter, stirrer, venter paa, at det jagede Vildt skal komme forbi, og paa samme Tid er man ængstelig for at fejle det attraaede Maal og blive til Latter for de andre.

Hvor mærkelig er det saa ikke at se, hvorledes de forskellige Dyr tér sig under Forfølgelsen. Først kom en uskyldig lille Hare springende; men da den saa' en høj Græstue, krøb den ganske rolig ind under den, og lidt efter var den ivrig beskæftiget med at pudse sig med sine Forpoter. Jeg kunde have skudt den ned som ingenting; men dens naive Tryg-

hed rørte mig, og lidt efter forsvandt den som et Lyn.

Saa kom Mikkel luskende fra Tue til Tue, dækkende sig bag Stub og Stød, benyttende hver Ujævnhed i Jordsmonnet, hvorover den krøb næsten med Bugen til Jorden. Den vilde jeg gerne have skudt; men af gode Grunde nødtes jeg til at lade det være.

Saa hørte jeg en Bragen inde i Krattet, og ud af det kom en Buk springende. Den tog Fart ud over Engen, og et Øjeblik efter strøg den mig forbi. Jeg knaldede løs, Dyret faldt forover, men rejste sig atter, og i min Iver for at kunne give den det andet Skud, sprang jeg med Bøssen i Haanden gennem Ellebusken. Da hørte jeg et bedøvende Knald, saa' en blændende Lue, og følte en sviende Smerte i min Haand. En Gren maa have faaet fat i Aftrækkeren paa mit Gevær, Skuddet foer lige forbi mit Hoved, og jeg hørte tydelig, hvorledes Haglene slog an i en høj Bøg, der stod længere borte.

I det første Øjeblik stod jeg som lammet; min Tantes Ord om, at Mandag bragte Uheld, foer mig gennem Hovedet, og jeg takkede Gud for, at jeg havde beholdt det; men Lysten til paa ny at agere Nimrod var fuldstændig forgaet

mig. Jeg trak mig tilbage bag Ellebusken, og ventede paa at blive løst af.

Da vi senere samledes, spurgte min Onkel: „Hvorfor dublerede Du den Buk? Det var jo ikke nødvendigt.“

Jeg var ærlig nok til at tilstaa, at jeg havde baaret mig ad som en Klodrian, og Onkel udbrød: „Det er sidste Gang, at Du kommer med paa en Klapjagt, det duer Du ikke til.“

Heri havde han fuldkommen Ret, og hans Ord gik ogsaa i Opfyldelse; men han tænkte dengang næppe paa, at han ved at invitere en anden uøvet Jæger skulde faa et Skud i Hovedet, som røvede ham Synet paa det ene Øje.

* * *

Den næste Dags Aften laa Damperen ved Korsør Havn, og jeg nægter ikke, at det var med beklemmt Hjerte, at jeg sagde mine kærlige Venner Farvel, for i Mulm og Mørke at gaa om Bord. Vejret var temmelig diset, og da vi stod ud af Korsør Havn, begyndte det saa smaat at regne, hvorfor de fleste Passagerer forlod Dækket, for at søge Hvile i Køjerne. Jeg har aldrig kunnet lide disse snævre, indelukkede Rum, og vandrede derfor op og ned ad Dækket,

stirrende ind mod mit kære Sjælland, der lidt efter lidt forsvandt i Taage. Paa min Gang krydsedes jeg stadig af en ung Herre med et elegant Ydre, og klædt i en snorebesat Pels. Han betragtede mig opmærksomt, hver Gang han gik mig forbi, og da jeg tog Hvile paa en Bænk varede det ikke ret længe, før han slog sig ned ved Siden af mig.

„Skal De til Hamburg?“ spurgte han. „Nej, langt videre,“ svarede jeg med en vis Stolthed, „jeg gaar over Frankfurt til München, og derfra til Rom og Neapel.“

„Jamen, De maa dog se Hamburg,“ indvendte han, „det er en gammel, mærkelig By, hvor jeg har gode Forbindelser; da wollen wir doch ein Paar Tage herumbummeln.“

Jeg saa' forbavset paa den unge elegante Mand, men betakkede mig for hans Forslag, ligesom jeg afslog en Indbydelse til at spise hos hans Fader, en rig Bankier, hvis Navn han nævnede.

„Ja, saa følger jeg Dem til Frankfurt,“ fortsatte han med en vis naadig Fortrolighed. „Jeg har vigtige Forretninger dér, hvoraf jeg venter mig meget; det er ogsaa en interessant By, som De kan have godt af at se.“

Samtalen tog nu en mere almindelig Gænge,

og han fortalte mig, at han var ansat hos en rig Bankier i Frankfurt, hvis Kompagnon han i Tiden haabede at blive, og derved kom Spørgsmaalet fra hans Side meget naturligt, nemlig om jeg rejste paa Kreditiv eller Anvisning.

Jeg svarede, at jeg havde Kreditiv fra J. P. Suhr & Søn, men at jeg tillige havde taget 800 Frcs. med i Guld.

„Saa maa De være meget forsigtig,“ udbrød han med en betænkelig Mine, „De aner ikke, hvor let De kan blive bestjaalet, især naar De naar Italien.“

„Aa, det har ingen Nød,“ svarede jeg leende, „jeg bærer dem i et Bælte paa min bare Krop, og der vil næppe nogen søge dem.“ „Men hvad gør De da om Natten?“ spurgte han leende. „De kan da ikke ligge med Guldbælte paa?“

„Saa lægger jeg det i min Rejsetaske, som jeg altid har hængende ved Siden af mig.“ Han saa lidt ud for sig og sagde pludselig: „Hør, det bliver koldt heroppe, skal vi ikke gaa ned i Salonen og faa os en Flaske Vin, jeg kender Restauratøren og véd, at han har en udmærket Rüdeshimer.“

Det var virkelig bleven koldt, Taagen begyndte at lægge sig klamt hen over Dækket,

og det var højst behageligt at komme ned i den lyse, varme Salon, hvor en smækker Rhinsk-vinsflaske og et Par grønne Glas kort efter blinkede os i Møde.

Den ædle Vin gjorde os begge snaksomme, og jo mere den stiger til Hovedet, desto lettere bliver man til en vis Grad fortrolige med hinanden. Han fortalte mig om sit rige, overdaadige Liv i Hamburg. Jeg betroede ham min Rejseplan, og da vi endelig havde tømt et Glas paa en gensidig lykkelig Rejse, gik jeg noget ør i Hovedet ind i mit Lukaf.

Her var lige saa kvalmt og indelukket som der havde været friskt og luftigt i Salonen. Jeg klædte mig halvt af, kastede mig i Køjen og forsøgte at sove; men jeg maatte snart sande den unge Tyskers Ord, at det ikke var rart at ligge med Guldbælte, thi hvordan jeg vendte og drejede mig, kunde jeg ikke faa Guldstykkerne til at blive bløde.

Ærgerlig stod jeg op, løsnede Bæltet, stak det i min Rejsetaske og vilde hænge den ved mit Hovedgærde; men da der ikke fandtes nogen Krog her, anbragte jeg den paa en Knage nær ved Lukafets Forhæng.

Jeg gik atter til Køjs, men Søvnens vilde ikke komme, og nu syntes jeg, at jeg hørte nogen

liste ude i den smalle Gang, og pludselig faldt Tyskerens Ord om at blive bestjaalet mig stærkt paa Sinde. Jeg rejste mig, tog Bæltet ud af Rejsetasken og hængte atter denne paa sin Plads.

Lidt efter gjorde Trætheden og Vinen sin Virkning, jeg faldt i Søvn og sov saa fast, at jeg ikke vaagnede før Skibet tønnede mod Bolværket i Kiel. I en Fart sprang jeg op, klædte mig paa og vilde tage min Rejsetaske, men Knagen var tom. Forgæves ledte jeg hele Lukafet igennem, forgæves spurgte jeg Kahytsjomfruen; alle Folk havde haft Rejsetasker, men hvor var min? Jeg gik ned i Salonen for at spørge efter den; men til min store Overraskelse kom Stewarten mig i Møde med en Regning, som en Herre i Snorefrakke havde nægtet at betale. Nu forstod jeg det hele, jeg betalte Regningen og gik fra Borde lettet for min Rejsetaske, men beriget med mere Menneskekundskab end da jeg gik om Bord.

I Hamburg maatte jeg opholde mig en hel, kedelig Dag, inden Deligencen afgik til Harburg, og henad Aften foer jeg med Jernbanen af Sted til Frankfurt. Her delte jeg min Opmærksomhed mellem tre, ganske vist meget heterogene Ting: „den zoologiske Have, Judengasse og Goethes

Hus;" tre Ting, der hver for sig er meget se-værdige, men dog som Helhed danner en sæl-som Kontrast.

Mit Ophold var kun kort, thi Stemningen mod Danmark var dengang mindre god. Da jeg havde set en græsselig Opera, hvor Elskeren, en tyk Tenorist, der var klædt i Rustning, knælede for sin tilbedte, skete det Uheld, at Benskinnerne slog Klik i Bøjningen ved Knæet, saa at han ikke mægtede at rejse sig. Forgæves sang han sin Arie om igen, og blev til sidst under hele Publikums Latter kørt ud ad Kulis-sen ved to Statister, hvorefter han senere pligt-skyldigst blev fremkaldt. Han bukkede gentagne Gange meget dybt, men vogtede sig vel for igen at komme paa Knæene.

Saa peb Lokomotivet paa ny. „Einsteigen, alles fertig,“ klang det hen ad Waggonrækkerne, og nu gik det i susende Fart mod München, som skulde være mit Vinterophold, og hvor jeg vilde høre den berømte von Siebolds Forelæsninger. Schiødte havde givet mig et Par Ord med til ham, og fra min gode Ven Professor Carl Holck havde jeg faaet en varm anbefalingskrivelse til Oberløjtnant von S., med hvis Søster Holck var bleven gift; men inden jeg naaede at aflevere

disse Anbefalingsbreve, hændte der mig et lille Rejseeventyr, som jeg dog maa tage med.

I min Rejsehaandbog havde jeg læst, at man fra Hotellet: „Zum vier Jahreszeiten“ skulde kunne se de bayerske Alper, naar man tog Værelse i øverste Etage. Da jeg aldrig før havde set Bjerge, forlangte jeg ved min Ankomst et af de øverste Værelser, og skønt Portièren syntes at studse, blev min Kuffert dog slæbt op til 5te Sal, hvor jeg fik anvist et Kammer, der mere udmærkede sig ved Tarvelighed end Komfort. Jeg lukkede Vinduet op, stirrede ud i det klare Maaneskin, men saa' ikke mere Bjerg end fra mit Vindue paa Nørregade. Saa fik jeg Lysene paa Skrivebordet tændt for at meddele min Søster, at jeg havde naaet München. Just som jeg havde endt mit Brev og vilde begive mig til Ro, hørte jeg listende Trin ude paa Gangen, derpaa en mandlig og kvindelig Stemme, som kort efter klang fra det Værelse, der laa lige ved Siden af mit. I Begyndelsen agtede jeg ikke derpaa; men da Døren var lige ved Siden af min Seng, og da Samtalen lidt efter lidt antog en meget erotisk Natur, tillod jeg mig at banke paa Døren for at give til Kende, at de ikke var ene dèroppe.

Amor, Venus og alle Nymfer tog Flugten,

som havde de hørt et Pileskud, og meget fornøjet lagde jeg mig til Hvile, træt af den lange besværlige Rejse.

Jeg sov endnu fast, da jeg om Morgenen blev vækket ved et forfærdeligt Spektakel ude paa Gangen. Der var en Løben af Opvartere, Vimsen af Stuepiger, som snakkede i Munden paa hverandre; derpaa hørte jeg tunge, taktfaste Trin, og en Stemme, som barsk udbød: „Folgen Sie mit, Sie sind verhaftet,“ hvorpaa en angestfuld, kvindelig Stemme udbød: „Ach Heinrich! Heinrich! Was hast Du gethan?“

Jeg foer ud paa Gangen og fik akkurat den sidste Scene at se. To Gendarmer med trekantede Hatte førte den elegante Herre i Snorefrakke mellem sig, og henne ved Døren stod en nydelig, ung Pige og vred fortvivlet sine Hænder.

Det var min Ven fra Dampskibet, og nu forstod jeg „de vigtige Forretninger“ den elegante Herre havde haft i Frankfurt, og da jeg senere talte med Oberkellneren, fortalte han mig, at Fyren sent om Aftenen havde forlangt et af de øverste Værelser for sig og sin Hustru. Det sidste Udtryk maatte dog vistnok forstaas med Modifikation, thi om Morgenen havde Politiet arresteret den elegante Herre, som ikke var

andet end en Handelskommis fra Hamburg, der var løben bort med en rig Bankiers Datter fra Frankfurt. Ja, paa Rejse erhverver man Menneskekundskab.

Min første Gang var til Oberløjtnant von S., som modtog mig med aabne Arme og hele den Hjertelighed, som er Sydtyskerne ejendommelig. Han indbød mig til Frokost, hvor han vilde præsentere mig for sine to Søstre, der virkelig var meget smukke Piger, i det mindste den ene; thi den anden gjorde Honnørs ved Frokostbordet med sort Halvmaske, og da jeg forbavset spurgte von S., hvad det skulde betyde, forklarede han, at saa længe hun havde det Bygkorn ved Øjet, beholdt hun Masken paa. Jeg maatte le af dette bizarre Indfald, men senere forstod jeg det ret godt; thi naar man er saa smuk som hun var, virker et Bygkorn dobbelt forstyrrende.

Om Eftermiddagen gik jeg til Professor von Siebold, en prægtig gammel Sydtysker, med stor Hjertelighed og et ægte jovialt Væsen. Han læste Schiødtes Brev og bemærkede, at hvis jeg vilde høre hans Forelæsninger, blev det nødvendigt, at jeg lod mig indskrive i et af de saakaldte: „Bunde“, og foreslog mig „Bavaria“, som et af de bedste. Lidt forskrækket spurgte jeg ham, om jeg ogsaa skulde anlægge tysk

Studenterdragt; men han svarede, at naar jeg blot bar „der Bundesband“, vilde dette være tilstrækkeligt.

Medens vi saaledes talte sammen, fik han et Brev, der øjensynlig satte ham i det allersletteste Humør; han kastede det paa Bordet, gik flere Gange urolig op og ned ad Gulvet og mumlede: „Ach, die Lumpenkerls, ach die Lumpenkerls.“

Da han saa', at jeg iagttog ham, standsede han pludseligt foran mig og udbrød:

„Tænk Dem engang, vi har her i Bayern gjort et af de mærkeligste Fund, der nogen Sinde er faldet i en Nations Lod, og nu kan jeg ikke faa Regeringen til at give de lumpne Penge. Der bliver budt 25,000 Gylden af „British Museum“, og saa meget vil Regeringen ikke betale for en Skat, der vil sætte hele Videnskaben i Forbavselse.“

„Er det en antik Statue?“ spurgte jeg noget naivt.

Siebolds Ansigt fik et næsten komisk Udtryk: „Ach,“ sagde han, „hvis det blot var saadan noget Tøjeri, som man kan finde i tusindvis, naar man graver paa de rigtige Steder; nej tænk Dem, det er Aftrykket af et Firben med Fuglevinger og Fuglehale, med virkelige Fjer,

kort sagt, det er det tydeligste Bevis paa Krybdyrformens Overgang til Fugletypen. Der kendes kun det eneste Exemplar i hele Verden, og det skal nu gaa til de fordømte Englændere.“

Han næsten vred sine Hænder og udbød:

„Ja, wenn ich das verschlucken kann, dann kann ich alles verschlucken.“

Jeg forstod fuldt ud hans Sorg og Indignation. Det var i Bayern som alle Vegne, man giver Tusinder til Kanoner, men for Videnskaben har man kun Smaapenge tilovers.

Da jeg vilde gaa, spurgte Siebold, om jeg vilde spise til Aften med ham, og da jeg atter kom tilbage til von S., indbød han mig til det samme. Jeg undskyldte mig med Siebold's Indbydelse; men han udbød leende: „Det skal De ikke bryde Dem om, saa spiser han sammen med os; kom kun til mig Klokken 7.“

Paa det fastsatte Klokkeslet stod von S. tiligemed den umaskerede Søster uden for Porten, og begge udbød, næsten i Munden paa hinanden:

„Vil De i „Hofbrauerei“ eller „Zum Augustin“?“

„Vi skal jo til v. Siebold,“ svarede jeg. „Ja,“ sagde v. S., „han drikker sit Øl et af de to

Steder, og jeg har væddet med min Søster om, at det i Aften er i „Hofbrauerei“.

Det snurrede lidt for mig; men v. S. tog mig under Armen og snart sad vi i det berømte Bryggeri, hvor vi ganske rigtig traf v. Siebold, omgivet af forskellige unge Videnskabsmænd og Studenter, der alle sad med skummende Ølkrus foran sig.

Jeg fik et lignende, og kort efter bragte en trivelig Kellner mig en Tallerken med sorte Ræddiker, Knackwurst og et Surbrød med Salt og Annis, hvis Smag ikke ret harmonerede med det øvrige, men som gav Tørst til at drikke paa, hvad Siebold bemærkede. Bohavet var yderst tarveligt, skurede Borde, Træstole, kort sagt det hele mindede om et italiensk Osteri, kun at her var mere rent og at der flød Øl i Stedet for Vin.

Vi var snart i en munter Samtale, og jeg maatte i høj Grad beundre den Jævnhed og Naturlighed, der var imellem den berømte Professor og hans Elever. Havde man ikke vidst bedre, skulde man have troet, at han sad mellem sine unge Sønner.

Med stor Møje fik jeg min første Seidel tømt; men næppe var det sket, før der til min store Forskrækkelse stod en ny, og saaledes blev det

ved flere Gange, indtil endelig v. Siebold belærte mig om, at jeg ikke maatte klapre med Laaget, da dette var det samme som at forlange Kruset fyldt. Da Siebold endelig rejste sig og gik hjem, foreslog v. S., at vi nu skulde gaa hen i „Augustiner Brauerei“; men jeg bad om at maatte have dette til gode til en anden Gang, da det Kvantum jeg havde faaet, var nok til at skaffe mig Hovedpine for næste Dag.

Under det lange Ophold i Bryggeriet havde jeg god Lejlighed til at iagttage mine vordende Kollegaer, de unge bayerske Studenter, og da Læseren næppe véd hvorledes en saadan dengang saa' ud, skal jeg tegne ham i faa Træk.

Paa Hovedet en flad, skyggeløs Hue, næsten af Form som en Flaskebakke og saa lille, at den holdtes fast ved en Elastik, for at give den det rette Fald bag ad Nakken. Under Huen et langt Haar og et noget fedt, opdunstet Ansigt, i Reglen med én eller to Skrammer tværs over Kinden eller en manglende Næsetip. Brystet og Ryggen omsluttedes af en snævert siddende Jakke, saa kort, at den ikke dækkede Personens Agterspejl, der tilligemed Benene fremhævedes ved et Par snævert siddende Hjorteskindes Benklæder, som lignede Trikot. Føj hertil et Par sporebesatte Ridestøvler, der gik til Knæene,

„der Bundesband“ tværs over Brystet med en vældig Schläger, og da vil man have et nogenlunde Billede af disse bayerske Musasønner, der gik omkring selvbevidste og stolte, vel vidende, at en Del af Münchens Borgere levede af dem.

Jeg nægter ikke, at jeg den første Aften fik det Indtryk, at jeg var paa Maskerade, og da der midt under Bordet ved det tarvelige Aftensmaaltid opstod et forfærdeligt Slagsmaal mellem de store Hunde, som hver af disse Herrer gerne førte med sig, forstod jeg ogsaa Ridestøvlernes Betydning. De sparkede ypperligt, og dem kan en Hund ikke bide igennem.

Selve München skuffede mig i allerhøjeste Grad, og man faar her et tydeligt Indtryk af, at det ikke hjælper at sammendynge Kunstværker i Arkitektur og Billedhuggerkunst, naar de ikke svarer til Omgivelserne.

Den kolossale Bavariastatue syntes mig kun et Forsøg paa at overtræffe alle andre i Størrelse. „Ruhmeshalle“ forekom mig et militært Praleri, og hvad „Propylæerne“ og de øvrige græske Bygninger angaar, da følte man den strenge Kulde, den bidende Vind og den faldende Sne som en forunderlig Modsætning til den Natur, hvor disse Bygninger oprindeligt hørte

hjemme. Men hvad der mest af alt skæmmede Byen var dog det uhyre Forbrug af Øl, som alle Vegne traadte En i Møde. Man saa' Virkningen af det i de urene, stinkende Kroge, i de bayerske Ansigter, og mest af alt i Studenternes Ydre. De var næsten alle blegfede, opdunstede med fremstaaende Maver og tynde Ben; alt Virkninger af en Drik, der er bleven skæbnesvanger for Bayern.

Jeg, der kom fra det hjemlige, danske Studentertiliv, havde i Begyndelsen den allerstørste Møje med at finde mig til Rette mellem disse Duelhelte, for hvem et Par Skrammer syntes at være en Nødvendighed; men paa den anden Side maa jeg tilstaa, at de vandt ved nærmere Bekendtskab. En vis gemytlig Trohjertethed var fremherskende hos dem, de var stolte af deres By og vilde gerne vise en Fremmed omkring; de indbød mig til deres Fester, og snart efter var jeg Medlem af Bundet „Bavaria“.

Her overværede jeg en Fest, som viste mig de bayerske Studenter i et nyt Lys; her blev hverken holdt Taler, politiseret eller sunget komiske Viser, derimod havde de et udmærket Orkester og et Par Kvartetter af stor musikalsk Uddannelse.

Efter at disse havde sunget en Times Tid

gik man til Bords, og nu begyndte igen det forfærdelige Ølbæleri, som stadig var mig en Pine, da jeg ikke fandt nogen Smag i det søde, fede bayerske Øl, der nærmest lignede vort Hvidtøl.

Til Slutning blev der sat en mægtig Sølvspand paa Bordet, en national Hymne blev spillet, og nu gik Spanden fra Haand til Haand. Den var afmærket med Knapper, og naar man fik den, skulde man under Udraabet: „Heil Bavaria“! tømme Indholdet ud til den næste Knap. Jeg maatte uvilkaarlig mindes Thor, der ikke kunde tømme Hornet, hvis Bund stod i Havet; thi jeg drak og drak uden at den forbistrede Knap vilde komme til Syne. Saa fik jeg Dispensation af Præsidenten, og nu gik Resten af Aftenen under en almindelig vrøvlende Passiar, saaledes at jeg var glad ved endelig at naa tilbage til Hotellet.

Da jeg vel kendte den fjendtlige Stemning, som dengang var oppe mod os Danske, undgik jeg med Vilje den Aften at tage synderlig Del i Samtalen; thi jeg havde besluttet at holde mig fjernt fra alt, hvad der laa Danmark og Tyskland imellem. Jeg maa imidlertid tilstaa, at denne Forsigtighed næsten forekom mig overflødig; thi mine nye Kammerater var hele Aftenen yderst

elskværdige og kordiale imod mig, ligesom Talen mest drejede sig om Schlägerei og hvor man fik det bedste Øl. Nej, Uvejret skulde komme fra en anden Kant, hvorfra jeg mindst ventede det.

Da jeg en Dag besøgte von S. i Kort-Arki-
vet, hvor han arbejdede, indbød han mig til en
Fest i Officersklubben. Jeg takkede for hans
Tilbud, men bemærkede, at jeg som civil ikke
hørte hjemme dér, og at jeg i det hele var
bange for, at jeg som Dansk ikke vilde blive
vel set af de bayerske Officerer; men v. S. for-
sikrede mig om, at jeg ikke vilde udsætte mig
for nogen som helst Ubehageligheder, da han i
Forvejen havde talt med Klubbens Præsident
om mit Komme, og at det af denne vilde blive
paalagt Officererne ikke at ytre sig om Politik,
saa længe jeg var til Stede.

Oprigtig talt havde jeg slet ingen Lyst til at
deltage i Festen; men da jeg paa den anden
Side nødig vilde saare von S., gav jeg efter, og
om Aftenen stod jeg i fuld Dress midt imellem
de mange uniformerede bayerske Officerer.
Netop denne civile Dragt trykkede mig, og jeg
lagde allerede ved min Indtræden Mærke til, at
jeg ikke var vel set; thi naar v. S. forestillede
mig for sine Kammerater, ytrede disse kun et

Par høflige Ord og trak sig derpaa atter tilbage, saa at jeg snart følte mig som Spurv i Tranedans. von S. var derimod Elskværdigheden og Hjerteligheden selv; han førte mig til Bords, og ved hans Side følte jeg mig mindre trykket af Omgivelserne, kun lagde jeg Mærke til, at der lige over for mig sad en lille tyk Officer med et Par ubehagelige, ondsksfulde Øjne og med et vist spodsk Smil om Munden, naar han efter at have betragtet mig talte til sin Sidemand. Jeg spurgte v. S., hvem det var, og han meddelte mig, at det var Oberløjtnant v. K., til hvem han for Resten ikke havde videre Bekendtskab.

Efter en meget splendid Soupé, hvor Rhinskvin og Champagne havde flydt i Strømme, spurgte v. S., hvilken Drik de danske Studenter plejede at nyde til deres Gilder; jeg svarede: „Brûleau“, og da hverken han eller hans Kammerater kendte denne Drik, foreslog v. S. leende, at jeg skulde brygge en Bolle, og snart efter blev en mægtig Terrin sat foran mig. Jeg lagde Topsukkeret paa Jernristen, hældte den gamle Rom over det, og nu blussede de blaa Flammer i Vejret, til stor Fornøjelse for de bayerske Officerer, der ogsaa vilde prøve at lave noget lignende.

Der hører dog en vis Øvelse til dette Arbejde, fordi Luerne let slukkes saa snart man sætter for megen Rødvin til, og nu maatte jeg under Latter og Spøg omkring for at hjælpe de bayerske Officerer; men da jeg kom til v. K., som havde gjort flere mislykkede Forsøg paa at faa sin Bolle til at brænde, frabad han sig min Hjælp paa en Maade, der forekom mig stødende. Til Gengæld havde jeg den Tilfredsstillelse, at hans Bolle mere blev Rom end „Brûleau“.

Man prøvede nu den ny Drik, som man fra alle Sider roste; men jeg mærkede snart, at lige saa vant som de bayerske Officerer var til deres Hjemmeøl, lige saa lidt kunde de staa sig for Virkningerne af den ny Drik, hvoraf især v. K. syntes at blive kendelig paavirket. Han talte mere og mere højrøstet, sendte mig flere Gange et udfordrende Blik, og udbrød endelig med hævet Stemme:

„Nej, disse Danske er dog nogle lumpne Karle! Jeg véd med Bestemthed, at de under den sidste Krig lod de fangne Insurgenter hemmeligt skyde i Kastellet.“ Disse Ord var ganske vist henvendt til v. K.'s Sidemand, men de blev sagt med saa høj Stemme, at alle omkringsiddende hørte det, og de var ledsaget af et Blik

paa mig, som tydelig viste, at Forhaanelsen var rettet mod mig.

Jeg rejste mig op og sagde:

„Hr. Præsident, Hr. Oberløjtnant v. K. har i dette Øjeblik udtalt, at vi Danske er nogle lumpne Karle, som hemmeligt lader vore Krigsfanger skyde. Som Dansk erklærer jeg herved, at v. K. har fremsat en infam Løgn, som jeg paa det bestemteste maa tilbagevise.“

Nu blev der et frygteligt Spektakel. v. K. rejste sig med en Mine, som vilde han slynge mig sit Glas i Ansigtet, og raabte bleg af Raseri, at han skulde lære mig, hvad det vilde sige at kalde ham en infam Løgner.

Jeg svarede ham, at dette havde jeg ikke gjort, jeg havde kun erklæret hans Udsagn for infam Løgn; men dette Udsagn kunde han jo have fra Kilder, paa hvilke Beskyldningen for Løgn da maatte falde tilbage.

Nu skældte v. K. mig ud for en Prokurator, et Kneb han nok skulde banke ud af mig; men Præsidenten bemærkede, at han matte give mig Ret, og idet han foreholdt v. K., at han havde krænket Gæsteretten og den trufne Aftale, foreslog han Forlig paa den Betingelse, at jeg afgav en Erklæring om, at v. K.'s Udsagn var falskt, men ikke opdigtet af ham selv.

Herpaa gik jeg naturligvis ind; men Stemmningen var brudt, og kort efter forlod v. S. og jeg Salen, medens v. K. vedblev at demonstrere, indtil nogle af hans Kammerater trak af med ham.

Da vi kom ud i den kolde, mørke Nat, thi München var dengang meget slet oplyst, gik v. S. i nogen Tid tavs ved min Side; men endelig sagde han: „De véd ikke, hvor meget det hele Oprin har ærgret mig. Jeg havde stolet paa, at naar en bayersk Officer gav sit Løfte, var han bunden derved som ved Æresord; men med v. K. er der intet at stille op, han er en daarlig Fyr og hævngherrig. Pas derfor paa ikke at møde ham tiere, og skulde De se ham, gaa da helst af Vejen for ham.“

Den næste Middag gik jeg som sædvanlig op paa den Restauration, hvor jeg plejede at møde v. S., og da han ikke var kommen, bestilte jeg en Tallerken Suppe og sad ganske alene ved det tomme Bord. Pludselig gik Døren op, og ledsaget af en yngre Officer traadte v. K. ind i Værelset.

Næppe havde han faaet Øje paa mig, før han udbrød:

„Jetzt sitzt der verdammte Däne wieder da!“

og idet han greb en snavset Serviet, kylede han den hen ad Bordet paa en saadan Maade, at den havnede i min Suppe.

Jeg foer op, og da han i det samme gik forbi mig med et haanende Smil, tog jeg Servietten og slyngede ham den lige i Ansigtet, saa de hvide Nudler blev hængende i hans sorte, stride Skæg.

„De er en Æsel!“ sagde jeg.

v. K. blev bleg af Raseri, og forsvandt uden at sige et Ord ind i det næste Værelse, hvor han smældede Døren til efter sig. Jeg bestilte en ny Tallerken Suppe; men inden den blev mig bragt, traadte den unge Officer ind og rakte mig v. K.'s Visitkort, idet han sagde:

„Jeg haaber, De forstaar Betydningen heraf?“

„Fuldkommen vel,“ svarede jeg.

„v. K. har bedt mig være hans Sekundant. Tør jeg udbede mig Navnet paa Deres?“

„Oberløjtnant v. S.,“ svarede jeg ufortøvet.

„Meget vel,“ jeg skal møde hos ham i Eftermiddag, for at vi kan blive enige om Betingelserne for Duellen.“ Dermed bukkede han og gik atter ind til v. K., og jeg skyndte mig op i Kort-Arkivet, hvor jeg var saa heldig at træffe v. S.

Næppe havde denne hørt, hvad der var sket,

før han kendelig bestyrtet udbød: „Tænkte jeg det ikke nok, det bliver en højst ubehagelig Af-fære for Dem; thi v. K. fører en udmærket Klinge, og De slipper ikke derfra uden et Par blodige Skrammer.“

„Dem ønsker jeg ikke at tage imod. v. K. har to Gange fornærmet mig paa det groveste, og som den udfordrede bestemmer jeg Betingelserne. Jeg kender ikke de tyske Parader, og jeg vil derfor hverken afgøre Sagen med Sabel eller Kaarde; men hvis v. K. skulde foretrække Pistoler, staar jeg ganske til hans Tjeneste.“

„Kære Ven,“ udbød v. S., „De maa dog ikke tage den Historie som en Livssag, dertil er den virkelig altfor ubetydelig.“

„Jeg tager den kun som et Nødværge,“ svarede jeg. „Jeg ønsker ikke at faa mit Ansigt skamferet af v. K.'s Klinge, og synes Fornærmelsen har været grov nok. Jeg fastholder derfor Pistoler og beder Dem gøre v. K. opmærksom paa, at jeg som den udfordrede har første Skud og at vi bestemmer Afstanden til 10 Skridt.“

„Men betænk dog Følgerne!“ udbød v. S. „Skyder De ham, vil De ikke undgaa en ny Udfordring af en af hans Kammerater, og De vil dog ikke decimere vor Armé?“ tilføjede han

smilende. „Skyder han Dem, er det endnu værre. Husk dog paa Deres Familie.“

Da min afdøde Fader, som havde studeret i Göttingen, engang havde sagt mig, at jeg skulde vælge Pistoler, hvis jeg blev udfordret i Tyskland, fordi de tyske Studenter i Reglen gaar af Vejen for den Slags Dueller, fastholdt jeg min Paastand, idet jeg tilføjede, at hvis v. K. vilde gøre mig en Undskyldning, vilde jeg dermed anse Sagen for jævnet.

„Saa kender De kun daarlig v. K.,“ svarede v. S. „Han er en raa Karl og er ikke vel set ved Regimentet, og i det hele taget en Svirebroder og Spillegast; men den Slags Folk har jo ogsaa deres Venner.“

„Saa snart jeg har talt med v. K.'s Sekundant, skal jeg komme op paa Hotellet og meddele Dem Resultatet. Maaske lader Sagen sig dog ordne paa en eller anden Maade; men det er en fatal Historie, og hvad der især pincer mig, er, at jeg har bragt Dem ind i den.“

Om Aftenen kom von S. op til mig paa Hotellet, han var i kendelig slet Humør og ytrede sin Harm mod v. K., med hvem han nylig havde talt. Denne havde ikke villet høre det ringeste om Undskyldning, men afsluttede Samtalen med de Ord, at det var ham ganske lige-

gyldigt, om han sendte mig ud af Verden ved Kaarde eller Pistol.

v. S. gik et Par Gange tavs op og ned ad Gulvet, saa vendte han sig mod mig og sagde lidt forlegen: „Forstaar De at omgaas med Pistoler?“

Jeg fortalte ham om mine Skydeøvelser paa Kronborg hos den gamle tapre General Lunding, og sluttede med den Ytring, at naar jeg dér havde kunnet splintre en Østersskal Gang efter Gang paa ti Skridts Distance, skulde det gaa underligt til, om jeg ikke kunde træffe saadan en Øltønde som v. K.

„Paa en Østers skyder man med Sindsro,“ sagde v. S.; „men har De nogen Sinde prøvet det lige over for et Menneske?“

„Nej,“ svarede jeg.

„Nuvel,“ vedblev han, „saa vil jeg blot raade Dem til at tage Sigte fra neden af opefter, og i det hele holde lavere end der, hvor De vil træffe. Jeg skal i Morgen bringe mine egne Pistoler med, dem er jeg sikker paa, og nu Farvel. Gør alt klart til Mødet, Toget gaar Kl. 8, jeg skal være hos Dem en halv Time før.“

Mødestedet var et lille Skovparti i Nærheden af München, hvis Navn jeg har glemt, Noget der svarer til vort Ermelund; men hvor Affæ-

terne ikke plejer at gaa saa uskyldigt af som hos os. Da v. S. var gaaet, pakkede jeg min Koffert, betalte min Regning og gik til Siebold, hvem jeg meddelte, at jeg af private Grunde blev nødt til at afslutte mit Ophold i München. Jeg véd ikke, om han havde hørt noget om Optrinet i Officersforeningen, men tror det næsten; thi han gjorde mig ingen Spørgsmaal om Grunden til mit pludselige Opbrud.

Jeg var den Aften i en underlig nervøs Sindsstemning. Paa den ene Side forekom den hele Afgørelse mig efter danske Begreber saa taabelig, at jeg næppe forstod den; men paa den anden var jeg viklet saa dybt ind i den dumme Affære, at jeg ikke kunde trække mig tilbage. Jeg gik en lang Tur helt ud i Münchens yderste Forstæder, forvildede mig og kom atter tilbage langs Isarflodens glimtende Vande, og medens jeg gik her, lyttende til Bølgernes Skvulpen og betragtede den lyse Stjernehimmel over mig, kom jeg til at tænke paa Chevalierens Ord i „Ninon“, at disse Kloder gaar i deres faste, uafvigelige Baner, uden nogen Sinde at støde mod hverandre, medens vi Mennesker er underkastede Tilfældighedens Lov og løber paa hverandre uden den mindste Grund.

Da jeg havde spist til Aften, faldt mine Kære i Hjemmet mig tungt paa Sinde, og jeg skrev et Brev til min Søster, hvori jeg med god Grund meddelte hende, at jeg ikke befandt mig videre vel i München og at hun ikke skulde blive forskrækket, hvis hun i den første Tid ikke fik Brev fra mig; men da jeg havde læst Brevet igennem, rev jeg det atter itu af Frygt for, at denne Meddelelse netop skulde gøre hende urolig.

Jeg havde troet at skulle tilbringe en søvnløs Nat; men til min store Forbavselse vaagnede jeg først, da de dybe Malmtoner fra „Frauenkirche“ meddelte mig, at Klokken var 7. Jeg sprang hurtig op, klædte mig paa, og Kl. 7¹/₂ hørte jeg v. S.'s hurtige Trin. Kort efter stod han i mit Værelse, idet han satte en lille firkantet Kasse paa Bordet.

„Det er et rent Selvmordervejr,“ sagde han ærgerlig, og nu først lagde jeg Mærke til, at Sneen faldt i tætte Flokke og at Stormen susede forbi Vinduet.

„v. K.'s Sekundant har lovet at være her om et Kvarter. Vi kan da følges ad paa Jernbanen, hvor vi rimeligvis træffer v. K.; men De kan jo køre i Kupé med mig.“

Han gik op og ned ad Gulvet med hastige

Skridt, uden at sige mere; selv stod jeg ved Vinduet og stirrede op paa den tunge, blygraa Himmel, — nu slog Klokken tre Kvarter. Der gik 10 Minutter i dyb Tavshed fra begge Sider, saa sagde v. S. pludselig: „Jeg kan ikke begribe, hvad der gaar af v. K.'s Sekundant, nu har vi kun 5 Minutter til at naa Jernbanen!“

Vi ventede, hvert Minut forekom mig som en Evighed. Da slog Klokken 8, der lød Trin paa Trappen, Døren blev revet op og v. K.'s Sekundant vinkede ad v. S. uden at komme ind til os.

Kendelig forbavset gik v. S. ud til ham, og jeg hørte nu en hviskende Samtale, hvis Ord jeg ikke kunde opfatte. Lidt efter kom v. S. ind, slængte Kappen over Skuldrene, tog Pisto-lerne under Armen og spurgte smilende: „Vil De spise Frokost hos mig?“ Da han saa' min Forbavselse, klappede han mig venlig paa Skulderen og sagde: „Denne Gang er Lykken bedre end Forstanden; den unge Løjtnant meldte mig, at v. K. ikke kunde møde.“ —

„Hvorfor ikke?“ spurgte jeg.

„Fordi han er arresteret. I Gaar Aftes, da han forlod Officersklubben, bebrejdede Præsidenten ham hans Opførsel, det ene Ord tog det andet, og til sidst gav v. K. sin Oberst et Øre-

figen. v. K. vil nu blive stillet for en Krigsret og rimeligvis faa et halvt Aars Fæstningsarrest. De har vel ikke Lyst at vente saa længe?“

„Nej,“ svarede jeg, „det glæder mig, at Sagen dermed er afgjort.“

„Det er den ikke,“ sagde v. S. alvorligt. „Med v. K. kommer De ikke til at duellere; men hvor daarlig en Fyr han end er, har han dog Kammerater, som har følt sig krænkede paa hans Vegne. De vil næppe undgaa at modtage en ny Udfordring, og hvis De vil lyde mit Raad, saa bliv i Dag hos mig og rejs i Aften. Nu kan De gøre det med fuld Honnør.“

Let om Hjertet tilbragte jeg en behagelig Dag hos v. S. og hans to elskværdige Søstre, og sent om Aftenen rullede Toget til Innsbruck frem for Perronen. Paa denne tog v. S. en hjertelig Afsked med mig, og idet Toget dampede af Sted, vinkede han med Haanden og raabte:

„Ade, lieber Hr. Doctor, Ade auf Wiedersehen!“ Dette Gensyn kom ogsaa, men først 30 Aar senere, og da det giver Afslutningen paa den lille Duelhistorie, skal jeg meddele det her.

Jeg var inviteret til et Middagsselskab i København, hvor jeg blev forestillet for Professor Holck's Enke, som var en Søster til v. S.

Hun spurgte mig, om jeg kunde erindre hendes Broder, og da Døren i det samme gik op, saa' jeg en høj graaskægget Herre, som jeg ikke kendte, træde ind med militær Anstand. Værten forestillede mig for Oberstløjtnant v. S.; men det var mig ikke muligt at genkende den unge v. S. i dette barkede, stærkt markerede Ansigt, og jeg spurgte derfor, om han havde været Oberløjtnant i 1862 og ansat ved Kort-Arkivet i München. „Ganske vist,“ svarede han noget forundret, „og Deres Navn er?“ Jeg nævnede det, og nu udbrød han fornøjet:

„Saa ses vi dog endnu en Gang; ja vi havde glade Dage dengang De var i München.“

„Husker De Duellen med v. K.?“ spurgte jeg. „Det var dog et Held for mig, at han gav sin Oberst det Ørefigen.“

Han saa' lidt forundret paa mig, søgte at samle sine Tanker og udbrød endelig: „Aah jo, nu husker jeg det! De var jo i Officersklubben den Aften De kom i Strid med v. K.; men,“ tilføjede han hviskende, „han slog ikke sin Oberst.“

„Det har De jo selv fortalt mig,“ udbrød jeg forundret, „husker De ikke fejl?“

Han trak mig lidt til Side og fortsatte med dæmpet Stemme: „Det var jeg dengang nødt til for Regimentets Skyld; men nu kan jeg sige

Dem Sandheden. v. K. var kommen dybt i Gæld, og for at hjælpe paa sine Finanser havde han laant kostbare Værker, som han saa pantsatte eller solgte. Han blev arresteret for Tyveri netop som hans Sekundant traadte ind for at hente ham til Duellen. Nu er han død, ingen i München tænker mere paa ham.“

TREDJE KAPITEL

Nattefart over Brenner. — Verona. — Milano. — Genova. — Ankomst til Cività vecchia.

JUST som v. S. sendte mig sin Afskedshilsen, blev Kupédøren hastig revet op af en ung, elegant klædt Herre, som bar en let Rejsekoffert i Haanden. Med stor Omhu stillede han den ind under Sædet og tog sin Rejsehue paa, idet han betragtede mig med et uroligt, forskende Udtryk. Jeg saa' igen paa ham og tænkte, at det maatte være en ung bayersk Levemand, der vilde foretage en Lystrejse; men da jeg nu af Erfaring havde lært, at man gjorde bedst i ikke at indlade sig med nogen, indtog jeg en mægtelig Plads i Kupeens Hjørne og vedligeholdt en Tavshed, der var en Englænder værdig. Saaledes rullede vi af Sted over en halv Times Tid; men hver Gang jeg lukkede Øjnene op, lagde jeg Mærke til, at den unge Herre ikke

alene betragtede mig, men ogsaa havde forandret Plads, saa at han var rykket mig betydelig nærmere. Jeg kom til at tænke paa de mange Overfald i Jernbanekupeerne, og besluttede at holde skarpt Udkig med min Kontrapart gennem de halvt lukkede Øjelaag, og virkelig flyttede han sig lidt efter lidt saa nær, at jeg pludselig slog Øjnene op og spurgte, hvad han vilde.

„Ak,“ udbrød han, idet han forskrækket foer sammen, „jeg ønsker gerne at betro mig til Dem.“

Jeg stirrede forbavset paa hans blege, noget sygelige Ansigt og spurgte, hvem jeg havde den Ære at tale med.

„Ich mache in Gläser,“ svarede han, „aber mein Namen kann ich nicht sagen, entschuldigen Sie.“

Altsaa en Probenreuter, tænkte jeg, Pokker maa vide, hvad han vil.

„Ser De,“ vedblev han med en fortrolig Hvisken, „jeg har bumlet en Del omkring i München og har derved paadraget mig en Sygdom, som jeg gerne ønsker at holde skjult; vil De tage mig under Behandling, naar vi kommer til Innsbruck? ser De —.“ „De maa ikke fortælle mig mere,“ udbrød jeg hastig, „jeg er slet ikke Doktor.“

„Nu lyver De!“ raabte han, idet han rejste sig endnu blegere end før. „Jeg hørte, at den Officer, som De tog Afsked med, kaldte Dem Doktor.“

„Jeg har i København taget en Examen, som svarer til den tyske Doktorgrad; men jeg er Naturforsker og vil ikke have noget med Dem at gøre.“

Nu blev Fyren, som muligvis var lidt sindsygt, aldeles rasende, foer ind paa mig, greb mig i Brystet og sagde, at jeg var en løgnagtig Skurk. Jeg kastede ham tilbage i Hjørnet af Kupeen, og Guderne maa vide, hvad Enden paa hele Optrinet vilde være blevet, hvis jeg ikke havde hørt Signalpiben, som angav, at vi nærmede os en Station. I en Fart fik jeg min Haandkoffert ned af Nettet, sprang ud af Døren og søgte ind i en Kupé, som var fuld af snakende og rygende Bayrere. Nattesøvn fik jeg ikke, og da jeg kom til Innsbruck, var den elegante Herre heldigvis forsvunden.

Det maleriske Innsbruck med sine sneklædte Bjerger lokkede mig ikke. Her var lige saa koldt som i München, og da jeg havde spist til Middag, bad jeg Kellneren bestille mig en Plads med Diligencen over Brenner.

„De vil da vel ikke rejse i det Vejr?“ udbrød han og saa' forbavset paa mig.

Jeg troede at det var et Hotelfif og svarede, at jeg vilde rejse, hvordan Vejret saa var.

„Meget vel, Herre,“ svarede han, „men jeg maa paa det bestemteste raade Dem derfra. Vi, som bor her i Innsbruck, kender Vejret bedre end de Fremmede, og jeg kan sige Dem, at vi i Nat vil faa en forrygende Snestorm, som rimeligvis vil vare i tre Dage.“ Ah, tænkte jeg, det vil sige tre Dages Ophold her i Hotellet, og rakte ham Penge til Billetten.

Ulykken ved at gøre Rejseerfaringer er imidlertid den, at man bliver mistroisk, og her viste det sig, at den skikkelige Kellner havde talt fuld Sandhed; thi da jeg naaede Diligencen, føg Sneen mig om Ørerne, Stormen tudede gennem Innsbrucks Gader, og til min Forbavselse saa' jeg, at jeg var den eneste Passager. „Kommer her ikke flere?“ spurgte jeg Postføreren, som stod ved Siden af Vognen.

Han saa' arrigt paa mig og svarede: „Fanden skulde køre over Brenner i det Vejr, naar man ikke er nødt dertil. Einsteigen!“ Med disse Ord smækkede han Døren til den tunge Diligence op, og jeg kravlede ind i et polstret Rum, der lugtede af Ruslæder og gammel Tobak. Lidt efter svang Postillonen sin Firehestepisk til et mægtigt Knald, og af Sted rumlede den svære

Diligence, medens jeg tænkte, om det dog ikke havde været bedst, at jeg havde lyttet til Kellnerens Raad.

Ud gik det af Innsbruck og snart efter opad. Sneen sad i tykke Kager paa Vinduerne, saa at jeg i Reglen intet kunde se; men naar den af og til gled bort, stirrede jeg ud i et ravesort Mørke, hvor jeg kun øjnede enkelte Lysglimt dybt nede. Saaledes gik det et Par Timers Tid; men jo længere vi kørte, desto voldsommere blev Vindstødene, og naar vi drejede om en Kurve, hældede Diligencen saa meget, at jeg uvilkaarlig fik Frygt for, at et Vindstød kunde kaste den over Ende. Jeg slog Vinduet ned og stirrede ud, overalt tykt Mørke, faldende Sne; men dybt, dybt nede klare Lyspunkter fra beboede Steder, hvor man nu sad i Fred og Hygge, medens jeg sad med Livet i Hænderne hver Gang Stormstødene tørnede mod Vognen.

Til Slutningen blev jeg saa nervøs, at jeg lukkede Vinduet til, lagde mig tilbage i Vognhjørnet og lukkede Øjnene; thi paa Kuskens og Postførerens gensidige Raab til hinanden kunde jeg mærke, at der var Fare paa Færde.

Pludselig blev Farten hurtigere, jeg hørte et Par mægtige Knald, det gav et stærkt Ryk i

Diligencen, Hemskoene faldt for og en klar Lysning trængte ind i Vognen.

Det var Hospiciet, hvor vi skulde bede, og hvor et rigt dækket Aftensbord stod færdigt til at modtage de Rejsende.

Da jeg var ganske ene ved det lange Bord, blev jeg ypperlig betjent, og da jeg havde drukket en halv Flaske udmærket Vin, gratulerede jeg mig til, at nu var det værste af Brennerturen overstaaet. Og med frejdigt Mod steg jeg atter ind i den skumle Karosse, som kort efter satte sig i Bevægelse.

Uden for Hospiciet og et Stykke nedefter vedblev Snevejret; men pludselig hørte jeg en brasende Lyd paa Vognruffet, Stormen hylede som besat, og nu opdagede jeg, at Sneen havde forvandlet sig til et brusende Skybrud, saa jeg kunde se Vandene skylle ned ad Skraaningerne. Af og til hørte jeg tunge Drøn, som af fjerne Tordenbrag; det var Sneen, der løst af Regnen styrtede ned som Laviner, og nu pludselig gik det op for mig, at hvis en saadan ramte Diligencen, var vi alle fortabte. Jeg slog Vinduet ned, men fik det hurtigt op igen, thi Regnen brød ind i Strømme, og nu tog Diligencen en voldsom Fart, som virkede højst foruroligende paa mig.

Opad havde vi kørt i Skridt, enkelte Gange i Trav; men nu gik det snart i skarpt Trav, snart i Galop, og hver Gang vi svingede om et af Vejens Zigzaghjørner, knagede det i den gamle Diligence, og samtidig dermed hørte jeg Vinden hyle, Kusken raabe til Hestene, Bjældeklang og Piskesmæld, saa jeg frygtede for, at Firspandet havde taget Magten fra Kusken, og at vi var paa Vej til at gaa nedenunder og hjem. Da kom der pludselig et vældigt Stormstød, i samme Nu faldt Bremsen, Diligencen standsede, Vogn døren blev revet op og Postføreren stod foran mig.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte jeg.

„Fanden staa i det hele, vore Lygter er blæst ud, den ene Forløber er traadt uden for Skaglerne, og vi maa vente indtil Kusken faar det hele i Orden. Tillader De, at jeg sætter mig ind til Dem, jeg er dyngvaad lige til Skindet.“

„Tror De, der er Fare?“ spurgte jeg. Han rystede paa Hovedet og svarede: „Der er altid Fare, naar man har saadant et Vejr som i Nat; men kan vi ikke faa Lygterne til at brænde, maa vi køre „auf Gefühl“! Naa, Hestene kender jo Vejen.“

Det lykkedes virkelig at faa vore Lygter tændte; men da vi ved en Omdrejning af Vejen

fik Vinden imod os, gik de atter ud, og nu syntes Postføreren ganske at have tabt Modet.

Han tændte en lille Haandlygte, hængte den op og stirrede bleg og forstyrret ud gennem det aabne Vindue, som jeg ikke kunde formaa ham til at lukke. Saa satte han sig atter tilbage i Vognen og lukkede Øjnene, som om han sov; men naar han hørte Kusken raabe, foer han atter op, stirrede ud og bandede saa forfærdelig, at jeg tydelig kunde mærke, hvor Angsten lagde ham Ederne i Munden.

Saaledes gik det en Times Tid, da sagtnede Farten, Vinden aftog i Styrke, og nu halede Fyren sin Tobakspung frem, stoppede en Pibe og gav sig til at ryge en saa forfærdelig Diesertobak, at jeg var nær ved at faa ondt. Endelig blev det mig for galt og jeg tillod mig venligt at spørge, om han havde i Sinde at kvæle mig. Han svarede ikke, men smækkede begge Vinduerne op, og da jeg ikke kunde udholde den susende Træk, sagde jeg ham kort og godt, at han maatte sætte sig udenfor, hvis han vilde vedblive at ryge.

„Hvem er De, siden De taler saaledes til en kongelig-kejslerlig Postfører?“ raabte han i en uforskammet Tone. „Jeg skal vise Dem, hvem der er Herre i Diligencen, enten De eller jeg!“

„Jeg er fra Danmark,“ svarede jeg, „og hvis jeg havde Dem dér, skulde De faa andet at vide.“

„Ah, eine Däne,“ raabte han, „sie sind alle unverschämte Leute, aber warten Sie nur.“

Lidt efter mærkede jeg, at vi kørte paa Stenbro, jeg skimtede i Mørket nogle Huse, og pludselig befalede Postføreren Kusken at holde. „Aussteigen,“ sagde han, idet han lukkede Døren op.

Jeg traadte ud i ravende Mørke paa en stor, bar Plads, Regnen væltede ned i Strømme, og rundt om mig hørte jeg smaa Vandløb risle; men af Huse kunde jeg ikke se det fjerneste. „Hvor er Postgaarden?“ spurgte jeg.

Han svarede ikke, men fik ved Kuskens Hjælp min Koffert langet ned fra Ruffet, kastede den hen ad Jorden og sprang med en høj Latter ind i Diligencen, som til min store Forbavselse rumede videre.

Jeg stirrede omkring, aldeles rasende over denne Opførsel; men der var intet for mig at gøre. Regnen styrtede ned som et helt Skybrud, gennemblødte mig i et Øjeblik, og da jeg ikke turde forlade min Koffert, satte jeg mig resigneret paa den i Haab om, at der muligvis vilde komme en eller anden, naar jeg raabte. Endelig

opdagede jeg langt borte et Lys, der nærmede sig paa en meget adstadig Maade, og lidt efter stod en Natvægter for mig med en Hellebard paa Skulderen.

„Hvad bestiller De her?“ spurgte han barsk.

Jeg fortalte ham mit Eventyr, gav ham nogle Drikkepenge, og Fyren forsvandt atter i Mørket, efter at have forklaret mig, at Diligencen om Natten ikke kørte op foran noget Hotel. Efter et Kvarters pinlig Venten, kom endelig en Drager, der bragte mit Tøj og mig selv i Sikkerhed i en lille Gæstgivergaard, som jeg forlod den næste Morgen, for med Jernbanen at tage til Verona.

Hvilken Overgang fra det lille mørke og smudsige Hul i Botzen til det smukke italienske Hotel, som modtog mig i Verona! Hvor tydelig husker jeg ikke det plaskende Springvand i Gaarden, den venlige Loggia med Blomster og Grønt, og den krydrede Duft som fyldte Luften, da Morgensolen skinnede ind ad mine Vinduer. Trods sin nordlige Beliggenhed er Verona en ægte italiensk By med gamle Paladser, prægtige Kirker og talrige Minder om den antikke Tid, da Kejserne smykkede den med Templer, Søjlegange og Amfiteatre.

Da jeg imidlertid stadig længtes efter at naa Rom, kunde jeg kun ofre Verona et Par Dage,

og fulgt af en Fører, gennemstrejfedede jeg i Hast de mest seværdige Steder.

Den gamle Mand, som viste mig omkring, var heldigvis ikke af den Slags Førere, der foreviser en By som et Menageri, med en Ordstrøm, der aldrig faar Ende. Han var snarere ordknap, men valgte sine Punkter med Smag og havde til hver af dem en lille Fortælling, fremsat paa en saa simpel og naturlig Maade, at man følte han talte sandt. Vi besaa' „Piazza dei Signori“ med Dantes Billedstøtte, hvilede os under Palazzo Giusti's mørke Cypresser og havnede endelig i det prægtige Amfiteater, som en romersk Kejser skænkede Byen. Først her gik Antikens vældige Storhed op for mig; thi skønt dette Teater er langt mindre end Colossæet i Rom, er der dog Plads til tresindstyve Tusind Tilskuere, medens de største af vore Teatre kun naar til en Femtedel af dette Antal.

Da vi havde taget Plads paa den øverste af de sexogfyrretyve Rækker, pegede min gamle Fører ned paa Arenaen og sagde: „Ja, nu er her tomt og øde; men tænk Dem alle disse Sæder besat med Tusinder af Tilskuere, tænk Dem Kejseren og hans Hof i al sin Pragt, og Hundreder af vilde Dyr, som i rasende Kamp styrte sig imod hverandre dernede, saa forstaar man først, hvad

et Amfiteater vil sige. Nu ser vi kun Præster og Østrigere, men dengang —.“

„De er da vel ikke Østriger?“ udbød han pludselig forskrækket, da jeg ikke svarede ham, men fortabt i Beskuelsen vedblev at stirre nedad.

„Nej,“ svarede jeg, „jeg er fra et Land højt oppe mod Nord, som De ikke kender.“

„Danimarca!“ udbød han og hans Øjne lyste.

„Hvoraf véd De det?“ spurgte jeg hurtigt.

„Jo, for det er det Land, der er længst oppe mod Nord, og det er det Land, der i tre Aar har kæmpet mod Østrigerne, og dem hader jeg.“

Jeg lod ham blive i Troen og spurgte ham, om det østrigske Regimente virkelig var saa slemt som man sagde.

„Slemt!“ udbød han med lynende Øjne, „det er ikke slemt, det er bøddelagtigt. Mænd bliver skudt, Kvinder piskede og Børn mishandlede, de er værre end de vilde Dyr paa Arenaen.“ Jeg saa' maaske lidt tvivlende ud, thi han rykkede mig nærmere og vedblev: „Véd De, hvad der for nylig er hændet? Vi havde en ung Danserinde, som blev tilbudt af hele Verona, og hende har Redetzky ladet piske.“

„Hvorfor?“ spurgte jeg.

„Der var en stor Fest i Teatret, hun skulde

optræde i Balletten som Amazone, og til Slutning skulde hun udfolde Fanen i Spidsen for sine Kampfæller. Hun havde en Rivalinde ved Teatret, som var Skyld i hendes Ulykke; thi da hun løste Fanen for at svinge den, viste den ikke den østrigske Ørn, men Italiens Trikolore, og hele Huset jublede af Begejstring. Selv vidste hun ikke, at hendes Rivalinde havde forbyttet Fanen, men vedblev at svinge den, indtil Gendarmerne styrtede ind paa Scenen og rev hende bort, og skønt hun var saa uskyldig som Guds Moder, blev hun pisket til Blods og forvist fra sit Fædrehjem. Saadan er disse Østrigere, „accidente!“

Den gamle Mand fortalte denne lille Historie med en Lidenskab, som næsten fik mig til at tvivle; men sex Aar senere traf jeg paa Ischia en meget smuk Italienerinde, om hvem man ved Table d'hôte fortalte den gamles Historie.

Da vi var færdige med vor Vandring, indbød jeg min Fører til at tage en Forfriskning sammen med mig i en af Byens store Kafeer. Sligt vilde man ikke gøre her i København, men i Italien er man mere demokratisk; Standsforskellen er saa forsvindende, at man kan se Skofflikkeren ved samme Bord som den fornemme Signore. Lokalet var fuldt af Gæster, som enten

sad i en livlig Passiar eller i dyb Tavshed spillede Domino, da Døren pludselig blev revet op, og en halv Snes østrigske Officerer traadte ind.

I samme Nu forstummede al Samtale. Domino-brikkerne væltedes om, en efter en listede Italienerne ud, og efter fem Minutters Forløb var der ingen andre tilbage end de østrigske Officerer, min Fører og jeg.

Han saa' paa mig med et betydningsfuldt Blik og gik; saaledes var Tilstanden 1862 i Verona.

Da jeg kom igen 1872, havde den østrigske Ørn knækket sine Vinger, og Italiens Trikolore vajede frit for Vinden.

* * *

Gennem den lombardiske Slette gik det fremad i susende Fart; thi med hver Dag voxede min Længsel efter Rom. Vi havde jo nu snart December, og Julefesten blandt Skandinaverne vilde jeg ikke forsømme. Kun i Milano gjorde jeg et kort Ophold, og herfra bevarede jeg et Minde, et af de skønneste paa hele min Rejse.

Det var en kold, klar Vinterdag, Himlen var blaa som hos os om Sommeren, Solen straaede klart, og da jeg bøjede omkring Hjørnet, laa

foran mig i det lysende Solskin et skinnende Fepalads, hvidt som Alpernes nyfaldne Sne og lysende i Solen med tusinde slanke Spir, der som Marmorblomster rakte sig mod Himlen. Vi har noget her i København, som vi kalder en Marmorkirke; men hvad er dens graalige Farve mod det skinnende hvide Marmor fra Lago maggiore, hvoraf Milanos Domkirke er bygget. Og hvad er vor Marmorkirke, der i Form ligner et stort Blækhus, mod Gotikens yndefulde Stil og den Overdaadighed, hvormed denne Kirke er smykket. Det er ikke nogen Kirke, det er en Marmorskov af slanke Taarne, Ornamenten og Figurer, sex Tusind i Tallet, og saa vidunderlig udførte, at Øjet aldrig kan se sig mæt. Jeg har set mangfoldige Kirker i mange af Europas Lande; men baade Nôtre Dame, Strassburgs Münster eller den af Tyskerne saa lovpriste Kölner Dôm svinder bort som Skygger mod denne rene Marmorjomfru, der bader sig i den italienske Himmels Solskin. Da jeg stod øverst oppe, laa foran mig et vidunderligt Panorama, først det gamle Milano, saa Villaer, Haver og Marker, og langt ude i det fjerne Alpernes mægtige Kæde, hvis Toppe lyste med skinnende Sne. Aldrig glemmer jeg den Følelse af Storhed og Skønhed, som den Dag gennemstrømmede

mit Indre; selv i den mægtige St. Peter har jeg ikke følt noget lignende.

Da jeg efter en lang Vandring atter vendte tilbage til Jorden, gjorde ogsaa den jordiske Trang sig gældende, og jeg besluttede for første Gang at prøve, hvor vidt Bertini havde bragt mig i det Italienske. Med megen Frejdighed spurgte jeg en forbigaaende, hvor der laa „una restaurazione“; men Manden stirrede forbavset paa mig, rystede paa Hovedet og gik videre. Saa spurgte jeg en anden, der ganske ugenert gav sig til at le, og endelig en tredje, som gjorde en betegnende Gestus til Panden og gik sin Vej.

Nu faldt det mig ind, at jeg havde forset mig paa det franske restaurant, og næppe havde jeg nævnet Ordet „trattoria“ før en elskværdig Milanese førte mig ind i en af Hovedgaderne og pegede op paa et anseligt Hus, idet han sagde: „primopiano“, hvad der forbavsede mig meget, thi det var jo ikke Musik, jeg gik efter.

Jeg kom ind i en meget elegant Restaurant, kaldte paa en camerière og forlangte „una carta da mangiare“.

Fyren, det var meget elegant, saa' studsende paa mig, thi jeg anede jo ikke, at jeg havde forlangt at spise Papir; men med Itali-

enernes sædvanlige Hurtighed gik det dog op for ham, at jeg havde ment en Spiseseddel, og nu rakte han mig en saadan paa omtrent en Alens Længde, med en Masse for mig ganske uforstaaelige Retter.

Jeg rystede fortvivlet paa Hovedet, og da Fyren troede, jeg ikke kunde læse, gav han sig med rasende Tungefærdighed til at opremse de halv Hundrede Retter, som Spisesedlen lød paa. Pludselig klang et Ord, der forekom mig bekendt, og med en determineret Mine sagde jeg „questa“.

Et Øjeblik efter kom Fyren igen og serverede noget, som mit øvede Naturforskerøje strax erkendte for en Sneppe, der efter italiensk Skik var stegt hel. Med et vel anbragt anatomisk Snit aabnede jeg den; men aah, Rædsel! ud af dens Kro væltede en fed stegt Regnorm, og saa havde jeg nok. Jeg betalte den selvfølgelig, tørrede mig om Munden og gik igen med den Bevidsthed, at jeg endnu ikke havde lært: „at snakke som en Kanariefugl“.

I det Herrens Aar 1862 var det italienske Banenet ikke udviklet til den Fuldkommenhed som nu, og da jeg maatte økonomisere stærkt med mine faa Rejsemidler, besluttede jeg at vælge Søvejen. En Dag sidst i November kom

jeg til Genova, og øjnede fra Højderne det vidunderlige blaa Middelhav dybt under mine Fødder. Min første Gang fra Hotellet var ned til Havnen for at høre om Skibslejlighed til Civita vecchia; men til min Skuffelse gik det store Messagerie Dampskib først i næste Uge, hvorimod jeg med en lille Fragtdamper kunde komme af Sted næste Dags Aften. Hertil havde jeg dog ingen Lyst; thi Skibet, der laa fortøjet i Havnen, saa' mig temmelig alderstegent ud, og jeg besluttede derfor at se alle Genovas Mærkværdigheder, og havnede naturligvis den første Aften i Teatret.

Jeg saa' her en udmærket Opera og derefter en Ballet, der trodser enhver Beskrivelse, og hvoraf jeg ikke forstod det allerringeste, uden at den var den bedste Danser, som kunde springe højest. Til Slutningen kom Primadonnaen frem, lagde begge sine Hænder i sine to Meddanseres, og gav sig derpaa til i rasende Fart at svinge Mølle under hele Teatrets jublende Bifald. Havde Bournonville set dette Kunststykke, er jeg overbevist om, at han havde faaet ondt; for mig, der var vant til hans stemningsfulde Balletter og koreografiske Ynde, virkede det hele modbydeligt.

Da jeg kom ud fra det varme, stærkt oplyste

Teater, slog en bidende Kulde mig i Møde. Vinden var sprungen om i Nord og førte Alpernes Snekulde ud over Middelhavet; ja, til min store Forbavselse begyndte endogsaa enkelte Snefnug at falde. Jeg skyndte mig hjem til Hotellet, men fandt til min store Ærgrelse mit Værelse iskoldt, da camerièren havde glemt at lukke Altandøren. Jeg ringede og forlangte Ild i Kaminen; men camerièren forklarede mig, at den kun var opsat til Pynt, men at han [nok skulde skaffe Varme paa anden Maade. Lidt efter kom han ind med en scaldino, det vil sige et stort Kobberbækken fuldt af udbændte Gløder, som han anbragte paa et Bord i Nærheden af min Seng. Selv satte jeg mig til at skrive, og kort efter gik jeg til Ro.

Træt af den lange Rejse og dens mange vexlende Indtryk, faldt jeg hurtig i Søvn; men det var 'en Søvn fuld af de forunderligste Drømme. Snart forekom det mig, at jeg i susende Fart styrtede ned af Bjerget med et raslende Jernbanetog, medens det lynede i det fjerne, snart at jeg svævede højt oppe i Luften over et uendeligt solbeskinnet Hav; men saa faldt jeg pludselig ned fra den svimlende Højde og vaagnede med et Ryk.

I første Øjeblik kunde jeg aldeles ikke be-

sinde mig, Værelset var bælgmørkt, jeg følte en knugende Hovedpine og en forfærdelig Trang til at kaste op, men var ganske ude af Stand til at røre mig. Jeg var i en Tilstand, hvor Drøm og Virkelighed paa en forunderlig Maade gled over i hinanden. Jeg kunde aldeles ikke forstaa, hvad der var i Vejen. Men pludselig foer det som et Lyn gennem mit Hoved: „Du er i Færd med at kvæles, Kulbækkenet staar jo lige ved Sengen.“

En frygtelig Angst greb mig, og kun ved at samle hele min Viljestyrke lykkedes det mig at komme saa nær til Udkanten af den brede Seng, at jeg styrtede ned paa Gulvet, hvor jeg blev liggende som bedøvet. Kulden fra Stengulvet blev mig pinlig, og ved at tage fat i en af Sengens Jernfodder, lykkedes det mig at komme saa nær hen imod Altandøren, at jeg kunde rive den op. Aldrig glemmer jeg den befriende Følelse, som den kolde Natteluft udøvede paa mig. Jeg aandede den ind i dybe Drag og kom endelig saa vidt, at jeg kunde ringe paa camerièren, som med en Hovedrysten bragte Scaldinoen bort, idet han erklærede, at det umulig kunde være den, som var Skyld i mit Ildebefindende, men snarere, at jeg havde spist til Aften uden for Hotellet.

Jeg gik atter til Sengs og vaagnede først højt op ad Formiddagen, ør, fortunlet og med en knugende Hovedpine. Pludselig følte jeg et jagende Stik i det ene Øje, og ved at se i Spejlet opdagede jeg til min Rædsel, at det var blodrødt og at det andet var paa Vej til at følge dets Exempel. En knugende Angest greb mig. Saa var da det kommet, jeg havde frygtet mest af alt, det at ligge ene og forladt i en fremmed By, hvor man ikke forstod Sproget, ikke kendte noget Menneske og hvor man kunde falde i Hænderne paa Læger, som ham i Hellebæk. Kun Et stod mig klart: Jeg maatte for enhver Pris se at komme bort, det koste hvad det vilde. I Rom vilde jeg finde Landsmænd og Venner, og skulde den Ulykke hænde, at ogsaa det andet Øje gik tabt, vilde jeg dog se Peterskirkens Kuppel inden Synet slukkedes.

Gennem Hotellet lod jeg sende Bud til en Læge og fik et Brev sendt ned til den lille Fragtdamper om at tage mig om Bord, og derpaa gik jeg trods Smerter og trods det blændende Sollys ud for at finde den Bankier, til hvem jeg var akkrediteret.

Jeg traadte ind i et stort, skummelt Kontor, hvor ingen syntes at give Agt paa mig, og hvor jeg endelig paa daarligt Italiensk fik forklaret,

at jeg ønskede 2000 Frcs. En ung Mand tog mit Kreditiv, betragtede først det og derpaa mig med en underlig mistroisk Mine og forsvandt ud af en Dør uden at sige et Ord. Lidt efter kom han tilbage med Kreditivet, og idet han atter saa' paa mig som paa en meget fordægtig Person, sagde han kort, at jeg ingen Penge kunde faa, da man ikke havde modtaget min Underskrift fra Huset J. P. Suhr & Søn i København.

Jeg stod som lamslaaet. I København havde jeg afgivet 6 Underskrifter; men min gode Ven Bogholder Isberg, der ikke var fri for at lide af en vis nervøs Distraction, havde altsaa glemmt at sende dem af Sted.

Jeg spurgte efter Chafen, saa vidt jeg husker hed han Mylius, og efter en Del Parlateren paa Tysk, lykkedes det mig at komme ind til den mægtige Bankier, en aldrende, venlig Herre, som modtog mig med megen Beklagelse over at Kreditivet var i Uorden, og raadede mig til at telegrafere.

Jeg svarede ham, at jeg var syg, at Dampren gik endnu samme Aften, og at jeg absolut maatte have to Tusind Frcs.

„Kan De ikke nøjes med mindre?“ spurgte han, „to Tusind Frcs. er mange Penge, naar man ikke

véd, om man faar dem igen. Hvorfor vil De have saa mange?“

„Fordi jeg i Rom er akkrediteret til Torlonia, og fordi jeg tror, at han ikke vil behandle mig saa gentilt som De.“

Der gled et underligt forstaaende Smil over den gamle Herres Ansigt, og han sagde: „Ja, naar De blot havde et eller andet Papir, som kunde bevise Deres Identitet.“

Til alt Held havde jeg et Brev fra min Onkel Suhr, som var skrevet kort før min Afrejse og hvori han omtalte, at jeg kunde faa Kreditivet hos ham. Jeg leverede Mylius Brevet, og nu forsvandt ogsaa han, men kom lidt efter tilbage idet han sagde: „Vil De underskrive denne Kvittering, kan De hæve Beløbet hos Kasse-
reren.“

Let om Hjertet styrede jeg atter min Gang til Hotellet, og kort efter kom en ung italiensk Læge med et intelligent Ansigt og et venligt, vindende Væsen. Han undersøgte mig langt grundigere, end det var sket i København, og da jeg udtalte min dybe Fortvivlelse over muligvis at skulle miste Synet, klappede han mig deltagende paa Skulderen og sagde: „Mod, Signore, fat Mod! det hele er ikke saa slemt, som De

tror, De vil endnu komme til at se det skønne Italien.“

Derpaa ordinerede han et halvt Dusin Iglér, Isomslag og skrev en Recept, som jeg ikke kunde læse, men hvorpaa der blev hentet nogle hvide Oblater, som indeholdt en sort Masse. Dem skulde jeg tage, naar jeg kom om Bord i Skibet; men Iglérerne anbragte jeg øjeblikkelig i min Tinding til stor Rædsel for camerièren, som flygtede ud af Døren, da han saa' de lange sorte Orme sno sig mellem hverandre.

Det var begyndt at mørkne, da en Drager kom og meddelte mig, at hvis jeg vilde med Skibet, maatte jeg komme strax, da det allerede havde lagt ud af den indre Havn. Jeg bandt altsaa et Tørklæde om Hovedet for at skjule de stadig sugende Iglér, fik en Spand med Is med fra Hotellet, og styrede nu med Drageren ned mod Havnen.

Nordenvinden, som allerede havde taget fat den foregaaende Dag, var nu voxet til Storm, Kulden var bidende, og da vi naaede Havnen, var det kun med Møje, at jeg fik en Baadfører, som vilde ro mig ud til Skibet. Næppe var vi kommen et Stykke ud, før Bølgerne tumlede med vor lille Jolle saaledes, at jeg maatte holde paa min Rejsekoffert, medens den ubarmhertige

Storm bortførte først min Hat og derpaa min Plaid, saa jeg stiv af Kulde entrede op paa Skibet, hvor jeg ikke traf en eneste Passager, hvorimod Stewarten saa' forundret paa mig og spurgte, hvad jeg fejlede.

Da jeg havde forklaret ham min Tilstand, førte han mig ned i et lille skummelt Rum, hvor der kun fandtes en enkelt Standkøje; men det hele var mig dog veltilpas, thi her kunde jeg da være i Ro for andre og i Fred for det Lys, der nu i allerhøjeste Grad generede mine Øjne.

Jeg fik i Hast lavet Kompresser af mit Lomme-tørklæde, lagde dem i Isspanden, tog en af Lægens hvide Oblater og lagde mig saa til Køjs med den Bevidsthed, at jeg næste Morgen vilde vaagne i Civita vecchia, og at jeg saa kun havde en kort Jernbanefart til Rom. Saa drønedes Dampspillet, Ankeret blev lettet, og ud gik det paa det Middelhav, som jeg havde beundret fra Genovas Højder.

Man siger, at Kvinden skal være et meget lunefuldt Væsen; men hvad er hun mod Havet, der det ene Øjeblik ligger stille, lysende i Solskinet, og faa Timer efter tumler sig i fraadende, skumklædte Bølger, ladende haant om

alt, hvad det bærer paa sin Ryg. Jo, det fik jeg til Gavns at mærke den Nat.

Næppe var vi naaet ud i rum Sø, før Skibet tog den ene Overhaling efter den anden, saa at jeg maatte binde Isspanden fast for at den ikke skulde vælte sit Indhold ind over mig. Jo længere det led henad Natten, des mere tiltog Smerterne i mit Øje, og desto voldsommere blev Skibets Bevægelser, og til alt dette kom pludselig en Kolik, som tvang mig til at søge op paa Dækket.

Her saa' jeg ikke andet end Himmel og Hav, en mørk, skysvanger Himmel og et Hav, hvis Bølgetoppe lignede Alpernes snedækte Tinder i det smaa. Paa Dækket øjnede jeg ingen andre end Udkigsmændene og Rorgængerene, og da jeg vilde nærme mig den første for at spørge om et vist aparte Rum, brød en Styrtesø bragende over Forenden af Skibet og slyngede mig ned i Læ, hvor den bitre, salte Vandmasse med en sugende Lyd forsvandt gennem Spygattet. Mage til W. C. har jeg aldrig truffet senere.

Da jeg igen, rystende af Kulde, krøb ned i min Kahyt, fandt jeg min Køje fuld af Isstumper. Spanden havde løsnet sig og rullede nu rundt i Mørket med en raslende Lyd, som forhindrede mig i at sove, og finde den kunde jeg ikke.

Saaledes laa jeg hele denne lange jammerfulde Nat, rystende af Kulde og pint af voldsomme Mavesmerter; thi som jeg senere erfarede, indeholdt de hvide Oblater Aloe. Til Slutning blev min Tilstand saa utaalelig, at jeg raabte og kaldte, men ikke en Sjæl hørte mig, kun en hvid, svagt skinnende Lysstribe fortalte, at Morgenen brød frem.

Lidt efter hørte jeg en voldsom raslende Torden. Det var Ankeret, som gik i Bunden, og nu var altsaa mine Lidelser endte.

Jeg stod op, trak mine vaade Klæder paa og kravlede op paa Dækket for at se det saa længe ventede Civita vecchia; men hvad skildrer min Forfærdelse, da jeg i Stedet for det gamle middelalderlige Kastel saa' en moderne, velordnet Havn fuld af Skibe, som under Dampbibens Lyd lossede og ladede deres Varer. Den lille Fragtdamper gik ikke direkte til Civita vecchia, det var Livorno, der laa foran mig.

Jeg fik fat paa Stewarten, som forklarede mig, at vi her skulde losse Olie til henad Aften; men hvis jeg vilde tage mod hans Selskab, vilde han ledsage mig til Byen, for at jeg kunde se den og Omegnen, hvad de fleste Rejsende plejede at gøre. Herom kunde der af gode Grunde ikke være Tale; thi mit Syn var allerede stærkt

taaget og Dagslyset var mig saa pinligt, at jeg atter steg ned i den mørke, fugtige Kahyt, hvor jeg sad i Fængsel hele den lange udslagne Dag, medens Matroserne sang og Dampspillet raslede over mit Hoved. Sjælden har jeg været i et saa fortvivlet Humør.

Endelig slog Forløsningens Stund, Spillet hørte op, Dampbiben lød og nu gik det atter ud paa Middelhavet, hvor jeg tilbragte en Nat, der omtrent lignede den forrige.

FJERDE KAPITEL

Civita vecchia. — Pavens Flaade. — Told- og Paslidelser. — Aftenfart til Rom. — Konsul Bravo og Café Greco. — Mit Hjem i Via Sistina. — Romersk Gadeliv. — Min første Vandring. — Mødet med Holbech. — Aftenvandring paa Pincio. — Pius den niende. — Min Daab som Romer. — Rom ved Midnat. — Forum Romanum. — La purificazione. — Besøg i Klosteret Santa Maria dei angeli.

OPAD Formiddagen hørte jeg pludselig en tordnende Kanonsalut. Ankeret gik atter i Bunden, og nu vilde jeg op paa Dækket; men jeg var saa medtaget af Sult, Søvnløshed og Blodtab, at jeg paa alle fire maatte kravle op ad Trappen. Da jeg kom op, mødte mig et straalende Solskin; foran mig laa Civita vecchias gamle Fæstningsværker, hvide Røgskyer væltede ud fra Batterierne, og en fransk Fregat, som lige havde ankret op, besvarede Salutten. Længst inde i Havnen laa hele Pavens Flaade, en lille Skonnert, armeret med 12 blanke Malmkanoner, opkaldt efter Apostlene, som trods deres gejst-

lige Værdighed lystig knaldede løs om Kap med de andre. Paa Dækket myldrede det af Lastdragere, Matroser, Toldbetjente og Gendarmer, som foer omkring til alle Sider under en saadan Raaben og Skrigen, at man skulde tro, de vilde myrde hverandre. I Livorno var der kommet mange Passagerer, deriblandt en amerikansk Familie med ikke mindre end syv Døtre, som rimeligvis skulde giftes bort i Italien; thi deres Bagage havde en Talrighed og Størrelse, som bragte Toldvæsenet til Toppunktet af Fortvivlelse.

Da min Koffert var stuvet nederst i Lasten, maatte jeg vente til allersidst, og da jeg endelig entrede ned ad Falderebstrappen, var jeg saa fortunlet af Solskinnet og Smerter, at jeg nær var gaaet over Bord. Endelig naaede vi Doganaen, og nu først lagde jeg Mærke til, at ikke alene Passagererne, men ogsaa Gendarmerne betragtede mig paa en underlig mistænksom Maade. Hertil kunde der vel være god Grund, thi mit Linned var oversølet med Blod og mit tykke Haar var filtret sammen til én uformelig Masse, som en Følge af Iglebiddene, der havde blødt ustandseligt næsten hele Rejsen.

Vi blev stillet op i en lang Række foran Doganaen, og jeg blev ligesom min Koffert den allersidste. Toldundersøgelsen begyndte og fore-

toges med en Langsomhed, der forekom mig dræbende; især voldte Amerikanernes Bagage en saadan Standsning i Rækkerne, at jeg var nær ved at fortvivle, da Solen ubarmhertigt vedblev at brænde paa mit blottede Hoved.

Endelig kom Turen til mig, og med god Samvittighed aabnede jeg min Koffert, der efter min Mening ikke indeholdt noget som kunde være Paven ubehageligt.

„Har De Vaaben, Bøger eller Tobak?“ spurgte en Toldembedsmand barsk.

Af disse forbudne Sager medførte jeg kun en Tollekniv, Md. Mangors Kogebog og en Pakke Skraatobak, som en Landsmand havde anmodet mig om at tage med. Tollekniven bar jeg paa mig; men Kogebogen, som jeg havde købt til Etatsraadinde Collin, blev fundet, og nu opstod der stor Bevægelse blandt de Herrer Toldere. Den blev vendt, drejet, beset baade for og bag, indtil en høj Toldembedsmand spurgte mig, om den var af politisk eller religiøst Indhold. Skønt jeg hertil med god Grund kunde svare benægtende, blev Kogebogen til Slutning højtidelig konfiskeret og afsendt til Propagandaen, for at man dér kunde afgøre, hvor vidt den var ukristelig eller ej.

Pludselig opdagede man Nobels Skraatobak,

aabnede Pakken, besaa' de sorte Ruller med mistænksom Opmærksomhed, og da de paa Etiketten læste Ordet Tobak, blev jeg spurgt, hvortil disse Ruller brugtes; thi Skraatobak anvendes som bekendt ikke i Italien.

Da jeg i min Kvide ikke vidste, hvad Skraatobak hed, sagde jeg, at det var „tabacco da mangiare“, og strax fik en Toldofficiant Kniven frem, skar Rullen op og uddelte dens Indhold til højre og venstre. Sjældent har jeg set et latterligere Syn; thi næppe havde de gumlet nogle faa Secunder, før de under Eder og Forbandelser spyttede Skraaen ud igen, kastede Pakken i Kofferten og bad mig rejse Fanden i Vold, hvilket jeg pligtskyldigst gjorde med et glad Hjerte; thi jeg anede ikke, at det værste endnu stod tilbage.

Fra Doganaen blev jeg ført over til Pasbureauet, som var omringet af Gendarmer, og her vakte mit forstyrrede Udseende en saadan Opmærksomhed, at jeg blev ført til Side af en Gendarmofficer, som spurgte mig, om jeg var bleven overfaldet og plyndret paa Rejsen, siden jeg hverken havde Hat eller Overtøj. Jeg pegede paa Iglebiddene, hvorfra Blodet endnu piblede frem, og dette syntes at berolige ham; thi han forlangte meget høflig mit Pas, som han lovede

at visitere saa hurtigt, at jeg endnu kunde komme med Toget, der allerede havde pebet for første Gang. Derpaa forsvandt han i Pasbureauet, hvorfra jeg saa' de andre Passagerer ile af Sted, medens jeg fik Lov at vente. Thi trods det givne Løfte kom han ikke tilbage.

Toget peb anden, derpaa tredje Gang, og af Sted susede Trainet, indtil det som en mørk Linie forsvandt i det fjerne. Omtrent et Kvarter efter vendte Gendarmofficeren langsomt tilbage og meddelte mig, at mit Pas var overleveret til Gubernatoren, da det ikke havde den Form og det Indhold, som de Pas man ellers kendte fra Danmark. Forgæves forklarede jeg ham, at det var et Ministerialpas, som jeg af særlig Velvilje havde faaet udstedt af selve den danske Rege-ring. Han rystede paa Hovedet, bad mig vente, og efter en halv Times Forløb kom han atter tilbage og overleverede mig Passet med den Bemærkning, at alt var i Orden. Men at jeg maatte blive i Civita vecchia til henimod Aften, var ganske vist mindre i sin Orden; dog derved var der jo intet at gøre.

I en lille trist „taverna“ sad jeg Resten af Dagen, nysgerrig betragtet af de forbigaaende Italienerne og fortvivlet over hele min Stilling; thi nu vilde jeg komme saa sent til Rom, at

jeg hverken kunde faa fat paa Konsulen eller paa Landsmænd. Endelig meldte Værten mig, at Aftentoget skulde til at afgaa, og med beklemt Hjerte krøb jeg ind i en Kupé fuld af Hyrder og Bønder, thi Aftentoget medførte kun 3die Klasses Waggoner.

Saa rullede vi af Sted over den øde Kampagne, som den nedgaaende Sol forgyldte med sine Straaler; men jeg var saa fortunlet, smertepint og forsulten, at jeg ikke mægtede at samle al den Skønhed, som Kampagnens bølgende Højder frembød. Jeg tænkte kun paa ét, at naa Rom og faa fat i en Læge.

Den korte Strækning fra Civita vecchia til Rom var dengang den eneste Jernbanelinie, som Pavestaten ejede, og saa stor var Frygten for de moderne Dampuhrer, at Banen ikke som nu var ført ind i Byen, men stoppede et Stykke uden for Rom, hvor den endte i en meget primitiv Banegaard, som bestod af en Del lave Træbygninger, hvor man atter eftersaa' Kofferter og Pas.

Da alle disse Formaliteter var endt, lod jeg mig føre af Skæbnen, hvorhen den vilde. En galoneret Konduktør trak mig hen til en Omnibus, og nu rumlede jeg af Sted med bankende Hjerte; det var jo Rom det gjaldt, den hellige

Stad, den By, hvortil al min Længsel i saa mange Aar havde staaet.

Jeg véd ikke om det er gaaet andre som mig, men hvor blev jeg dog skuffet i alle mine Forventninger; thi hvad var det jeg saa'? Mørke, snævre, snavsede Gader med forfaldne Paladser, hvis Vinduer var omrammede af svære Jerngitre, saa at de mere lignede Fængsler end fyrstelige Boliger. Saa drejede vi ind paa en slet oplyst Plads, hvor jeg kun saa' enkelte Fodgængere i brune Kapper. Saa rullede vi hen ad en uendelig lang, snæver og mørk Gade, Vognen gjorde en Drejning, holdt stille, og jeg stod af i „via Condotti“, hvor jeg blev ført op i et stort, høj-rødt Værelse, som vendte ud til Gaden. Min Skæbne havde denne Gang været mig gunstig; thi Hotellet begrænsedes forneden af den bekendte Café Greco, som dengang var Samlingsstedet saavel for de skandinaviske som for de tyske Kunstnere, og da jeg havde meddelt Værten, at jeg strax ønskede at tale med den danske Konsul, svarede han, at han sad nede i Kafeen. Jeg var for udmattet til at gaa derned, og efter et kort Toilette gik jeg til Sengs; men just som jeg havde lagt mig, traadte en lille mørkhaaret Mand ind i Værelset, betragtede mig med Forbavselse og udbrød:

„Gut, Zatan, jeg forstaar min Sæl ikke et Ord af det Hele! Hvordan er det, De ligger der pladask?“

GIOVANNI BRAVO.
Skandinavisk Konsul i Rom.

Højlig forbavset baade over Mandens Udseende og Udtale begyndte jeg at fortælle ham min Rejsehistorie, og hver Gang jeg kom

til et nyt Uheld udbrød han i en deltagende Tone:

„Ach, Gut Zatan, hvor har De dog ogsaa baaret Dem ad som en Dumrian.“

Skønt dette just ikke var smigrende, blev det sagt paa en saa venlig og deltagende Maade, at jeg ikke tog mig Ordet nær, og da Konsulen kort efter gik, lagde jeg mig til Ro med den Overbevisning, at han vilde gøre for mig, hvad han kunde. Og heri blev jeg sandelig ikke skuffet; thi lad Folk tale om Bravo's ringe Begavelse, hans pudsige Væsen, forkerte Sprog og mange smaa Særheder, Et er vist, at han ejede Hjerte for enhver, høj eller lav, som søgte hans Hjælp, og han ydede denne med en Beredvillighed, som man næppe vilde træffe hos nogen anden dansk Konsul.

Tidlig den næste Morgen kom Dr. Erhardt, en bekendt preussisk Læge, hos hvem Bravo allerede havde været den foregaaende Aften. Efter at have undersøgt mig, bad han mig være ved godt Mod, og gentog omtrent det samme som Lægen i Genua havde sagt, idet han tilføjede, at Betændelsen næppe vilde blive saa langvarig som jeg havde haft den hjemme, da den efter hans Mening væsentlig skyldtes den Kulilteforgiftning, for hvilken jeg havde været

udsat. Naar jeg holdt mig i Ro et Par Dage, vilde Roms milde Vinterklima nok gøre Resten, og idet han anbefalede mig ikke at gaa ud før henimod Solnedgang, forlod han mig.

Lidt efter fik jeg et Besøg, som bragte alle Hjemmets Minder tilbage i min Erindring. Etatsraadinde Collin traadte ind og et Øjeblik efter var jeg som hjemme; thi venlig og deltagende som hun var, lovede hun snarest mulig at skaffe mig et passende Logi, hvor jeg kunde tilbringe de første triste Dage af mit Ophold i Rom. Med stor Deltagelse hørte hun paa min Beretning, hilste mig fra Sønnen, som var paa Rejse med H. C. Andersen, og da hun gik, havde jeg den Vished, at ingen vilde vise mig større Omhu end netop hun.

Kort efter gik Døren op og Carl Bloch traadte ind. Jeg havde allerede gjort hans Bekendtskab i København, da han sammen med Broderen Emil boede i Store Kirkestræde, og jeg havde dér tilbragt mangan en hyggelig Aften sammen med dem og min elskværdige Ven Frederik Bøgh.

„Det var da kedeligt nok,“ sagde han paa sin alvorlige, noget langsomme Maade; „men Du skal se, Du kommer Dig nok, for i Rom har man ikke Raad til at være syg.“

Et Øjeblik efter kom Vilhelm Bissen, Laurits Prior, F. C. Lund og Maleren Olrich, som jeg kendte fra den kongelige Porcelænsfabrik. De andre var mig derimod ganske ubekendte, og da der til disse Besøg knyttede sig endnu flere opad Dagen, begyndte jeg at tro, at jeg maatte være en usædvanlig berømt Mand, siden Skandinaverne saaledes overvældede mig med deres Visiter. Senere fik jeg at vide, at Bravo den foregaaende Aften havde været oppe i Skandinavisk Forening og fortalt, at der i Condotti's Hotel laa en ung Dansk, som havde faaet slaaet Øjet ud og nu var ved at krepere — saaledes havde han opfattet Situationen.

Den Collinske Familie, som den Vinter var et Samlingspunkt for Skandinaverne i Rom, boede i Via Sistina 101 skraas over for det Hus, hvor en Marmortavle fortalte, at Thorvaldsen havde haft sit Hjem, og nogle Dage efter flyttede jeg ind nogle faa Huse fra Collins, hvor jeg havde lejet et rummeligt Værelse hos den gamle Signora Rubiconda, en aldrende romersk Matrone, der ikke vidste alt det Gode hun vilde gøre mig, og til en Begyndelse rumsterede saaledes omkring med mine Pakker og Bagage, at jeg til sidst ikke vidste, hvor nogen Ting befandt sig.

Henne ved Vinduet, som vendte ud til Gaden, havde Fru Collin faaet hende til at lave noget, der lignede et stort Fuglebur, overtrukket med lyseblaat Shirting, og dette var mig til stor Lindring; thi i denne „blaa Grotte“ generede Lyset mig mindre, ja jeg kunde endog driste mig til at titte lidt ud paa Gaden, naar Solen begyndte at synke bag de modstaaende Huse.

Værelset selv var ægte romersk, Murstensgulv med et Tæppe, der havde kendt bedre Dage, Bjælkeloft, og paa Væggene talløse Billeder af Madonna og forskellige Hellige, der snart blev pint, snart var i Færd med at fare til Himmels. Af Møbler fandtes en vældig Jernseng, saa bred, at man godt kunde ligge paa tværs i den, et Bord, omringet af Stole med Straafletning, og endelig en uhyre, gammeldags Dragkiste med indviede Voxlys og store Buketter af Tøjblomster i brogede Lervaser. Det var ikke nogen elegant Lejlighed, men den var lun og hyggelig, og naar den venlige Sol kastede sine Straaler ind i mit blaa Fuglebur, følte jeg mig saa glad, som jeg ikke længe havde været.

Hvor tydelig husker jeg ikke den første Nat i mit nye Hjem. Sove kunde jeg ikke, dels for Smerter, dels for Klangen af de utallige Klokker, der lød snart fjernt, snart nær, snart som dybe,

enkelte Slag, snart som en lystig Kimen; thi Rom har lige saa mange Kirker og Klostre, som der er Dage i Aaret, og naar man herhjemme klager over Raadhusspilleværket, skulde man blot prøve en søvnløs Nat i Rom.

Saa begyndte Dagens Lys at liste sig ind gennem Tremmeværket i de grønne Vindues-skodder, og Gadelivet tog paa at røre sig, ikke som hos os med Dampfiber, Vognrummel og susende Sporvogne, nej, det listede sig frem paa en særegen melodios Maade, der fyldte Øret med Velbehag. Først kom det melodiske Raab „Acqua-vi“ fra Likøristerne, som bragte de Sunde deres Morgendram. Dernæst, til en særegen Melodi, „acqua — acqua — acqua cetos!“ Vand fra Svovlkilderne til de Syge. Saa kom pludselig en forunderlig melodisk Musik, som jeg i første Øjeblik ikke kunde forklare mig. Den lød snart som en Sangfugls Triller, saa fulgte noget, der lignede en Solsorts Fløjten, og saa faldt begge disse Tonestrømme sammen til en underlig klagende Melodi, der atter senere jublede op i fuldtonende, glade Harmonier. Fuld af Forundring rejste jeg mig op i Sengen, listede ud paa Gulvet og kiggede gennem Skodderne, og hvor rørende var ikke det Syn jeg saa'. Tæt ved Thorvaldsens Hus var der en Nische

med et Madonnabillede, Lampen brændte svagt i det frembrydende Dagslys, op paa Gaden stod en høj, abruzzisk Hyrde med spidspullet Hat, brun Kappe og laaddent Gedeskind bundet op ad Benene med brune Læderremme. Ved Siden af ham stod en ti Aars Dreng, det yndigste Barn af Verden, sortlokket og med Hatten i venstre Haand, medens han med den højre holdt Skalmeyen, hvormed han akkompagnerede Sækkepiben, som den høje Hyrde blæste med stor Virtuositet. Det var Julen, der rykkede ind i Rom, Symbolet paa Hyrderne, der fra Marken søgte ind til Kristusbarnets Krybbe for at bringe det sin Velkomsthilsen. Der var en Tro, en Andagt i disse to Ansigter, som greb mit protestantiske Hjerte, og da de efter endt Spil dybt nejende forlod det hellige Billede, fulgte jeg dem med Øjnene indtil jeg saa' dem standse ved det næste Gadehjørne, hvor de begyndte Spillet forfra igen. Mangen en Decembermorgen har jeg senere lyttet til Pifferarernes Toner, og altid har jeg følt mig andagtsfuld stemt derved, altid har det bragt en Glæde i mit Sind, som jeg endnu fornemmer. Men nu er den fromme Skik forbi, den ny italienske Regering kvæler ubarmhjertig ethvert Minde fra Pavedømmets Dage.

Saa kom et nyt Folkelivsbillede, som ogsaa

nu er forsvundet. Jeg hørte en lystig Brægen, Klang af smaa Metalklokker, og en hel Hjord vævre Geder kom trippende op ad Gaden, fulgt af et Par Hyrder i deres maleriske Dragter. Det lod til, at disse kloge Dyr kendte deres Kunder; thi ved hver Stentrappe standsede de, man kom ned med en lille Spand, og nu løftede Hyrden Geden i Vejret ved Bagbenene, medens han malkede løs i Spanden, saa at man i det mindste her kunde være vis paa, at faa Mælk direkte „vom Fass“.

Saa kom en Række Skikkelser, gamle og unge, Mænd og Kvinder, nogle med ganske smaa Børn, men alle i maleriske Dragter, fra Albaner- eller Sabinerbjergene. De slentrede saa sorgløst og roligt af Sted, at man kunde se, at Dagen var deres egen; men heri tog man dog fejl, thi den tilhørte Kunstnerne. Naar disse Skikkelser havde naaet „Spanske Trappe“, stillede de sig op i maleriske Grupper, leende, snakkende, strikkende, og saa kunde de Herrer Malere og Billedhuggere udsøge sig den, der bedst passede enten til en „Johannes den Døber“, „den hellige Cæcilie“ eller en „Samson i Trædemøllen“. Aldrig har „Spanske Trappe“ haft en skønnere Garniture end disse smukke, friske Kvinder,

disse graaskæggede Mænd og disse sladrende
og leende Børn, der tumlede sig om i Solskin-

PASCUCCIA.
Model.

net. Nu er ogsaa de forsvundne og har givet
Plads for nogle franske Modedukker i Maske-

radedragter, kokette og frivole, som var de forskrevet direkte fra Paris.

Og saaledes vexledes Dagen igennem det ene brogede Billede efter det andet; snart smaa Dreng, der ikke som hos os legede Soldat, men gik i Procession med en Bordklokke og et af Rør dannet Kors, snart Elever fra Propagandaen i deres folderige Kapper, saa syngende Munke, der drog af Sted for at bringe Hostien til en døende, saa Spand af Bøfler, der trak af Sted med en vældig Marmorblok til en eller anden Billedhugger, og saa lystig Marche af franske Soldater for at besætte Vagten ved Pincio. Af og til saa' jeg Flokke af Kunstnere, som vandrede af Sted for at indtage deres Middagsmaaltid, og da Eftermiddagen kom, følte jeg selv en nagende Trang til det samme; thi den gamle Signora Rubiconda leverede kun min Morgenkaffe.

Med Længsel spejdede jeg efter de stadig tiltagende Skygger, og da endelig Solen forsvandt bag den modstaaende Husrække, vovede jeg mig ud, uvis om, hvorhen jeg egentlig skulde vende mig. Jeg gik ned af Via Sistina, hen imod „Piazza Barberini“, og her paa Hjørnet af „Via Tritone“ fandtes det saakaldte „tyske Køkken“, hvor de Herrer Germaner for en billig Penge kunde

faa „en Fanguckemi“; thi saaledes blev Pfannkuchen dengang oversat paa Italiensk.

Da jeg traadte ind i den forreste, halvmørke Stue, fængsledes mit Blik strax af en mærkelig Skikkelse, som sad henne ved Vinduet, og som syntes lige at have endt sit Middagsmaaltid. Det var en svær Mand med et vældigt graat Skæg og klare, blaagraa Øjne, der betragtede mig med et vist, halvt venligt, halvt spørgende Blik. Jeg tog fat paa mit Maaltid, han rykkede nærmere, saa' paa mig og sagde:

„Med Forlov, er det Dem, der har faaet Deres Øje slaaet ud?“

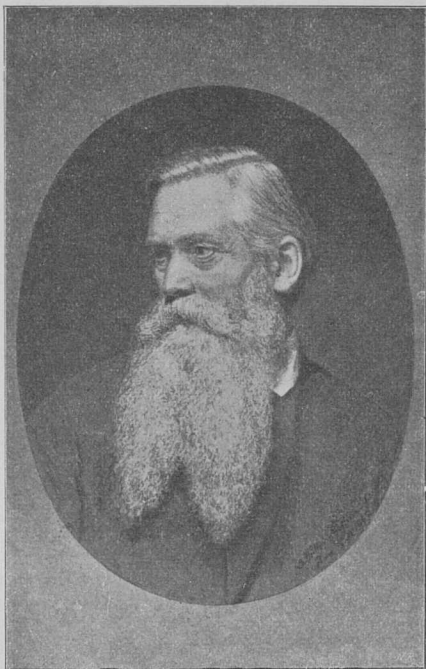
Forbavset stirrede jeg paa Manden i den brune Frakke med de krusede Manchetter og svarede: „Nej, slet saa galt er det dog ikke, men jeg lider af en stærk Øjenbetændelse.“

Han saa' medlidende paa mig og sagde:

„Jeg har selv haft daarlige Øjne og véd nok, hvad det vil sige; men henne i Klosteret ved Diocletians Bade laver Munkene et Øjenvand. Det har hjulpet mig mange Gange.“

Jeg takkede ham og spurgte om hans Navn, og da han svarede Holbech, sagde jeg: „Det var da morsomt, at jeg skulde træffe Dem her, jeg har en Pakke Aviser med til Dem fra Dan-

mark, som en af Deres Venner har bedt mig besørge.“

HOLBECH.
Billedhugger.

„Aviser,“ gentog han haanlig, „hvad Fanden skulde jeg med dem, jeg har ikke læst en Avis i de sidste ti Aar.“

„Men De er omtalt deri, der er et Par Artikler om Deres Arbejder og Kritiken er meget rosende.“

„Kritiken!“ udbrød han halv gnaven, halv arrig, „hvad Pokker bryder jeg mig om Kritiken. Tror De ikke, jeg kan kritisere mig selv, tror De ikke, at jeg véd, hvad Aviskritik vil sige? Har man et Par gode Venner ved Bladet, bliver man rost, har man Uvenner, bliver man rakket af, har man ingen af Delene, bliver man tiet ihjel. Behold De Deres Aviser, De kan fyre op med dem i Deres „Stufa“, hvis De har saadan en Luftfordærver. Hvad er De for Resten?“

„Naturforsker,“ svarede jeg.

Der gled ligesom en Skygge bort fra hans Ansigt, og han sagde med et venligt Blik:

„Naa, det kan jeg da forstaa! Jeg troede først, De var Kunstkritiker, Journalist eller saadant noget andet Vrøvleri. Er De kommet herved for at studere Naturen, saa tager jeg min Hat af for Dem, thi Naturen er Moder til al Kunst.“

Hvor længe har De været her?“

Da jeg fortalte ham, at dette var min første Udflugt i Rom, spurgte han: „Gaar De nu hjem

til Deres Hul igen?“ Jeg vidste ikke, om jeg skulde blive fornærmet over hans løjerlige Maade at tale paa, og svarede, at jeg ikke vidste, hvor jeg ellers skulde gaa hen.

„Hør nu,“ sagde han og rykkede mig nærmere, „det første Indtryk af Rom maa De inte gaa hen og spolere, thi det bliver et Minde, som vil ledsage Dem hele Deres Liv. Har De Lyst til at gaa en Tur med mig, saa skal jeg vise Dem noget, De ikke vil glemme.“

Han rejste sig, slængte sin romerske Kappe over Skuldrene, satte en spidspullet graa Hat paa Hovedet, og idet han nikkede venligt til mig, sagde han: „Lad mig gøre Regnskabet op, det forstaar De Dem ikke paa,“ og lidt efter var vi ude paa Gaden.

Her saa' jeg strax, at denne høje, statelige Mand maatte være en velkendt Figur i Roms Gader; thi Modellerne hilste ham, og et Par Gange hørte jeg forbigaaende Romere benævne ham „Il vecchio“.

Vi vandrede op ad Via Sistina og kom ud paa en aaben Plads med en høj Obelisk foran en Kirke, hvis Klokker netop begyndte at lyde.

„Den Bygning dér til venstre,“ begyndte han, „er Bystrøms Villa, den fik han for at hugge sine affable Venusfigurer, og Kirken dér til

højre er „Trinità de' monti“, Asyl for de franske Nonner; ligefor ligger „Spanske Trappe“, og det

AGNESE.
Model.

Springvand dernede, som forestiller en Baad, hedder „la barchetta“, det staar dér til Minde

om en Oversvømmelse af Tiberen, hvor Vandet naaede lige herop. Kom her, saa skal jeg vise Dem den største Slynge i Rom næst efter Antonelli.“

Han trak mig hen til Marmorrækværket, som begrænsede Trappen, pegede nedad, og der saa' jeg en Krøbling, som, halende af Sted paa to Trækloeser i Stedet for Ben og med Hatten i Haanden, anraabte de Forbigaaende om Almisse.

„Det er „Beppo“,“ sagde Holbech, „ham som Andersen har gjort berømt. Kan De begribe, at saadan en Digter kan være bange for saadan en Fyr som han dernede? Og dog vilde Andersen ikke komme til Rom igen af Frygt for at „Beppo“ skulde myrde ham. Véd De, hvad den Karl ejer?“

Da Krøblingen med det modbydelige Ansigt ikke syntes at eje andet end de Pjalter, hvori han krøb, svarede jeg benægtende.

„Han ejer to Vigner uden for Rom, og har givet hver af sine Døtre ti Tusinde Scudi i Medgift, og saa ligger Bæstet her og tigger. Jeg stod en Dag og gloede paa ham et Kvarters Tid, og i den Tid havde disse Idioter af Russere og Amerikanere kastet over fem Scudi i hans Hat; de fleste giver ham ikke under en Paolo. Blot

vi Kunstnere kunde ligge her paa Trappen i Stedet for ham.“

Jeg lo ad dette bizarre Indfald; men Holbech sagde alvorlig: „De vil nok faa at se, at det er sandt, som der staar i Visen:

„Før led Kunsten ingen Trang,
nu maa den“ — — — —

han slugte Resten med en foragtelig Fløjten.

Vi gik videre langs med en lang Balustrade, og pludselig sagde Holbech, ligesom om han genoptog sin tidligere Tankegang:

„Se nu dér, det er „Villa Medici“ eller „Franske Akademi“, som det ogsaa kaldes. Det Slot har Frankrig købt af Mediceerne og indrettet til Bolig for franske Malere, Billedhuggere og Komponister. De lever som Fyrster derinde, har høje, lyse Ateliers, og véd De saa, hvad vor Regering har Raad til?“

„Nej,“ svarede jeg, forundret over hans bittre Tone.

„Den har Raad til at give sex Hundrede Rigsdaler om Aaret for at vi kan have et Selskabslokale i en snavset Gyde nede ved Tiberen, hvor Kunstnerne læser Aviser og Grossererne spiller Whist. Jeg sætter aldrig min Fod i det Hul. Tag Dem

nu i Agt for Vognene, der kommer de pavelige Dragoner.“

Gennem en Jernport tæt ved den franske Vagt, var vi kommet ind paa „la Passegiata“, som betegner Kørevejen, der gaar langs Monte Pincio og hvor nu de pragtfulde Vogne i Korsokørsel kom forbi. Rundt om duftede, trods Decemberdagen, de dejligste Roser, tykke Søjlekaktus skød sig op af Jorden som forunderlige Kæmper, høje Palmer bevægede deres lange, finned Blade i Aftensolens Glød. Der var en Duft af Laurbær og Myrter fra de skyggefulde Gange, hvor hvide Marmorbuster af Italiens berømte Mænd skinnede frem under det mørke Løv.

Saa lød en brusende Militærmusik fra den store Rotunde, der vender ud mod „Piazza del Popolo“. Nobelgardens Kyradser lynede i den nedgaaende Sol, og en svær, gammeldags Karosse, forsiret med Vaaben i Guld og et glimrende Seletøj, standsede foran Musiken, der spillede Pavens Honnørmarch. Ud af Vognen steg en hvidklædt, statelig Olding, som velsigende løftede Haanden i Vejret, medens alle Hoveder blottedes rundt omkring.

„Nu render vi min Sæl lige paa Pius,“

sagde Holbech gnaven. „De maa s'gu tage Hatten af.“

Jeg fulgte Opfordringen og stod nu kun nogle faa Skridt fra Hans Hellighed, som, idet han langsomt passerede forbi, vedblev at uddele Velsignelsen til højre og venstre; men jeg saa tydeligt, at medens de fleste andagtsfuldt bøjede sig, var der nogle, som i Tavshed vendte sig bort og forsvandt ind i de mørke Laurbærgange, medens andre enten greb om det lille Koralhorn, der hang ved deres Urkæde eller paa en besynderlig Maade stak to Fingre frem, saa at de saa' ud som Horn. Holbech saa' efter Paven, som med sit Følge af Kardinaler og Prælater langsomt fortsatte Vejen fremad, og sagde med en halv satirisk, halv medlidende Mine:

„Hvem Fanden skulde nu tro, at han har studeret til Nobelgardist.“

„Hvem?“ spurgte jeg forundret.

„Ih,“ svarede han, „véd De da ikke, at Mastai Ferreti begyndte sin Løbebane som Kavalérist. Saa vilde han ind i Nobelgarden, men blev kasseret fordi han led af Epilepsi, og gav sig saa ind i den hellige Præstestand. Jeg har kendt ham dengang han var liberal og vilde give os en Konstitution; nu har han endt med at proklamere ikke Republiken men den hel-

lige Jomfrus ubesmittede Undfangelse. Det skulde ikke undre mig, om han ender med at forkynde Verden sin egen Ufejlbarhed. Det kunde de Herrer Jesuiter vel nok faa ham til. Ja, saadan gaar det i Verden, man begynder som Helt og ender som Ærtekælling.“

„Hvem er den høje, mørke Mand, som Paven nu taler med?“ spurgte jeg, „han har et ækelt Ansigt.“

„Aa ja! nogen Skønhed er han ikke, det har han ganske overladt til sin Gemalinde. For Resten er det Kongen af Neapel, som Hans Hellighed har taget under sin særlige Beskyttelse, skønt han hellere burde have sendt ham paa Galejerne.“

Jeg lagde atter Mærke til, at et Par forbigaaende holdt de to Fingre paa højre Haand stift udstrakt mod Paven, da han paa ny lyste Velsignelsen, og spurgte Holbech, hvorfor de gjorde dette.

„Herregud, véd De ikke det,“ sagde han og trak paa Skulderen. „Lagde De ikke Mærke til Pavens smaa, kulsorte Øjne? Han har et underligt stikkende Blik, maaske fordi han er en lille Smule skeløjet; men Romerne siger, at han har „malocchi“. For at undgaa Virkningen af de onde Øjne, maner de dem bort ved at stikke

Pege- og Ringfingeren, der skal forestille Fandens Horn, frem. Lad os nu gaa lidt ind i

PIUS DEN NIENDE.
Pontifex maximus.

Laurbærlunden, indtil det hele Korsospektakel er forbi, saa skal jeg vise Dem noget.“

Da vi en halv Time efter atter traadte ud paa

Rotunden, var Vogntummelen forbi, og den store Plads laa øde og tom i den begyndende Aftenslumring. Solen stod dybt i Vest og kastede et gyldent Straalebundt op mod de violette og orangefarvede Skyer, medens Korset paa Peterskirkens mægtige Kuppel syntes at tabe sig i Aftenhimlens Guld.

Holbech drog mig hen til Rotundens Rand, slog ud med Haanden og sagde paa en særegen højtidelig Maade: „Se dette er Rom!“

Mit Blik foer fra Monte Marios luftige Højder, hvor Villa Madama's Ruder blinkede i Aftensolens Guld, hen over Piazza del Popolo med sin mægtige Obelisk, og derfra videre til venstre over Paladser og Kirkekupler, indtil det endelig langt til venstre tabte sig i blaanende, disede Skygger, hvori jeg intet bestemt kunde se.

Da sank Solen, alle Romas Kirker begyndte at ringe til Ave Maria, Aftenhimlen svøbte sig i et blinkende Skrud af orangefarvede Skyer, der i violet og grønt smeltede sammen med den store mørkeblaa Himmelhvælving, og uvilkaarlig gentog jeg ved mig selv Holbechs Ord: „Dette er Rom!“

Langsomt vandrede vi tilbage over Monte Pincio, som nu laa øde og stille. Foran „Franske

Akademi“ førte Holbech mig hen til den Fontane, der staar mellem to skyggefulde Stenege, og idet han spøgende stænkede lidt af dens Vand hen over mig, sagde han: „Nu har jeg døbt Dem, lad mig se, at De bliver en ægte Romer som vi andre, og glemmer at være Skandinav. Vil De mig noget, kan De ved Middagstid træffe mig i „Deutsche Küche“, og efter Ave Maria i „Chiavica del bufalo“, nær ved Propagandaen.“

Dermed hilste han og gik.

* * *

Da jeg efter et Besøg hos Collins sad ene i min store romerske Stue, var jeg i en forunderlig højtidsfuld Stemning. Jeg nænnede ikke at tænde Lys, men satte mig hen ved Vinduet og stirrede op mod Aftenhimlen, hvor en stor blinkende Stjerne straaledede med en særegen metallisk Glans, langt stærkere end den vi kender herhjemme. Nu var mine Ønskers højeste Maal naaet; jeg sad i Rom omgivet af gode, trofaste Venner og havde lige i Nærheden en Familie, som jeg vidste ikke vilde svigte mig, hvis jeg atter skulde komme i Nød. Jeg følte mig dybt grebet af al den Skønhed, jeg havde

set, henrykt over at skulle skue endnu mere, og da min skikkelige Værtinde endelig kom ind med den trearmede romerske Lampe, besluttede jeg at sende min Søster et Brev, og spurgte Signoraen, hvor Posthuset var.

„De vil da ikke gaa ud nu!“ udbrød hun forskrækket. „De kan jo ikke se, og saa vil De finde Posthuset, „Imbeciele“!“

Uagtet jeg ikke ret forstod dette Ord, kunde jeg dog formode, at det maatte betyde omtrent det samme som det Bravo havde brugt den første Aften, og ved Fingersprog forsøgte jeg at forklare hende, at jeg godt kunde se med det ene Øje, saa at jeg ikke var bange for at gaa ud, selv om det var til Kolosseum.

„Il Coliseo!“ raabte hun forfærdet, „Madonna mia! Hvad vil De i den gamle Kaserne? Loftet er jo faldet ned og alle Vinduer slaaet ud for længe siden. Ingen fornuftige Mennesker gaar derhen mere.“

Da jeg nu forsøgte at forklare hende, at Kolosseum havde været Roms største Teater, udbrød hun indigneret, med begge Hænder i Siden: „Og det vil De bilde mig ind! Tror De ikke, at jeg véd, hvad et Teater er? Jeg har været tre Gange i „Argentina“ og véd nok, hvordan et Teater ser ud. Nej, det er som jeg siger, Ko-

losseum har været en stor Kaserne. Soldaterne sov oppe paa alle de mange Bænke, og naar de skulde ud at slaas, øvede de sig først nede paa Pladsen; men saa faldt Taget ned ved et Jordskælv. Murene revnede, og nu begyndte et Spøgeri derude, som ingen Ende vilde tage før den hellige Fader fik sat det store Jernkors op i Midten og de tolv Helgenaltre langs med Murene. Det hjalp paa Spøgeriet, men kunde ikke forhindre, at Folk vedblev at stikke hverandre ihjel derude, og derfor har vor gode Pio Nono sat en fransk Soldat ved hver Indgang, saa at ingen kan komme ind uden „permesso“. Jeg er Romerinde,“ tilføjede hun triumferende, „og skulde ikke vide Besked om min egen By?“

Nu opgav jeg enhver Diskussion, fik min Brevmappe frem, og da jeg temmelig sent blev færdig, var Signoraen i Færd med at begive sig til Ro.

Paa Kortet havde jeg studeret Vejen til Posthuset, og nu greb jeg et gunstigt Øjeblik til at flygte bort fra Signora Rubiconda's moderlige Omsorg, og snart efter stod jeg atter ude i Via Sistina, hvor Lysene endnu blinkede fra Collins Vinduer, medens den øvrige Del af Gaden laa i et vidunderligt clair obscur; thi

Fuldmaanen var i Færd med at hæve sig op over Husenes Tage.

Jeg gik ned ad „Spanske Trappe“, gennem Condotti, og styrede mod Pantheon; men her slap min Visdom op. Forskellige snævre, mørke og krogede Gader begyndte at krydse hverandre, og da jeg saa godt som ingen Fodgængere mødte paa min Vej, var jeg ganske afskaaret fra at faa Kundskab om, hvor jeg var. Endelig øjnede jeg en trivelig Munk, som med en Bomuldsparaply i Haanden listede af Sted i Læ af Husenes Skygge; jeg styrede rask hen imod ham og sagde, maaske noget pludselig: „Dove é la via a la posta?“

Det var en forskrækkelig Mundfuld Italiensk, og Munken, der rimeligvis maa have forstaaet det som: „La vita o la bursa!“ (Livet eller Pengene!) gav et forfærdeligt Brøl og slog Paraplyen op imod mig som et Skjold; men da jeg viste ham Brevet, gled hans forskrækkede Ansigt over i det venligste Smil, og han pegede ned ad den mørke Gade, hvis langt fra hinanden fjernede Lygter syntes at tabe sig i det uendelige.

Jeg vedblev at gaa, men Gaden fik ingen Ende. Pludselig mandede den ud i en lille Plads med et Springvand; her var tre Gader til be-

hageligt Udvalg, og jeg tog den nærmeste i det Haab, at jeg dog vel maatte møde et Menneske. Uden at ane det, var jeg imidlertid kommen ind i det vanskeligste og tættest bebyggede af alle Roms Kvarterer, og nu begyndte Situationen at blive mindre behagelig; thi af og til saa' jeg nogle Skikkelser luske forbi, som jeg hellere vilde have mødt under lysere Forhold. Et Par af dem begyndte at følge efter mig, saa at jeg til sidst maatte sætte i Løb, og pludselig kom jeg ud paa en aaben Plads, hvor der til venstre laa en Kirke med en vældig Stentrappe, og lige foran mig en Terrasse med Marmorbalustre og stedsegrønne Træer, saa jeg troede, at jeg atter var kommen tilbage til Foden af Monte Pincio. Jeg steg op ad Terrassen og saa' foran mig en mægtig middelalderlig Bygning, flankeret paa begge Sider af to Paladser, og midt paa Pladsen en antik Rytterstatue, hvis Forgyldning endnu var synlig under Hestens Bug.

Nu gik det pludselig op for mig, hvor jeg var. Havde jeg for faa Timer siden set det moderne Roms brogede Liv i al dets Fylde, saa stod jeg nu i det antikke Roms klassiske Centrum, paa Kapitolium, og maatte have Forum romanum lige bag ved det.

Maanen kastede sit Lys skarpt hen over

Pladsen, og Kapitoliets Taarn tegnede sig saa klart mod den lyse Nattehimmel, at jeg tydelig kunde se den store Klokke, som kun sættes i Bevægelse, naar Karnevalet begynder og naar en Pave dør.

Der var en natlig Stilhed deroppe, som pludselig blev afbrudt ved tolv rungende Slag, der fortalte mig, at Midnat var kommen. Jeg vidste ikke hvorledes jeg skulde komme hjem. Jeg tænkte ogsaa noget paa min skikkelige Værtinde; men at staa lige paa Grænsen af Forum uden at se det, nej, det var umuligt! Jeg maatte derud, og med en rask Beslutning steg jeg ned ad den modsatte Terrasse, og nu pludselig laa der for mit undrende Øje et Syn, som jeg aldrig skal glemme.

Længst ude hævede Kolosseums mægtige Ringmur sig i Vejret som en gigantisk, sønderbrudt Fæstning, og ved Foden af den saa' jeg tydelig Resterne af Meta sudans og Toppen af Konstantins Triumfbue. Til venstre de tre mægtige Hvælvinger af Konstantins Basilika, til højre Titusbuen ved Foden af Palatinerbjerget, hvis sønderbrudte Ruiner dækkedes af det yppigste Grønt, og lige under mig laa det ældste Forum, det Forum, for hvilket hele den antikke Verden havde bøjet sig.

Jeg blev staaende ved Foden af Septimius Severus-Buen, uvis om jeg skulde gaa længere frem i denne uhyre, antikke Grav, der spøgelsesagtigt belystes af Fuldmaanens Straaler. Og dog kan man ikke vælge nogen heldigere Belysning til at se Forum romanum; thi det grelle, det sønderbrudte, det mishandlede, som Dagslysets Straaler saa ubarmhjertig røber, svinder bort i Maanens milde, ubestemte Lys. Døden og Maanen hører jo sammen.

Langsomt vandrede jeg fremad, kom gennem Titusbuen, hvor Pagtens Ark og den syvarmede Lysestage endnu glimtede i Maanelyset som for 1900 Aar tilbage, og nu nærmede jeg mig Kolosseum, fast besluttet paa at se det, inden jeg vendte tilbage.

Men her kom Nutiden mig pludselig i Møde paa en højst overraskende Maade; thi da jeg nærmede mig den rødbuxede Soldat, som stod ved Indgangen, fældede han pludselig Gevær mod mig og spurgte om noget, jeg ikke forstod. Da en Vincennes-Bajonet altid har noget imponerende ved sig, søgte jeg at gøre Manden begribelig, at jeg vilde ind i Kolosseet; men nu bandede han ganske forfærdeligt paa sit Franske og spurgte om noget, der for mig klang som Permissioner.

Jeg fattede ikke et Ord af det hele; men Soldatens vedblivende Raaben kaldte to majestætiske Skikkelser frem, hvis trekantede Hatte bevægede sig hen imod mig paa en meget imponerende Maade, hvorpaa den ene, som meget opmærksomt betragtede det sorte Bind, jeg bar om Øjet, blinkende til den anden og derpaa spurgte mig, hvad jeg vilde her.

Jeg pegede paa Kolosseet og gjorde atter et Par Skridt for at gaa derind; men blev pludselig paa en raa Maade grebet i Skulderen, idet Gendarmen barsk sagde: „Il vostro permesso“.

Jeg trak mit Ministerialpas frem; men her viste det lige saa ringe Virkning som i Civita vecchia, og det forfærdelige „Il vostro permesso“ klang paa ny i en meget truende Tone.

Jeg havde ikke ringeste Begreb om, at man foruden sit Pas tillige skulde have en Tilladelse (permesso) fra Politipræfekten for at kunne opholde sig i Rom, og endvidere en ny permesso fra den franske Kommandant, hvis man vilde vove at betræde Kolosseum. Jeg vedblev derfor at pege paa Passet idet jeg forklarede, at jeg var Dansk; men begge Dele hjalp lige meget. Kun forstod jeg saa meget, at man vistnok vilde arrestere mig som Vagabond, saa at jeg muligens kunde

faa frit Logi paa Engelsborg eller et andet hyggeligt Sted.

Da klang pludselig hurtige, taktfaste Skridt, og en fransk Patrouille, ført af en ung Løjtnant, kom i Ilmarch fra Konstantinbuen lige mod os, og nu følte jeg mig betydelig lettet; thi paa Fransk kunde jeg dog forklare, hvem jeg var og hvad jeg vilde.

Gendarmerne trak sig noget tilbage, og da jeg med et Par Ord havde fortalt den unge Officer, hvorledes jeg var kommen herud, sagde han venligt, at han fuldstændig stod til min Disposition, hvis der var noget jeg ønskede. Og da jeg nu forklarede ham, at jeg ikke kunde finde Vej hjem, tilbød han mig at følge med Patrouillen, som skulde afsætte Poster paa Monte Pincio.

Jeg tog med Glæde mod Tilbudet. Men træt og udmattet som jeg var af den lange Vandring, havde jeg nær fortrudt det; thi Patrouillen gik ikke i jævn dansk Lunteskridt, men i en Ilmarch, som gjorde mig det vanskeligt at følge med. Forbi Maria Maggiore og Quattro fontane naaede vi til Piazza Barberini, og nu saa' jeg Hovedet af min gamle skikkelige Signora Rubiconda, som gav et højt Glædesskrik, da hun øjnede mig, men en forsvarlig Tordentale, da

hun havde mig vel inden Døre; thi hun havde været paa Nippet til at lade gaa Bud til Konsulen for at fortælle ham, at jeg efter al Rimelighed var kastet i Tiberen, da Posthuset laa tæt derved.

Saaledes endte mine første to Udflugter i Rom. Men senere har jeg mangfoldige Gange besøgt Forum Romanum i Maaneskin, uden at have lidt ringeste Overlast; thi de Bønder og Hyrder, som slumre derude, er saa trætte af Dagens Arbejde, at de ikke ænser den enlige Nattevandrers.

Udmattet som jeg var af den lange Vandring, faldt jeg i en tryk Søvn og vilde næppe tro mine Øjne, da jeg henad Morgenstunden vaagnede; thi midt i Stuen stod Signora Rubiconda i venskabelig Samtale med en tyk og trivelig Munk, som i højre Haand holdt noget, der lignede en vældig Kost, medens han med venstre pegede hen imod mig, der havde rejst mig i Sengen.

Det syntes, som om Signora Rubiconda vilde holde ham tilbage; men trods hendes Indsigelser nærmede han sig mig og spurgte om noget, hvoraf jeg kun forstod Ordene: Siete, bono Christiano (er De god Kristen?). Da jeg nødig vilde mishage Munken og endnu nødigere af-

lægge nogen Trosbekendelse, nikkede jeg blot gemytligt til ham, hvorpaa han pludselig foer med Kosten ned i Vievandskarret, der dinglede ved hans venstre Side, og derpaa gav mig et saa forsvarligt Sprøjt, at baade mit Ansigt og hele Sengen fik godt deraf. Derpaa vandrede han langsomt Stuen rundt og besprøjtede 'snart mumlende, snart syngende, baade Dragkisten, stufaen og til Slutning mit Skrivebord, til stor Ødelæggelse for de der liggende Papirer. Da han endelig havde knixet et Par Gange foran et af Signora Rubiconda's Madonnabilleder, kom han atter hen til mig og sagde igen en længere Ramse paa Italiensk, idet han holdt en Sparebøsse imod mig. Da jeg imidlertid ikke havde Penge i Sengen, maatte jeg paa ny kalde Signora Rubiconda, som hjalp mig af med den hellige Mand, idet hun forklarede mig, at dette kaldtes „Purificazione“, og var vel skikket til at befri mig for onde Aander Resten af Vinteren.

Dette Besøg af Munken havde imidlertid til Følge, at jeg kom til at tænke paa Holbech's Raad, og opad Dagen vandrede jeg af Sted til Diocletians Bade, i hvis Indre man har bygget den bekendte Kirke med tilhørende Kloster: „Santa Maria dei angeli“.

Det var en klar, frisk Decembormorgen, da

jeg traadte ind i den gamle Klosterhave med de mægtige fire Cypresser, som Michel Angelo efter Sigende skal have plantet. Der var saa friskt, saa køligt derinde, Solen straaede saa klart, og de hvide Brødre, der vandrede rundt, saa' paa mig med Deltagelse, naar de betragtede det sorte Bind, som dækkede mit Øje. Endelig traadte en af Munkene hen til mig, spurgte, hvad jeg fejlede, og da jeg i Korthed havde fortalt ham min Historie, tilbød han mig det vidunderlige Øjenvand, som Holbech havde omtalt. Mod Erlæggelse af en ringe Gave til Klosteret havde jeg snart det hellige Vand i min Lomme, og Læseren vil maaske smile, naar jeg aabent tilstaar, at jeg dengang virkelig troede, at det vilde hjælpe. Som Naturforsker er jeg noget skeptisk anlagt over for alle Trylleformularer og Tryllemidler; men den lyse, kølige Klostergang, de hvide Brødre, de mørke Cypresser, Tanken om at være i Rom, alt slog sig paa en forunderlig Maade sammen til en Tro, som ogsaa syntes at have haft sin Virkning. Thi enten det nu har været Roms milde Vinterluft, Glæden over at være naaet til det længe forønskede Maal, eller Tryllemidlet fra „Santa Maria dei angeli“, nok er det, at Syg-

dommen svandt Dag for Dag med en Hurtighed, som jeg ikke havde tænkt mig mulig. Den fjerde December kom jeg til Rom, og 20 Dage efter kunde jeg som helbredet fejre Julefesten sammen med mine Landsmænd.

FEMTE KAPITEL

Bravo som Maler, Kunstagent, Konsul og Menneske. — Hans Hjem ved Trevi. — Castellani. — Et greveligt Brev. — Konsulatsbesværligheder. — Bravo som Dirigent og Festtaler. — Ernst Meyer og Goldschmidt. — Den pavelige Soldat. — Et skummelt Komplot. — Bravo's Testamente. — Kückler som Maler og Munk i Klosteret S. Bonaventura. — Gamle Holbech. — Niels Ravnkilde. — Romeren Bystrom.

MAN har kaldt Rom den hellige Stad — den evige Stad —, men skulde jeg vælge et passende Udtryk for den, vilde jeg give den Navn af „den uendelige“; thi om man saa ofre hele sit Liv til Studiet af Rom, vilde man ikke blive færdig med blot en Tiendedel af dens Kvarterer. Hele Oldtidens Liv, alle Middelalderens Kampe, kort sagt hele Verdenshistorien ligger gemt i dens Templer, dens Ruiner, dens Kirker og Paladser. Overalt er der saa uendelig meget at studere, at blot det at se det flygtigt igennem tager Aar efter Aar. Hvis jeg derfor vilde omtale alt, hvad jeg i denne minderige

Vinter fik set af alle disse Herligheder, vilde det blive Bind efter Bind; men heldigvis kan jeg henvise Læseren til de Skitser og Skildringer, som indeholdes i mit Værk: „Rom under Pius den niende“, et Værk, der har den store Fordel, at udmærkede franske Illustrationer erstatter, hvad Ord ikke kan give. Her vil jeg derfor særlig dvæle ved de Personer, som i Vinteren 1862—63 færdedes i Rom og gav Livet dernede sit Særpræg.

Skandinavernes Antal var den Vinter usædvanlig stort, saa stort, at man for at holde nogenlunde Orden i dem, kunde dele dem i tre Grupper: „de gamle Romere“, „de arbejdende“, og „de flygtige Fugle“, der tilbragte en Maanedes Tid i Rom, for derpaa at fare videre til Neapel og Sicilien.

Den Mand, der saavel i Stilling som i Alder indtog Hæderspladsen blandt den første Gruppe, var Bravo; thi han beklædte tre Troner og herskede over tre Nationer, „Danske“, „Norske“ og „Svenske“, og havde endog Finlænderne i Tilgift. Han har hjulpet meget og været kendt af saa mange, at det vel er værd at ofre et Par Sider til hans Minde.

Johannes Bravo, eller som han nu kaldes Giovanni Bravo, stammede fra en portugisisk

Jødeslægt, der var indvandret til Danmark og havde bosat sig i Altona. Skønt Jøde af Æt var han dog døbt og havde som mange døbte Jøder en vis Aversion mod sine tidligere Trosfæller, navnlig mod Goldschmidt, der senere kom til Rom. Hans Barndomssprog var tysk. Saa kom han til Akademiet i København og lærte Dansk. Dernæst rejste han til Italien, bosatte sig først som Maler i Rom og lærte Italiensk; men da han ikke kunde holde disse tre Sprog i sit noget indskrænkede Hoved, løb de over i hverandre og dannede et fjerde nyt, som ofte var vanskeligt at forstaa for Uindviede. I sin Ungdom havde han de sædvanlige Kunstnerdrømme, dyrkede Malerkunsten og skal efter eget Sigende have malet en Kost, som var ganske usædvanlig dejlig; men om det var en Kost til at feje med eller en Blomsterkost, derom var Kunstnerne dengang endnu uenige. Vist er det, at han i Begyndelsen levede af at male smaa Blomsterstykker paa Brevpressere og deslige, en Kunstart, der var meget beskedent og derfor ikke indbragte ham synderligt. Handelstalentet, der sjælden svigter den semitiske Stamme, laa hos ham skjult bag Kunstnernaturen, og foruden at handle med Malerier, paatog han sig ogsaa Speditionsforretninger for de fremmede Kunstnere,

og nu kaldte han sig Kunstagent Bravo. Som saadan faldt det i hans Lod at hjemsende Thorvaldsens Værker, et Foretagende, der lykkedes over al Forventning, idet ikke et eneste Marmorværk gik tabt, undtagen de tre Gratier, der sønderloges, da de her i København skulde hejses op paa Dækket. Til Løn for sin Dygtighed blev han nu udnævnt til Konsul, og skønt han naturligtvis ikke kunde maale sig med en Zoëga eller Brøndsted, havde han dog andre Egenskaber, der bevirkede, at hans Konsulat ubetinget maa kaldes overmaade heldigt for de mange Skandinaver, der i hans Levetid har besøgt Rom. Bravo var ikke lærd, endnu mindre begavet; men han var i Besiddelse af en aldrig svigtende Tjenstvillighed, og paatog sig beredvillig Forretninger, som andre Konsuler vilde have afvist med Foragt.

Da jeg en Dag kom op til ham, sad han dybt grundende over et mægtigt Brev, der var skrevet med en fortvivlet daarlig Haand.

„Ach, Gut Zatan! jeg ferstaar ikke et Ord af det Hele; den Mand maa jo være taget fra sin Forstand; han skriver baade Tysk og Fransk og Italiensk oven paa hinanden, og saa putter han mig pludselig med Latin og Græsk tværs over

Linierne, saa jeg er ganske tummelumsk i mit stakkels tossede Hoved.“

Han rakte mig Brevet, og det var virkelig ogsaa et højst mærkeligt Dokument. Det var en Skrivelse fra Grev Raben til Aalholm, en Mand, der jo ikke alene var Greve, men ogsaa Doktor, og nu vilde han vise den stakkels Bravo hele sin uhyre Lærdom; thi Brevet var virkelig skrevet ikke alene paa de tre europæiske Sprog, men indeholdt højst naragtige Citater paa Latin og Græsk. Meningen af Brevet var imidlertid, at Greven ønskede en Lejlighed paa saa og saa mange Værelser, og næppe havde Bravo erfaret dette, før hans fortvivlede Ansigt glattedes, og et Par Dage efter havde Greven det forlangte.

Bravo boede dengang i det store Palads, hvis Facade dannes af den mægtige Fontana-Trevi, i en lys og rummelig Lejlighed, hvor den lille Ovn knitrede lystigt ved Vintertid og den store sorte Kat slikkede Solskin paa Gulvet. I samme Palads boede Guldsmeden Castellani, som er bleven berømt ved sine mesterlige Efterligninger af antikke Guldsager, og naar man vandrede op ad Trappen, saa' man strax, at Castellani var en Oldtidens Ven. De mørkerøde Vægge var prydede med indmurede Stykker af antikke Reliefs, og mødte man ham paa Trappen, var det hans

største Glæde at vise En nye Modeller til de prægtige Sager, han lod forarbejde.

Bag Bravo's store Modtagelsesværelse laa et mindre, som dels indeholdt Minder fra hans Liv med Thorvaldsen, dels mange værdifulde Malerier fra ældre Tider af de forskellige Kunstnere, som havde besøgt Rom. Han viste altid disse Sager frem med en vis Stolthed, og navnlig var Relikvierne fra Thorvaldsen ham dyrebare.

Da Bravo ikke kunde tale noget af de tre nordiske Sprog korrekt, kunde han endnu mindre skrive dem, og maatte derfor foruden en Tjener, som bragte Skandinaverne deres Post, tillige holde en Sekretær, der ogsaa var Bibliotekar ved den skandinaviske Forening, hvor han havde Friholig mod at besørge Bogudlaanet og i det hele varetage Foreningens Interesser. Da jeg kom til Rom, beklædte Nordmanden Bätzmann, der studerede Kunsthistorie, denne Post; men han afløstes i Foraaret 1863 af Dietrichson, der tillige med sin Hustru opholdt sig i Rom indtil efter Krigen 1864.

Bravo havde ingen Kontortid, man kunde søge ham hver Time paa Dagen lige fra den tidlige Morgen, og blev altid lige venlig modtaget med de stadig tilbagevendende Ord: „Gut Zatan, God Dag, vil De have en Zigarro?“ Og naar denne

var tændt, hentede han alt, hvad man ønskede, Permessøer til Vatikanet og Kolosseum, Billetter til Kirkefester, kort sagt, i stort som i smaat stod han altid til Tjeneste. Der var kun én Ting, som voldte ham usigelige Bryderier, og det var den aarlig tilbagevendende Generalforsamling, hvor han som Konsul skulde præsidere. Aldrig glemmer jeg det fortvivlede Ansigt, hvormed han en Dag kom mig i Møde og som strax viste mig, at der maatte være noget galt paa Færde.

„Ach,“ svarede han paa mit Spørgsmaal, „jeg sidder forbandet beskidt i det, nu skal De bare se, her ligger en Bunke Regninger, og dér ligger en Bunke Regninger, og Gut forbande mig, om jeg véd, om det er dem, de har sendt mig fra Foreningen, eller mine egne; thi min Tjener har makket det hele sammen til én Bunke, da han i Morges fejede mit Skrivebord af.“

„Det kan vel ikke være saa vanskeligt at klare den Sag,“ svarede jeg, „har De ikke Deres Regnskab?“

„Ach, skulde jeg holde Regnskab med alt det Skidt, der blev anskaffet til Foreningen, blev jeg jo aldrig færdig. Jeg betaler, naar de kommer, snart med mine egne Penge og snart med Foreningens, og nu véd jeg ikke, hvor Pengene er

løben hen, og jeg skal lægge Regnskab af i Aften.“

Ved at holde et Krydsforhør over de forskellige Regninger, fik jeg dem delt i to Bunker, og ved derpaa at efterse Bravo's private Regnskabsbog, lykkedes det mig at faa Regnskabet saa vidt bragt i Orden, at det kunde fremlægges paa Generalforsamlingen; men Bravo's Fortvivlelse vedblev.

„Ach, Gut Zatan,“ sagde han, „der skal jeg nu sidde og præsidere, og saa giver de mig ikke andet end Grovheder paa mine Forslag. Véd De, hvad denne Børnestjerne sagde til mig i Fjor? Han sagde til mig, at jeg var dum som en Torsk, saa jeg maatte gaa min Vej; men da jeg kom ned ad Trappen, fik jeg en god Idé, gik tilbage, stak Hovedet ind ad Døren og raabte til ham: „Og De er grov som en Bonde“. Men Generalforsamlingen gik sin Vej.“

„Meld Dem syg,“ sagde jeg, „saa skal jeg præsidere, naar De blot vil give mig Fuldmagt.“ Bravo's Øjne lyste, og fra den Dag var jeg hans svorne Ven; men jeg maa rigtignok tilstaa, at det heller ikke lykkedes mig at undgaa Grovheder.

Just som vi var midt i Forhandlingerne, stormede en ganske ung Maler ind i Salen. Med

Hatten paa Hovedet og Cigaren i Munden smed han sig i en Lænestol og raabte: „Hvor er Dagsordenen?“

„Den vilde De have faaet, hvis De var kommen i rette Tid,“ svarede jeg.

„Jeg gi'r Dagsordenen Fanden, for jeg stemmer mod hvert Forslag, der maatte fremkomme, og jeg erklærer tillige denne Generalforsamling for ugyldig, da den ikke bliver dirigeret af Konsulen selv.“

„Jeg har Konsul Bravo's Fuldmagt og fungerer paa hans Vegne som Dirigent.“

„Ja, naar De fungerer, saa vil jeg gaa,“ raabte den unge Kunstner, og forlod Salen med en Mine, som om han ved sin Protest havde udført en stor Heltegerning.

Mærkeligt nok var denne unge Maler under daglige Forhold et af de mest elskværdige og medgørlige Mennesker; men Herren har i sin Vrede skabt en særegen Djævel for Generalforsamlinger, og naar denne farer i Folk, bliver de rent djævleblændte.

De daglige Smaaforretninger kunde Bravo jo nok udføre; men kom der noget særligt, var han i den yderste Forlegenhed, da han var ganske ukendt med danske Forhold, Tilstande og Personer. En Dag bankede det paa min Dør, og da

jeg lukkede op saa' jeg en bleg, udtæret Skikkelse, iført en luvslidt pavelig Uniform staa foran mig, med et Udtryk af den dybeste Bekymring i sit Ansigt.

„Jeg har været hos Konsulen,“ begyndte han med svag Stemme, „men han sagde, at han ikke kunde have noget med mig at gøre, og saa viste han mig hen til Dem. Kan De ikke hjælpe mig?“ Da han saa', at jeg vilde tage min Portemonnæ frem, standsede han mig og sagde: „Det er ikke Penge, jeg trænger til, jeg trænger til En, der kan tage sig af mig og hjælpe mig ud af den pavelige Tjeneste. Jeg har to Gange haft romersk Feber, og Doktoren siger, at hvis jeg faar den tredje Gang, saa dør jeg. Jeg har selv Penge, men jeg kan blot ikke faa dem.“

Jeg fik nu Manden ind i mit Værelse, spurgte hvem han var og fik da hans Historie, som i Korthed var følgende: Af Profession var han Sadelmagersvend, var gaaet paa Vandring til Paris, her var imidlertid intet Arbejde, og man havde da anbefalet ham at søge til Marseille; men da han kom her, fik han det Raad at tage til Rom. Her gik det ham imidlertid som de to andre Steder, der var intet Arbejde og hans faa Penge svandt lidt efter lidt, indtil han

en skønne Dag maatte lade sig hverve ind i den pavelige Legion, der efter hans Sigende bestod af det værste Skrabsammen fra alle Nationer. Saa fik han Feber, og da han var kommen sig efter det første Anfald, skrev han hjem til sin Søster, hvem han havde betroet sin Sparekassebog. Hendes Mand havde imidlertid Bogen i sit Værge og vilde ikke udlevere den, da han haabede at arve Svogerens Penge, naar han døde.

Da jeg havde faaet Mandens Vandrebog og Pas, gik jeg med beggø Dele til Bravo og forelagde ham Sagen med Bøn om at tage sig af den stakkels Soldat, som jo let kunde faa sine Penge fra Sparekassen, naar blot Bravo vilde bevidne hans Identitet.

„Ibenditet!“ raabte Bravo, „hvor skal jeg faa den fra, og hvad er det De snakker om en Sparekasse? Jeg har Gut forbarme mig aldrig set en Sparekasse! Lad den Fyr gaa, han ser mig ud til at være kommet lige fra Gallererne.“

Trods Bravo's Indvendinger skrev jeg et Identitetsbevis, som han forsynede med sin Underskrift og Konsulatets Segl. Derpaa skrev jeg til Etatsraad Collin, som dengang var en af Direktørerne for Sparekassen i København, og fjorten

Dage efter sendte Collin mig, til Bravo's store Forbavselse, en Anvisning paa fire Hundrede Rigsdaler, en Sum, der var tilstrækkelig til at udløse den stakkels Sadelmager af Tjenesten og skaffe ham hjem til Danmark. Men havde jeg ikke været dernede, tror jeg nok, at Manden var havnet paa den protestantiske Kirkegaard.

Var det Bravo's Rædsel at dirigere Generalforsamlinger, saa havde han til Gengæld et andet aarligt Direktorat, som voldte ham desto mere Glæde, og det var, naar han skulde præsidere ved Julefesten i Rom. Han fik da gerne den fornemste Dame til Bords, og tog sig med Ridderkorset paa Brystet og Vedbendkransen om den skraat tilbagefaldende Pande just ikke ganske antik ud. Alligevel følte han sig som en af de romerske Konsuler, naar de ad via triumphalis drog ind for at lægge Sejrsbyttet foran Concordias Tempel. Naar da Julegrøden var anrettet, rejste Bravo sig med stille Værdighed, saa' sig om i Forsamlingen og sagde ufravigelig:

„Og dette skal være vore nordiske Trekon-
gers Skaal; de leve længe, de leve høj!“

Og naar da Hurraraabene drønedes gennem Salen, havde han en Følelse som Paven, naar han Paaskedag har lyst Velsignelsen fra St. Peters store Loggia.

Til daglig levede Bravo i lykkelig Fred, baade med den romerske Verden, hvor han var vel seet, og med sine skandinaviske Omgivelser. En enkelt Gang kunde der dog komme en Kurre paa Traaden, og det var mest Digterne, der gav Anledning til saadant; thi for disse Apollos Søner maatte Bravo stadig være Syndebuk. Galt var det gaaet ham med Bjørnstjerne, men værre blev det, da Goldschmidt kom til Rom og sluttede intimt Bekendtskab med Dietrichson, der ikke alene var Bravo's Sekretær, men tillige Kunstkritiker og Korrespondent til et Par af de norske Blade. Bravo gik vistnok med en stille Angest for at blive sat ud af Spillet, thi han sagde flere Gange til mig:

„Gut Zatan, kan De ikke sige mig, hvorfor den Goldschmidt og den Dietrichson stikker Hovederne i hinanden? Jeg kan ikke lide den Karl for min Død, han ser mig saa politisk ud.“

Der skete imidlertid Intet, saa længe Goldschmidt opholdt sig i Rom; men da han var rejst, opdagede Bravo, til hvem alle Skandinavers Breve blev adresseret, at der udspandt sig en højst mistænkelig Korrespondance mellem Goldschmidt og hans egen Sekretær.

Hver Gang der kom Brev fra den førstnævnte, vendte og drejede Bravo det med en spekulativ

Mine; men aabne det turde han jo ikke. Da det saa led henad Sommeren, gjorde Dietrichson tillige med sin Hustru en Rejse til Neapel, og under denne kom der atter et Brev fra Goldschmidt, som skulde ligge 14 Dage paa Bravo's Bord, indtil Dietrichson vendte tilbage.

Det var for meget for den stakkels Konsul, hver Dag at se Goldschmidt's velkendte Haandskrift stirre ham i Møde, og saa faldt det ham pludselig ind som en Slags Trøstegrund, at Brevet muligvis kunde angaa Biblioteket i den skandinaviske Forening, og at det saaledes var hans Pligt at aabne det for ikke at forhale Afgørelsen. Som tænkt saa gjort, og det viste sig virkelig, at Begyndelsen af Brevet drejede sig om Bibliotekets Anliggender, og her kunde vel Bravo passende have endt sin Læsning; men Fristelsen var for stor, og idet han kom til følgende Sætning: „Lad mig endelig vide, kære Ven, hvorledes det gaar Dig i Rom og om Du endnu tænker paa at myrde Bravo for at blive hans Eftermand?“

Her tabte Bravo af Forfærdelse Brevet, tog det atter op og læste paa ny; men der stod med klare, tydelige Træk: „myrde Bravo for at blive hans Eftermand!“

Nu kendte Bravo's Rædsel ingen Grænser,

med Brevet i Haanden foer han rundt til de faa Skandinaver, som endnu opholdt sig i Rom, og spurgte hver af dem, om de vidste noget af, at Dietrichson vilde myrde ham. Og skønt de alle erklærede, at de vilde indestaa for Sekretæren i saa Henseende, dæmpedes dog ikke Bravo's Frygt, og han lod strax Dietrichson kalde, saa snart han var kommen til Rom.

„Gut Zatan!“ raabte han, „hvad er dette her? Jeg ser, at De vil myrde mig for at blive min Eftermand, hvad siger De til det?“

Hertil svarede Dietrichson, at han engang havde ytret til Goldschmidt, at hvis Bravo døde, vilde han søge Posten efter ham; men at han i øvrigt ikke havde tænkt at tilføje ham det mindste ondt. Hermed var Bravo dog ikke tilfreds; alene den Tanke, at hans Sekretær kunde spekulere i hans mulige Død, var ham irriterende, og først da Dietrichson i Foraaret 64 forlod Rom, aandede Bravo frit.

Bravo havde mange Venner blandt Kunstnerne, især blandt de ældre, og mellem disse skal jeg nævne Ernst Meyer og Küchler, som jævnlig besøgte ham. Den sidste var Fredsommeligheden selv; men Ernst Meyer kunde nok lide at drille Bravo, naar han kunde komme dertil.

Vilhelm Bissen har saaledes fortalt mig, at da han, Bravo og Ernst Meyer kørte sammen til en Begravelse paa den protestantiske Kirkegaard, kom de ved „Circus maximus“ forbi den jødiske, som var meget forfalden og hist og her beplantet med Artiskokker. Ernst Meyer pegede ud imod den og sagde til Bravo: „Se der, Bravo, der skal vi to engang ligge.“

„Ej was,“ snerrede Bravo, „jeg kommer jo ikke dér, tror Du jeg vil ligge under Artiskokker?“

„Ja, hvorfor ikke?“ spurgte Ernst Meyer, „de Artiskokker er ikke af den sædvanlige Slags, til dem behøver Du ingen Hvidløg, naar Du laver dem til.“

Det varede til Held for Bravo og de rejsende Skandinaver meget længe, inden hans blomstersmykkede Kiste førtes forbi Jødekirkegaarden, da han var i Besiddelse af en sjelden Sundhed. Alderen ikke tog paa ham, „Thi jeg drikker kun Vand fra Trevi,“ sagde han, og virkelig syntes der i denne Kilde at være en Foryngelsens Kraft; thi da jeg en halv Snes Aar efter atter kom til Rom, kunde jeg ikke se, at Aarene havde taget det mindste paa vor elskværdige Konsul. Han var bleven en lille Smule mere stivbenet, men tog det med Gemyt; thi da

han en Dag fulgte Bissen ud og snublede over Dørtrinnet, sagde han fornøjet: „Ej Bissing, jeg springer jo wie ein Tanzmeister.“

Bravo gav hvert Aar en privat Middag for Skandinaverne, ligesom han ofte inviterede Folk ud til Køreture i Kampagnen eller længere Udflugter til Albano og Tivoli. Han beboede en stor Lejlighed, holdt Tjener og Sekretær, og saas ofte i Selskab med de fremmede Prælater i Rom. Alt dette maatte naturligtvis koste ikke ubetydeligt; men hvor han fik Pengene fra, var de fleste en Gaade, thi hans Gage var fire Hundrede Rigsdaler fra hvert Land, og han tog aldrig nogen som helst Betaling for alle de Forretninger, han udførte for de Rejsende. Tillige var han i allerhøjeste Grad hjælpsom, maatte ofte forstrække Folk med Laan, ja tog ikke i Betænkning at tage af sin egen Garderobe til Hjælp, naar en eller anden fattig Kunstner ved Vintertid skulde hjem til Norden. Og stor blev derfor Forbavselsen, da man efter hans Død fandt tredive Tusinde Lire i Guld henlagt i et hemmeligt Rum i hans Skrivebord, tilligemed et Testamente, der bestemte, at Malerisamlingen i København skulde have Lov til at udtage de Malerier af hans Samling, som den maatte ønske. Nu kom ogsaa Forklaringen paa den Velstandskilde, hvoraf Bravo

i mange Aar havde øst, og som kun ganske enkelte Skandinaver havde haft Kendskab til.

I via Frattina havde han i al Hemmelighed oprettet en Farvehandel; men da han som Konsul ikke maatte drive Forretning, var den bleven ført under en andens Navn, og da Bravo hverken kendte til Sparekasser eller havde Tillid til de romerske Banker, havde han Aar efter Aar lagt Guldstykkerne hen i det Gemme, hvor de fandtes. Pietro Krohn og en anden Kunstner fik det Hverv at udtage de bedste Stykker til Malerisamlingen; men den Ulejlighed kunde de have sparet sig, thi da Bravo's Arving, en vis Brauer, kom til Rom, vendte han hjem netop med de Stykker, som Malerisamlingen havde ønsket.

Under det lange Ophold i Rom havde Bravo den Glæde at stige højere og højere til Vejrs ligesom en velfyldt Ballon. Først var han Maler, saa Kunstagent, dernæst Konsul, indtil han som Ridder af Dannebrog kunde sætte Cavalière paa sin Dørplade; men det blev ikke derved, Ballonen steg stadig højere, og da jeg en Dag kom til ham for at gratulere ham til Etatsraadstitlen, udbrød han gnaven:

„Jeg Stasraad, Etageraad, hvad skal jeg med ham? Der er jo ikke en Italiener, som véd hvad Etageraad er. „Commendatore di stato“

er der jo ingenting der hedder henede. Havde de endda gjort mig til „console generale“, det havde der været Mening i.“

Hans Vrede mildnedes dog lidt efter lidt, og da han endelig fik Kommandørkorset, tror jeg nok, at han følte sig paa Toppunktet af dette Livs Lykke; thi for en cavalière og commendatore har Romerne Respekt. Han vedblev lige til det sidste at varetage sine Forretninger, og døde først 1876, nogle og firsindstyve Aar gammel. Alle de, der har kendt ham, mindes ham med Taknemmelighed; thi først da man lærte de senere Konsuler at kende, forstod man at sætte Pris paa, hvad Bravo havde været som saadan. Nu hviler han paa den protestantiske Kirkegaard sammen med Hauch og mange andre Danske, som han i levende Live har støttet og hjulpet.

Naar jeg besøgte Bravo i hans hyggelige Lejlighed, traf jeg ofte en gammel Munk, som med synligt Velbehag nød sin Kaffe og den importerede Cigar, som Konsulen havde budt ham. Det var den forhenværende Genremaler Albert Küchler, nu Franciskanermunk og Broder i Klosteret S. Bonaventure paa Toppen af Palatinerbjerget.

„Hvor det er rart at være Munk,“ sagde han en Dag, da han drak sin Kaffe, „man faar alting frit, Kaffe, Cigar og Farver oven i Købet,

hvad kan man saa forlange mere i denne Verden.“ I disse simple Ord, i den Følelse af et tarveligt Livs Velvære laa Grunden til Kùchler's Overgang til Katolicismen og hans Indvielse til Munk i Schlesien. Noget Brud med Livet, nogen ulykkelig Kàrlighed eller andre slige pinlige Grunde havde der, efter hvad Maleren Læssøe har meddelt mig, ikke været. Kùchler var født i København 1803 og gik paa Akademiet sammen med Marstrand, hvem han altid omtalte som en af sine oprigtigste Venner. Allerede under hans Ophold i Hjemmet vakte hans friske, humoristiske Genrestykker betydelig Opsigt, og flere af dem findes endnu dels paa Kunstmuseet, dels paa Thorvaldsens Museum. — Efter at have vundet Akademiets fire Medailler, rejste han paa dets Stipendium til Rom i Begyndelsen af Fyrterne. Her kom han ind i ganske nye Kredse og til at leve under ganske andre Forhold. Der fandtes dengang en lille tysk Koloni, mest bestaaende af bayerske Malere, som under Navn af Nazarenere stræbte at tilegne sig den Inderlighed og den Naivitet, som findes i den ældste italienske Skole. I denne Kreds blev Kùchler snart hjemme, og i Maleren Rothen fandt han en Ven, som ikke alene paavirkede ham i kunstnerisk, men ogsaa i religiøs Retning. Læssøe

brugte det skarpe Udtryk, at han vrøvlede ham ind i Katolicismen; men Sagen har vistnok været den, at Küchler ved den stadige Omgang med sine katolske Venner følte sig mere tiltrukket af den katolske Gudstjeneste end af den protestantiske. Han skiftede altsaa ikke alene Tro, men lod sig optage i et Kloster i Schlesien, hvorfra han efter et fireaarigt Ophold vendte tilbage til Rom.

Naar man fra Kapitolium stiger ned mod Forum ad den vestlige Vej, som fører gennem Titusbuen, træffer man til højre snart en anden Vej, som fører op ad Palatinerbjerget, hvis Mure og Hvælvinger pranger i den frodigste Yppighed med Roser, Vibornum, Vedbend, Brombær og viftende Venushaar. Man ser strax, at Vejen fører til et Kloster; thi paa den venstre Side staar det ene Helgenalter efter det andet, og udmærker disse sig just ikke ved Kunst, saa bøjer den vandrende Romer sig dog for dem. Øverst oppe svinger Vejen til venstre, og naar man har naaet en Pæl, hvorpaa der staar: „Adgang for Kvinder forbudt“, ser man den brune Klosterbygning lige foran sig.

Man ringer paa en meget rusten og meget skrattende Klokke, og efter nogle Minuters Forløb høres slæbende Trin, en Luge aabnes, og

en Stemme spørger: „Chi é!“ (hvem dér), og man svarer med det ufravigelige: „Amici“ (Venner).

Nu aabnes Porten og en gammel velnæret Munk ser lidt forbavset paa En og spørger, hvad man vil; men næppe har han hørt, at man er Dansk og at man ønsker at tale med „Fra Pietro“, før et huldsaligt Smil opklarer hans Ansigt, idet han meddeler, at denne befinder sig i Haven.

Man træder ind og faar overalt det stærkeste Indtryk af Franciskanermunkenes strenge Tarvelighed: hvidkalkede Vægge med et stort Krucifix, Murstensgulv — det er alt hvad Vandringen til Haven frembyder; men desto hyggeligere er den lille Plet, hvor Brødrene plejer deres Blomster og Frugttræer.

Midt i Haven stod paa den Tid et stort Morbærtræ, som skænkede Munkene baade Skygge og Frugt; men en skønne Dag var det forsvundet, kun et stort, gabende Hul viste, hvor det havde staaet. — Klosteret er nemlig bygget paa Kejserborgens Ruiner og under dets Grundvold skjules endnu de Hvælvinger, som har været Vidne til de romerske Cæsarers overdaadige Liv, og Morbærtræets Rødder havde gennem-

brudt en af disse og var forsvundet i Dybet med det samme.

ALBERT KÜCHLER (FRA PIETRO)
Maler.

„Det var godt, at ikke vi andre gik med,“ sagde Küchler, da han fortalte mig denne Historie. „Vi plejede at sidde under Morbærtræet

naar Dagen var varm, og saa kunde det jo let være hændet, at vi havde faaet en for tidlig Begravelse.“

Han sagde disse Ord ikke alene paa Dansk, men med den bredeste Grønnegade-Dialekt, man kunde ønske sig, og forbavsende er det, at han under det aarelange Ophold, dels i Tyskland, dels i Italien, ikke havde glemt en Nuance i sit Modersmaal, medens Bravo radbrækkede det paa det ynkeligste.

Vi sætter os paa den lave Murkant, som begrænser Haven mod Syd, og jeg glemmer næsten baade Kùchler og Klosteret over den prægtige Udsigt, jeg har for Øje. Under mig en stor Palme, hvis mangefinnede Blade bevæger sig i Aftenbrisen, som var det Fingre, der gik hen over Tangenterne paa et Orgel. Saa grønnende Højder med Brokker af Murværk i de barokkeste Former, længere ude Kolosseets mægtige Ringmur, og langt, langt borte Albanerbjergenes skovklædte, kuppelformede Højder svøbende sig i blaalige Taager under Aftensolens Guld.

Nu ringer det til Ave Marie, Mørket falder paa; men just som jeg vil tage Afsked, begynder et nærliggende Kloster at illuminere sin Facade.

„Hvad hedder det Kloster?“ spørger jeg.

Küchler ser aandsfraværende ud imod det og svarer tøvende: „Ja, hvad hedder det, aah! Fra Angelo! hvad hedder det Kloster?“

Munken nævner ærbødigt et Navn, som jeg har glemt, og jeg spørger videre: „Men hvorfor illuminerer de?“

„Ja,“ siger Küchler lidt trevent, „hvorfor illuminerer de. Aah, Fra Angelo! hvorfor illuminerer de derhenne?“

Munken meddeler mig vidtløftigt, at det er til Ære for en for længst hensovet Helgen; men Küchler, som ser at jeg vil gøre flere Spørgsmaal, letter utaalmodigt paa sig og siger:

„Lad os gaa ovenpaa, jeg kan ikke lide, at de andre glor paa os!“

„Men de forstaar os jo ikke,“ indvender jeg.

„Jo, saadan halvvejs,“ siger Küchler, „kan de ikke forstaa Ordene, saa forstaar de Minerne, det gør Italienerne altid. Hvor kan jeg huske, hvad alle disse Klostre og Helgener hedder.“

Saa vandrer vi op i Küchlers Atelier, et stort firkantet Rum, hvor der ikke findes andet Bohave end et Bord, et Par Stole og en Bedepult, hvorover der pranger et Billede af Madonna. Døren til hans Soveværelse staar aaben, og jeg ser ind i et lille Kammer, hvor der kun findes en smal Jernseng, en Lerkrukke og et

Vandfad samt et Krucifix; thi Franciskanermunkenes Ordensregler forbyder enhver Luxus.

Küchler flytter et Staffeli med en stor Altertavle hen til den aabenstaaende Luge, og nu staar jeg foran et af hans sidste Billeder; men ak! hvilken Forskel mellem den Kunstner, der malede „Amagerpigen i Atelieret“, og saa dette katolske Fantastykke, som skal pryde et af Altrene i en Kirke paa Aventin.

Maleriet forestiller det Indre af Kolosseum, og omkring det store Jernkors ser man Kardinaler, Biskopper, Prælater, Munke og Nonner med foldede Hænder og himmelvendte Øjne stirrende op mod noget, der i Tusmørket tager sig ud som en mørkebrun Ballon, medens det i Virkeligheden er Kirkens Skytspatron, som er paa Vej til Himlen. Küchler synes at mærke min Forbavselse, thi han siger:

„Ja, nu maler jeg saadant noget efter Bestilling fra Klosteret, jeg er jo nødt til det; men det var dog ganske anderledes Dage, da Marstrand og jeg gik paa Akademiet. Hvor var det dog morsomt, naar vi saadan havde sparet en Marks Penge sammen, at jolle ud ad Strandvejen paa en „Kaffemølle“ og tage sig en Tur paa Dyrehavsbakken. Og saa om Aftenen, naar vi gik fra Akademiet, sikken et Spænd vi saa

havde i Grønnegade med Urtekræmmeren paa Hjørnet. Marstrand spyttede paa Fingrene og gned paa Urtekræmmerens Rude, saa Appelsinerne dejsede ned i Siruppen, og saa kan det nok hændes, at vi tog til Bens op ad Antoni-stræde. Kan De huske dér, hvor alle disse Børstenbindere bor?”

Hvor forunderligt virker ikke disse københavnske Ungdomsord under de Omgivelser, hvori de siges. Oldtidens Ruiner, Katolicismens Klostre, Munke, Nonner, Urtekræmmere og Børstenbindere svinger sig i en saa forunderlig Ringdans, at jeg uvilkaarlig brister i Latter; men Küchler siger ganske alvorlig: „Ja, saaledes var det dengang, nu er det jo anderledes!“ Og kunde hans Brødre dernede i Haven have hørt denne lille Samtale, tror jeg nok, at en Del af Helgenglansen var gaaet af ham.

Küchler indtager nemlig en ganske særegen Stilling blandt disse, for største Delen simple og ganske uvidende Brødre; thi han er Klosterets Guldfugl og faar mange blanke Scudoer til at rulle ind i dets Kasse. Som Franciskaner maa han intet eje, alt hvad han fortjener, tilfalder Klosteret, og det er ikke saa ringe Summer endda. — Den Kopi af Perugino's Madonna, som Küchler malede, betalte Grosserer Puggaard med

1200 Rigsdaler. Og har de katolske Kirker og Klostre ikke Raad til at give saa meget for deres Altertavler, saa tjener Klosteret dog ganske godt paa Küchler; thi han er en flittig Munk, som stadig sidder ved sit Staffeli, naar de andre Brødre er paa Vandring med Tiggerposen.

Til Gengæld har den hellige Fader givet ham adskillige Dispensationer, som gør hans Liv i Klosteret mindre strengt. Han er saaledes fritaget for de natlige Messer og har Lov til at ligge med to Uldtæpper, naar Kulden er streng, og hvad han sætter mest Pris paa: han har Lov til at ryge Cigar, medens de andre Brødre maa nøjes med at snuse. Dog er det en Selvfølge, at Cigaren maa nydes inden fire Vægge for ikke at forarge de troende.

Fra Pietro's Person er godt kendt i Rom, thi ved de store Helgenprocessioner ser man ham stille og alvorlig i Række med de andre Munke, fra hvilke hans intelligente Ansigt stikker besynderligt af. Pius den niende kender ham ogsaa godt, og man stedes sjældent til Audiens hos den hellige Fader, uden at han fortæller, at der i S. Bonaventura sidder en Landsmand, som er gaaet over til den rettroende Kirke. Ja, da Christian den Niende opholdt sig i Rom, undlod han ikke at gøre Küchler et Be-

søg, og skænkede ham ved den Lejlighed ikke nogen Orden, men en stor Kasse Havanna-Cigarer, hvilket vistnok har glædet Küchler mere end Korset, af hvilke der jo findes nok i Klosteret.

Mangfoldige Gange har jeg besøgt ham i hans venlige Have, og altid truffet ham stille tilfreds, som den. Der var en Fred, en Ro, en absolut Sindsligevægt over ham. Men da jeg i 1872 for tredje Gang opholdt mig i Rom, var alt dette forsvundet, han var bleven gammel, i hans Ansigt var der et Udtryk af Græmmelse og Mismod, som jeg aldrig havde set tidligere, og han havde god Grund dertil. Det nye Regimente havde ophævet hans Kloster, selv var han bleven tilbage med nogle andre Brødre, hvem Regeringen skænkede en Naadepenge af en halv Lire (36 Øre) om Dagen. De Tider, da Tiggerposen vendte hjem, rigt belastet med Fjerkræ og Grøntsager var forbi for stedse, og hvad der var værre, Befolkningen, som tidligere levede i god Forstaaelse med Brødrene, havde nu vendt dem Ryggen.

Paa min Bemærkning om, at jeg ikke, som før, havde truffet ham hos Bravo, svarede han med en bitter Betoning: „Jeg forlader ikke mere

Klosteret, paa Gaden kaster Drengene Sten efter mig!“

I 1876, fire Aar før Küchlers Død, malede F. C. Lund Küchler i hans tarvelige Atelier, og dette Billede hænger nu paa min Væg; jeg hilser paa det hver Morgen og tænker med Vemod paa den gamle, elskværdige Munk, som nu hviler paa den tysk-katolske Kirkegaard, hvor Venner og Landsmænd har rejst en Mindesten paa hans Grav.

I absolut Modsætning til denne stille, blege, indadvendte Munk staar hans Ven og Kammerat, Carl Frederik Holbech for min Erindring. Hans skulderbrede Kæmpeskikkelse, hans store askegraa Skæg, hans skarpe Blik og faste Gang, i Forbindelse med hans ejendommelige Dragt, gjorde ham til en af Roms bekendte Skikkelser, og skønt han i 1862 kun var lidt over de halv hundrede Aar, blev han dog betegnet som „den gamle“ saavel af de danske Kunstnere, som af sine romerske Venner.

Holbech havde som Kunstner ikke det Held, som Küchler; thi han naede kun at faa Akademiets 2 Sølvmedailler, medens han forgæves flere Gange konkurrerede til den mindre Guldmedaille. Utilfreds hermed skrabede han sine faa Penge sammen, og naede over Berlin til

München, og derfra drog han med de lyseste Forhaabninger til Rom i 1841.

Blandt Billedhuggerne lyste dengang Thorvaldsen som en Stjerne af første Rang, og Holbech var himmelglad ved at komme til at arbejde i hans Atelier og tillige være en Slags Intendant for Thorvaldsens Husanliggende. Den berømte Billedhugger var med Alderen bleven, ikke alene meget rig, men ogsaa meget frygt-som, hvortil der paa de Tider var god Grund. Naar han var ude til de store Aftenselskaber, som Romerne gav for ham, maatte Holbech hente ham og følge ham hjem; men om Dagen arbejdede han flittigt i hans Atelier.

I 1848, da Revolutionens Hydra ogsaa stak et af sine Hoveder frem i Rom, var Holbech Fyr og Flamme, Frihedsmand til det yderste. Han skal være set i rød Trøje, Fjederhat og med en mægtig spansk Stødkaarde i Haanden; men selv talte han aldrig derom, thi skuffede Forhaabningers Bitterhed hindrede ham deri.

Naaede Holbech ikke højt som Kunstner, saa naaede han desto mere som Menneske; thi brave og mere honnet Karl end han, fandtes næppe i Rom. Kunstnerstolt til det yderste, var han i Besiddelse af en Selvkritik, som bevirkede, at hans Arbejder baade blev faa og smaa

i Forhold til, hvad mange andre Billedhuggere raspede af sig for Fordelens Skyld. Stor Foragt nærede han for de saakaldte Kunstkritikere, især naar disse „smurte noget Vrøvl op i Bladene“. Tillige havde han dyb Foragt for den overfladske, kultiverede Del af Samfundet, som om Vinteren besøgte Rom og Ateliererne. Han kom derfor aldrig i den skandinaviske Forening, men havde samlet nogle faa Udvalgte omkring sig, fattige, mindre talentfulde, ligesom han selv, og for denne lille Kreds, der gik under Navn af „Dydsforeningen“, var han Præsident, et Navn, paa hvilket han satte særlig Pris.

Da han arbejdede langsomt og som Regel kun udførte Statuetter, var hans Indtægter saare knappe; men traf han nogen, der var fattigere end han, var han mere rundhaandet end Thorvaldsen, der i sine sidste Aar kneb stærkt paa Skillingen. Børn var Holbechs Yndlinge, og det var sædvanligvis saadanne, han gengav i Marmoret; især har en Gruppe sovende Børn, som han flere Gange har udført, gjort hans Navn bekendt.

Holbech levede yderst tarveligt, næsten spartansk, og han yndede ikke, at nogen kom op i hans Lejlighed. Da jeg i „Fra Piazza del Popolo“ havde skildret ham som „den Gamle af

Dage“, fattede han stor Godhed for mig og førte mig en Dag op i sin Lejlighed paa „Piazza Barberini“, hvor Bohavet var lige saa tarveligt, som i Kùchler's Atelier. Han vilde absolut forære mig noget, og fandt til sidst en gammel Udgave af „Orlando furioso“, som jeg endnu ejer.

Alt som Tiden gik, blev Holbechs Kaar bestandig mere trykkede, og det hjalp kun lidt, at jeg i 1867 kunde skaffe ham en Bestilling; thi hans Syn var allerede dengang svækket, og lidt efter lidt kom han til at lide af Stær, saa Arbejdet blev vanskeligt og til sidst umuligt for ham. Under disse fortvivlede Forhold mindedes Landsmænd hans brave, retskafne Karakter, og Staten anerkendte hans Flid ved tiligemed Akademiet at tilstaa ham saa meget, at han nogenlunde sorgfrit kunde imødese sin Død. Denne indtraf den 23de Juli 1880, og Hængepilen vifter nu over hans Grav paa den protestantiske Kirkegaard.

Den fjerde af de gamle Romere var Komponisten Niels Ravnkilde, som i 1853 var kommen til Rom, hvor han Resten af sit Liv virkede som „maestro di musica“, indtil han døde, som Komponist og Professor.

Til Holbech's svære Kæmpeskikkelse dannede den lille vævre, altid livsglade og selskabelige

Ravnkilde den skarpeste Modsætning. Han var Sjælen i den skandinaviske Forening, i det

NIELS RAVNKILDE.
Komponist.

mindste hvad Musiken angik, hans glade Toner svigtede aldrig nogen Lørdag Aften, og skønt han var en i Rom anset Musiklærer og god

Ven af Sgambati, gjorde han sig ved disse Lejligheder ikke kostbar, men lod Valsemelodier klinge til en munter Svingom med de unge Damer. Hans lille Lejlighed i „Ripetta“ var et hyppigt Samlingssted for gode Venner, hvor Foglietten og Musiken gik Haand i Haand med hinanden. Trods sine mange Informationer, der blev godt betalt af de rige romerske Familier, var Ravnkildes Kaar ofte noget trykkede; thi han var i Besiddelse af en Hjertensgodhed og en Gavmildhed, som hyppigt lod Scudoerne løbe til København, hvor han havde en Svoger, som forstod at bruge dem. Som Komponist naaede han ikke videre end Holbech som Billedhugger; men alle de Skandinaver, der har overvintret i Rom, vil mindes ham som en saare elskværdig og altid hjælpsom Ven.

Til disse fire gamle Romere maa jeg endnu knytte en femte, og det er oven i Købet en Romer i Ordets virkelige Forstand. Jeg har tidligere omtalt, at Holbech viste mig Bystrøm's Villa, og denne berømte Billedhugger, der især har gjort sig bekendt ved sine noget yppige Marmorkvinder, havde, ligesom Thorvaldsen, en romersk Veninde, med hvem han havde en Søn, som han efterlod sit Navn, men ikke sin Formue.

Om Bystrøm's Ungdomshistorie har jeg aldrig

kunnet erfare noget, thi han talte aldrig derom; men han er efter al Rimelighed opvokset i smaa og trange Kaar, thi da jeg traf ham, var han mere end fattig. Mit Bekendtskab til ham skyldes Etatsraad Collin, som bad mig om at tage Timer hos ham, og for dette Raad er jeg Collin saare taknemmelig; thi jeg traf i Bystrøm, ikke alene en fuldstøbt Romer, men en meget interessant Person, uden hvis Hjælp jeg aldrig vilde være trængt saa dybt ind i Romerlivet, som jeg senere gjorde. Skønt han var Sproglærer, hørte han ikke til disse velsignede Smaalærde, der plager Folk med Regler, Grammatik og uendelige Undtagelser, og jeg tror derfor ikke ret paa Historien om, at han vilde lære Madvig den latinske Grammatiks Begyndelsesgrunde. Han havde tværtimod en ganske anden Metode. Langsomt og roligt udtalte han sine Sætninger i det skønneste Sprog, lod En gentage dem, og naar man saaledes efter nogen Tids Forløb kunde begynde en Samtale, hørte Stueinformationen op. Naar han da mødte om Eftermiddagen i sin folderige sorte Kappe og med høj sort Hat, foreslog han et Par Timers Spadseretur, og nu gik Vandringen ud i det mindeværdige Rom, hvor han var barnefødt og hvor han kendte hver Sten, hver Søjle, hver gammel Tempelrest, som

en ægte Københavner kender Tivoli og Alléen-berg. Snart gik Vandringen ind i de smaa Haandværkerkvarterer, hvor han viste mig Mosaikarbejdernes og Marmorslibernes Værksteder, snart vandrede vi ud i Kampagnen ad den appiske Vej, snart indviede han mig i Roms fine Selskabsliv paa Monte Pincio, og snart tabte vi os i de gamle Cæsarers Ruinpaladser eller i de skumle Klostre og Basilikaer paa Aventin. Han vidste Besked om alt, om Kirkekoncerter, Illuminationer, Processioner, Nonneindvielser, Karnevalsløjer og politiske Sammensværgelser, og alt hvad jeg har erfaret om Bevægelsen i Revolutionsaaret 1867, skylder jeg ham. Han viste mig Tavani's af Kugler gennemhullede Hus, hvor de pavelige Zuaver havde myrdet Tavani's Hustru og Børn. Han førte mig en Aften gennem Vigner og Haver ud til det Osteri, hvor de samme raa Banditter havde nedskudt fredelige Haandværkere, som med deres Hustruer nød deres Aftensmaaltid. Han advarede mig mod de Steder, hvor en Orsini-Bombe mulig kunde forvilde sig hen; kort sagt, han var meget mere end Sproglærer, han var „en Fører“ gennem Rom, ti Gange bedre end dem, som udkommer i Trykken.

Der var desuden over hans Person og hele

Væsen noget, som i allerhøjeste Grad vakte min Sympati. Aldrig talte han om sig selv, heller aldrig om sin Familie, skønt det maa have været med bitre Følelser, at han hver Dag vandrede forbi sin Faders prægtige Villa, for at tjene et Par Paoli oppe i min beskedne Lejlighed; men øjensynlig var det, at Livet hvilede paa ham som et tungt Tryk, og der var tidt en Melankoli i hans Blik, hans Stemme og hans Gestus, som gjorde mig sørgmodig midt i vor glade Samtale.

Jeg husker en Aften, hvor det varede usædvanlig længe, inden han kom. Endelig hørte jeg hans Skridt paa Trappen, tunge og langsomme kom de opad, saa standsede de, og jeg, der havde nærmet mig Døren, hørte et Suk, som fik mit Hjerte til at isne. For at han ikke skulde mærke, jeg havde lyttet, gik jeg hen til Vinduet og stirrede op mod Stjernehimlen, hvor Venus stod højt med en blaalig, metallignende Glans.

„De betragter Stjernerne,“ sagde han, idet han langsomt traadte ind, „tror De paa dem?“

„De Tider er forbi,“ svarede jeg; „men jeg tænker paa, om man ikke engang skulde lande hist oppe paa Venus, naar Jordelivet her er forbi.“

Han rystede sørgmodig paa Hovedet og sagde:
„Ak, Signore Guielmo, forbi er forbi.“

„Der bliver dog altid et Haab tilbage,“ svarede jeg.

„Maaske for Dem, men ikke for mig. Tænk Dem om! Det evige Liv er kun et Udslag af Menneskets uhyre Forfængelighed; thi hvad er Mennesket mod det Utal af vældige Kloder, som fylder hele Verdensrummet. Jeg knuser denne Flue, og den er ikke mere; jeg dræber et Menneske, og ser ham aldrig igen.“

Der var megen Lighed i aandelig Henseende mellem Holbech og Bystrøm. Begge var de fattige, begge vistnok ramt af skuffede Forventninger; men medens Bystrøm ligner en af de mørke Cypresser, bredte Holbech som Pinien sin brede Krone mod Himlen, og Glædens Fugle byggede deri.

I Bystrøm fik jeg lidt efter lidt en fortrolig Ven, hvem jeg maaske skylder mit Liv; thi da jeg en Aften i 1867 vilde gaa hen i Café St. Carlo, traf jeg ham udenfor, hvor han øjensynlig havde afventet min Ankomst.

„Gaa ikke derind,“ sagde han, „og sig det samme til Deres Venner i Skandinavisk Forening.“

„Hvorfor?“ spurgte jeg forundret.

„Det vil De faa at vide i Morgen,“ svarede han med et betydningsfuldt Blik, hilste og gik. Jeg vandrede op i Foreningen, og uden at nævne Bystrøms Navn fik jeg dem hen paa et af vore gamle Osterier. Næste Morgen rygtedes det over hele Rom, at en Orsini-Bombe var sprunget i Café St. Carlo om Aftenen Klokken ti, og havde kvæstet en Del af de Tilstedeværende.

I 1872 søgte jeg forgæves efter Bystrøm. Bravo vidste intet om ham, og den Kafé, hvor han sædvanlig søgte, var forsvunden. Jeg véd saaledes intet om hans sidste Dage, jeg véd kun, at jeg i ham traf en ulykkelig Mand, der stolt og uden Klage bar sine trange Kaar til det sidste.

SJETTE KAPITEL

De skandinaviske Kunstnere i Rom. — Arkitekterne Vilhelm og Ove Petersen. — Hvorledes man pudser en Porthund. — Romerske Ateliers. — Laurits Prior, Walther Runeberg og Frithiof Kjellberg. — Holbech, Budal og Fladager. — Kampen om det Eibeschiütz'ske Legat mellem Carl Bloch, F. C. Lund og H. Olrik. — Schmidt. — Nyblom. — Bätzmänn og Dietrichson. — M. Goldschmidt. — To Røverhistorier. — En mislykket Toast. — Titus' Triumftog. — Et Besøg i Ghetto. — Et Parti Billard. — En romersk Maaneskinstur. — Kristian Arentzen. — Det Collinske Hjem i Via Sistina. — Le commissaire supérieur de la guerre de sa Majesté le roi de Danemarck.

DEn anden Gruppe af Skandinaver kunde man med en vis Ret kalde Nybyggere; thi ikke alene havde de søgt nyt Hjem i det varme Syden, men hver af dem var i Færd med at bygge sin Fremtids Hus op fra Grunden af. Alle var de unge, forhaabningsfulde og glade, og i dem fandt jeg min bedste og lærerigste Omgangskreds.

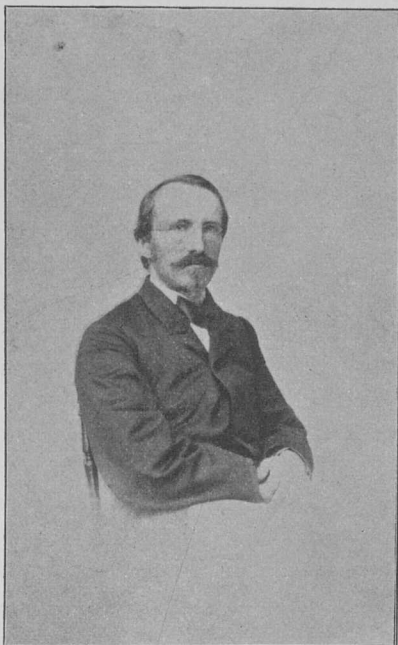
Lad os begynde med Arkitekterne, siden vi skal tale om Nybyggere. Naar man om Aftenen i Osteriet hørte en skraldende Latter og saa

det ægte, københavnske Udbrud: „Naa, kan det nu inte snart gaa lidt over!“ saa var det Ove Petersen, som talte; thi med dette Udraab paa stod han at kunne stoppe Munden paa enhver Italiener, som gjorde unødvendigt Vrøvl. Blandt disse gik han under Navnet: „Il biondo grasso“, medens hans Navnefælle, der har gjort sig berømt ved at sejre i den internationale Konkurrence om en ny Facade til Domkirken i Firenze, kaldtes „Il biondo magro“. Blandt Kunstnerne, i det hele taget, hed de kun tykke og tynde Petersen.

Den første var en livsglad Natur, en ægte københavnsk Gut, der tog Livet som det var og ikke frygtede for at kunne klare sig, paa hvad Maade, det end skulde være. Paa Udflugter var han den raadsnare Odysseus, som altid vidste Udveje, hvad følgende Historie vil vise.

Naar Peterskuplen Paaskeaften lyser i sin underfulde Stjerneglans, tager den sig bedst ud fra „Monte Pincio“; men nede ved Tiberen, henimod „Ponte S. Angelo“ findes der et gammelt Palads, og naar man fra dets Baggaard ser ned i Floden, spejler Kuplen sig i dens Bølger, saa at den staar mod Himlen og Vandet som en lysende Ildkugle, paa samme Maade som Pantheons Kuppel spejler sig i Tiberens Vand, der

trænger op over Gulvet ved de store Oversvømmelser.

VILHELM PETERSEN.
Arkitekt.

Der havde været megen Tale om at se dette underfulde Syn, og ud paa Aftenen, da man havde nydt det prægtige Skue fra „Monte Pin-

cio“, vandrede Kunstnerskaren, anført af Petersen, ud til Paladset for at se det sjældne Syn, men traf ved Indgangen en gammel Portner, som forbød dem at komme ind.

Sagen kunde ganske vist være bleven afgjort ved et Par Paoli; men da Petersen var Økonom, foretrak han at bruge Mund, og da han ikke var stiv i det Italienske, endte han Forhandlingerne med et „Naa, Du gamle Porthund, kan det nu inte snart gaa lidt over,“ hvorpaa Kunstnerskaren under høj Latter stormede Fæstningen.

Man naaede ud i Baggaarden, satte sig paa den lave, fugtiggrønne Murkant og nød herfra Peterskirkens dobbelte Stjerneglans, indtil Kuldens og Fugtigheden mindede om at gaa hjem; men hvad skildrer Skarens Forbavselse, da man fandt Portrummet mørkt og Paladsets Port lukket. Den gamle Porthund havde aabenbart besluttet at hævne sig, og nu kunde man have den Fornøjelse at tilbringe en kold og klam Nat i en mørk Gaard, hvor man kun havde et Par Marmortrapper til Hvile.

Forgæves kalder man, forgæves dunderer man paa Porten, ingen lukker op; men da klinger pludselig Petersen's glade Stemme: „Oh høj! hiv mig i Vejret, saa jeg kan faa fat i Jernstangen deroppe, saa skal vi snart slippe ud.“

Det var nu ingen let Sag at hive Petersen i Vejret, men ved forenede Kræfter lykkedes det

OVE PETERSEN.
Arkitekt.

at faa ham saa højt op, at han fik Jernstangen løsnet, og da han derpaa naaede ned igen, sagde han fornøjet: „Hør nu, hvordan I skal

bære jer ad! Alle Mand tager fat paa Portfløjen forneden, naar jeg tæller ét, naar jeg siger to, løfter I den med forenede Kræfter ud af Hængslerne, og naar jeg kommanderer tre, springer I alle hen i Krogen til mig, for ellers bliver I masede.“

Som sagt saa gjort, den svære Port løftedes langsomt i Vejret og styrtede bagover med et tordnende Brag, medens Kunstnerne under et jublende Hurra foer ud som Rotter af en Fælde; men hvorledes den gamle Porthund igen fik den paa Hængslerne, derom melder Historien intet.

Som man kunde vente, var Billedhuggerne i overvejende Majoritet i Thorvaldsens aandelige Fødeby, og deres forskellige Ateliers, eller som man i Rom kalder det Studier blev ligesom Malernes hyppig besøgt af de rejsende Skandinaver. Naar man fra „Piazza Barberini“ vandrer forbi „Tritonen“, som sender sin klare Vandstraale op mod den mørkeblaa Himmel, kommer man op i „via S. Basilio“, hvor et nyt Hus med 3 grønne Døre vækker Ens Opmærksomhed, thi paa dem staar med Kridt skrevet Prior, Runeberg og Kjellberg.

Hvor mangan solklar Vinterdag har jeg dog vandret op til disse Døre, hvor jeg traf de 3 unge Mænd, hver ved sin „cavaletto“ eller i

Færd med at behænge de halvfærdige Lerskikkelser med vaade Klude, naar det nærmede sig

WALTHER RONEBERG.
Billedhugger.

Middagsstunden. De tre Studier var som alle Billedhuggerværksteder store, lyse Rum, og fra hvert af dem gik en Dør ud til en lille Have,

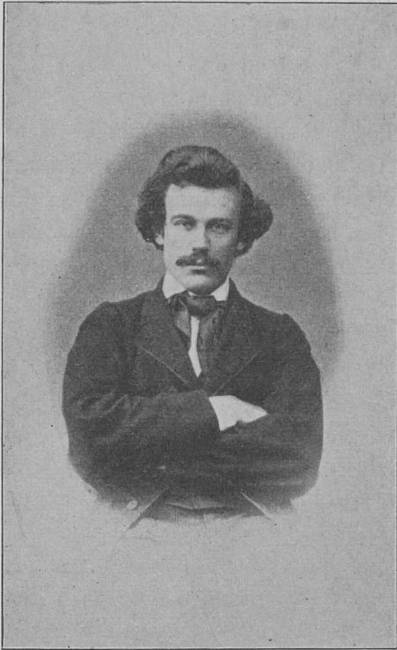
i hvis Midte Springvandet plaskede, medens dovne Skildpadder og vævre Firben slikkede Solskin langs Murene, som var beklædt med Vedbend og Vinranker. Selv om Vinteren prangede denne Have med Roser, Resedaer og storbladede Acanthus; men henad Foraaret iklædte den sig sin lyseste Pragt. Da løvedes Vinrankerne, da myldrede utallige Blomster op af de smaa firkantede Bede, og her har jeg mangen Dag dovnet i Solskinnet, medens mine tre Venner stod flittige ved deres Arbejde.

Skønt meget forskellige i Udseende og Karakter, dannede disse tre dog et Fostbroderskab, som delte godt og ondt med hinanden. Walther Runeberg havde fra sit Land med de tusind Søer arvet et vist blidt Sværmeri, der laa over ham som Maaneblinket over Fossens Susen. Man følte, at han var Søn af en Digter. Dertil var der i hans finske Natur noget varmt og trohjertigt, og hans stadigt tilbagevendende: „Det tror jeg inte all's“ viste, at han tænkte retsindigt og hæderligt om alle Mennesker.

Han havde sluttet sig tæt til Laurits Prior, en livsglad, fornøjelig ung Mand, som dannede det glade Element til Runebergs maaske lidt melankolske Temperament.

Til disse to sluttede Frithiof Kjellberg sig

med sit poliske Smil og gode Humør, som en vellykket Tredie. Sjældent har jeg truffet elskvær-

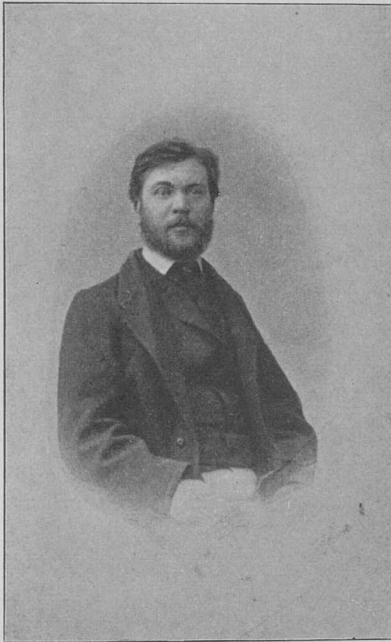
L. PRIOR.
Billedhugger.

digere Kammerater. Alle tre stod de som Kunstnere i deres Opgang; men dog vakte det stor Opsigt blandt Skandinaverne, da Kjellberg plud-

selig modellerede en Faun, som i Faderglæde løfter sin nyfødte Søn i Vejret, et antikt Motiv for Resten, men af Kjellberg gengivet paa en mesterlig Maade. Desværre blev denne Figur aldrig færdig; thi da den først var klasket op i Leret og skulde gaas efter, fik Kjellberg saa mange gode Raad og saa mange Betænkeligheder, at Figuren lidt efter lidt vandrede gennem Jernstativet og en skønne Dag tog Plads paa Gulvet. Naar Malm i „Fra Piazza del Popolo“ lukker sig inde for ikke at forstyrres af sine gode Venners Kritik, skyldes dette Historien om Kjellbergs Faun.

Lige over for disse tre Studier laa Holbech's, hos hvem den norske Billedhugger Budal arbejdede. Han var en stille, indadvendt Natur, talte næsten aldrig og arbejdede flittigt, men haabløst; thi han levede under saare knappe Kaar, og hans Talent svarede desværre til disse. Bleg, stille og elskværdig gik han sin ukendte Gang gennem Livet og endte paa en ensom Kirkegaard oppe i Norge. Ofte forsvandt han helt fra Rom, og dette skyldtes i Reglen, at han et eller andet Sted ude i Bjergene havde fundet en Vigne med usædvanlig god Vin til billig Pris. Men en Sommer blev han saa længe borte, at man begyndte at frygte for, at han skulde være

forulykket. Man søgte da efter ham, og traf ham langt ude i Abruzzerne, hvor han havde

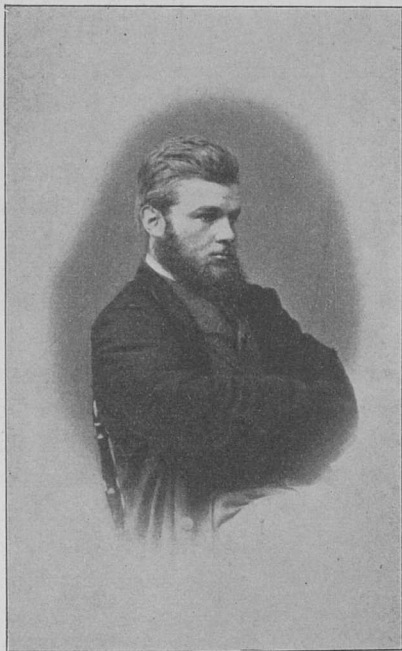
FRITHIOF KJELLBERG.
Billedhugger.

taget Arbejde som simpel Stenhugger for at friste Livet. Der gror Roser i Rom, men mange af dem har hvasse Torne.

Nede i „Due Macelli“ laa gamle Bissen's tvedelte Studie, og her arbejdede to Mænd, af hvilke den ene nu har skabt Absalon paa sin vælige Ganger, medens den anden, som dengang arbejdede paa Digteren Munch's Buste, fattig og fortrykt vendte tilbage til Norge i Konsul Bravo's aflagte Klæder.

Vilhelm Bissen havde dengang mistet sin unge, elskværdige Hustru, og over hans livsglade, ellers saa frejdige Humør laa der af og til en tung Skygge, som selv det muntreste Selskab havde ondt ved at forjage. Jeg havde ikke kendt ham tidligere, men i ham fik jeg snart en Ven, som jeg skylder uendelig meget baade fra Kunstens og Naturens Side; thi sjældent har jeg truffet en Kunstner, der var saa fortrolig med den romerske Natur i dens fineste Detailler som han. Han elskede Blomster og Dyr, han kendte Kampagnens lønligste Stier, han var inde i Roms mest forskellige Forhold og dertil var han en saa aaben, sund og kernefast Karakter, at man i ét og alt kunde betro sig til ham. Han var min Fører paa Kampagnen, værgede mig mod dens Hunde og Bøfler, viste mig hvor Tarantlerne havde deres Reder, fløjtede de store, grønne Firben frem fra deres Skjul og fangede dem med et Hvedestraa saa let, som

en Dreng herhjemme fanger en Aborre, — kort sagt, hvis jeg ikke havde haft ham til Ven og

VILHELM BISSEN.
Billedhugger.

Fører, vilde mange af Kampagnens Hemmeligheder have været skjult for mig.

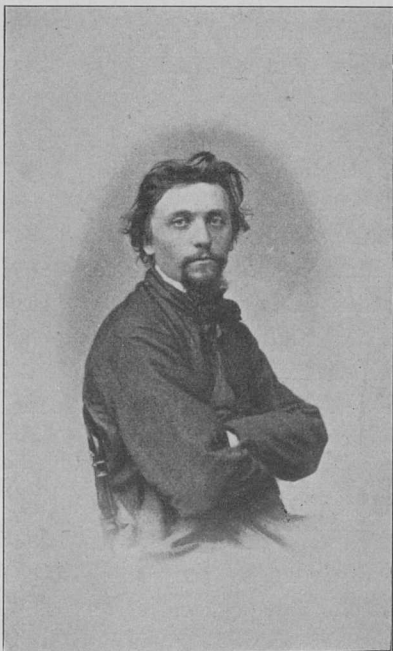
I et lille Rum ved Siden af hans Atelier stod

Nordmanden Fladager, en stille, tavs Mand, en god Ven af Budal og Holbech, men lige saa langsom i sine Frembringelser, som disse to. Egentlig havde han lejet Studiet af Bissen; men da denne kendte hans meget knappe Kaar, forlangte han aldrig nogen Leje, og fik den heller ikke. Saa rejste Fladager fra Rom uden at betale; men da han Aaret efter havde faaet et Stipendium til en ny Romerrejse, skrev han til Bissen og spurgte, om han ikke nok kunde faa Studiet paa de samme billige Vilkaar som sidst, — og det fik han.

Af Malere var Antallet den Vinter ikke synderlig stort; men blandt de fire, der fandtes, var der dog to, som har gjort deres Navne berømt i Kunstens Verden. Danskeren Bloch og Svenskeren Winge var det, som gik af med Sejerskransen; den første med sin „Samson i Trædemøllen“, den anden med sit bekendte Billede „Loke og Sigyn“, til hvilken sidste Historikeren Munch's Datter stod Model.

Blandt de danske Malere fandt der den Vinter en ihærdig Kamp Sted om det Eibeschutz'ske Legat, hvortil F. C. Lund, Olrik og Carl Bloch samtidig konkurrerede. Underligt maa det have været for disse tre Kunstnere at se paa hverandres Billeder; thi selv den, der ikke havde mindste

Øje for Malerkunst, maatte dog kunne se, hvor højt den unge Carl Bloch allerede dengang

CARL BLOCH.
Maler.

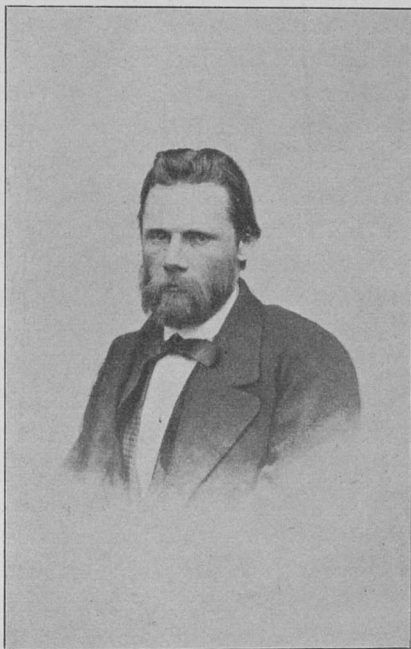
stod over sine Konkurrenter. Han var til daglig en tavs, stilfærdig og ligesom noget trykket Natur; men naar han kom til Staffeliets, forsvandt

alt dette, og han malede med en Kraft og Energi, som gjorde, at hans Penselføring blev sikker, hans Kolorit behersket og dog kraftig. Og alt som den blinde Samson vandrede sin tunge Gang i Trædemøllen, drillet og tirret af den fejge Usling, som griner til ham fra Kværnstangen, voxede ogsaa Bloch's Ry som Kunstner, og da Billedet var færdigt, vandt Bloch Legatet og et Navn.

Jeg havde kendt ham allerede i København gennem Frederik Bøgh, og havde mangan Aften siddet i Store Kirkestræde, hvor Emil Bloch med en grøn Skærm for Øjet viste mig sine Haandtegninger og Raderinger, medens Carl med et lunt Smil tegnede ham fra den anden Side af Bordet. Her i Rom fornyede vi ikke blot Bekendtskabet, men blev Venner for Resten af vort Liv; thi Bloch var ikke alene en god Kunstner, men ogsaa et godt Menneske i Ordets egentligste Forstand. Hans Dom over Kunstnere og Kunst var lige sikker, og han var derhos i Besiddelse af en vis stilfærdig Humor, som brød ganske sagte frem, men derfor ramte desto føleligere, dog aldrig paa nogen ondsksfuld Maade.

F. C. Lund, med hvem jeg senere tilbragte Sommeren i Sabinerbjergene, havde efter min

Mening forfejlet sit Livs Maal; thi medens han som Maler kun naaede det halvt, vilde han som

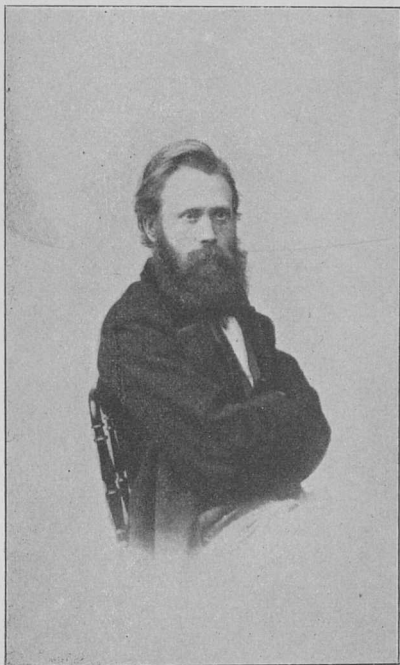

WINGE.
Historiemaler.

komisk Skuespiller have gjort absolut Furore. Naar man Lørdag Aften saa' ham spille Dværg eller „den nærsynede Mand“, ja endogsaa Graa-

spurv, var man nær ved at kvæles af Latter, og naar han iført Barnetøj kom ind ad Døren med en særegen, inderlig fornøjet, fjollet Mine, ragede i alle sine Lommer efter Noget han ikke kunde finde, og til sidst halede en mægtig Portnøgle op af sine Støvleskafter med de Ord: „Jeg skulde spørge fra min Fader, om den er af Guld?“ brast alle ud i en endeløs Latter, under hvilken Lund med en højst forbavset Mine forsvandt ud ad Døren. Ubegribeligt er det derfor, at han paa Lærredet er saa tør baade i Udtryk og Kolorit, som hans Konkurrencebillede „Judith“ viser. Judith har lige dræbt „Holofernes“ og staar med det bloddryppende Hoved i sin højt opløftede Haand, beredt til at lade det falde ned i den Sæk, som hendes gamle Tjenerinde løfter i Vejret. Motivet er heldigt valgt; men hverken hos Judith eller hos den gamle Tjenerinde sporer man den mindste Bevægelse over den blodige Daad, der lige er forøvet, og jeg maatte uvilkaarlig give Fru Collin Ret, da hun bemærkede, at det nærmest saa' ud, som om Judith talte til Vask. Da jeg fortalte dette til Carl Bloch, smilede han og sagde paa sin rolige, noget langsomme Maade: „Jeg skal sige Dig én Ting, for at være en god Maler, maa man tillige være noget af en Digter; men det er Lund ikke, han

kan bedst spille Komedie.“ Og heri havde Bloch fuldstændig Ret.

H. OLRİK.
Maler.

Ude paa „Via Flaminia“ rejser sig nogle Tufhøjder, som vi til daglig kaldte „Olriks Klipper“, fordi han havde benyttet disse som Baggrund

for sin „Kain paa Flugten“. Olrik tegnede godt og malede heller ikke saa ilde; men der var i hans Penselføring noget slikket og glat, som i høj Grad skadede hans Talent. Desværre kunde han ikke selv se dette, og naar man gjorde ham opmærksom herpaa, svarede han blot, som til næsten alt andet, hvad man indvendte:

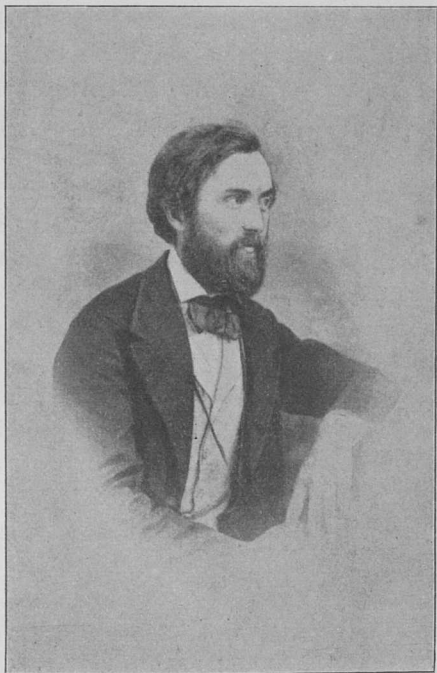
„Det synes jeg dog ikke.“

Men netop i denne Replik laa Grunden til, at Olrik aldrig blev nogen stor Maler. Hans „Kain“ kom paa Udstillingen og blev særlig ilde medtaget af Julius Lange, som ganske mod Sædvane skrev en Kritik, der ikke var fri for at være noget drengagtig.

Olrik blev rasende, og hævnede sig paa en ganske original Maade ved stadig at bære denne Kritik hos sig, og hver Gang Julius Langes Navn blev nævnet, sagde han: „Ja nu skal De høre, hvorledes han kritiserer,“ og saa læste han hele Remsen op, til han kunde den udenad.

At der til saa mange Kunstnere maatte svare et lignende Antal Kunsthistorikere og Arkæologer, er jo en given Ting. „Og af den Slags Folk“, som gamle Holbech haanligt udtrykte sig, var der den Vinter hele fire, nemlig Valdemar Schmidt, Nyblom, Bätzmänn og Dietrichson, der

oprindelig var paa Bryllupsrejse med sin Hustru,
men havnede i Rom som Bravo's Sekretær.

VALDEMAR SCHMIDT.
Ægyptolog.

Af disse fire tog Valdemar Schmidt Prisen,
ikke alene ved sit ihærdige Studium, men ogsaa

ved den Tjenstvillighed og Elskværdighed, der altid har været ham egen. Han var stadig i Aktivitet, travede i den stærkeste Solhede milevidt omkring, og udførte samtidig dermed alle de mange Smaaærinder, som Skandinaverne, der kendte hans Tjenstvillighed, overbebyrdede ham med. Altid smilende, altid glad, altid i travl Aktivitet var han min Ledsager, først i Rom, senere i Neapel, og det eneste uheldige, der var ved ham, var den Revolver, som han stadig bar i Baglommen og som man lige saa stadig frygtede for skulde knalde løs i Utide; thi fingernem og praktisk var Schmidt egentlig ikke.

En Dag, da vi ad „Via pia“ var naaede langt uden for Roms Porte, hørte jeg stadig en klingende Lyd, som jeg ikke kunde forklare mig; men pludselig saa' jeg en blank Napoleondor trille hen ad Vejen. Jeg tog den op, saa' paa Schmidt, der intet havde mærket, og lidt efter trillede et nyt Guldstykke samme Vej.

„Er De gal, Schmidt!“ udbrød jeg, „gaar De med Deres Guld løst i Lommen?“

„Ja,“ svarede han fornøjet, „for jeg har lagt Mærke til, at det gnaver Hul i min Portemonnæ.“ I samme Øjeblik væltede Resten af Guldstykkerne hen over Vejen, og da jeg havde set et

Par Hyrder, hvis skarpe Blik havde forfulgt os, sagde jeg: „Skynd Dem at samle det op, og lad os gaa hjem!“

„Hvorfor det?“ spurgte han naivt.

„Fordi de to Fyre dér har gode Rifler.“

„Aah, det gør ikke noget!“ udbrød han straalende. „Jeg har min Revolver hos mig.“

„Saa meget des værre,“ bemærkede jeg, „thi inden De faar den ud af Foderalet, er De skudt. Hvor er Nøglen?“ Schmidt følte i sin Vestelomme, og der kom et Udtryk i hans Ansigt, som lignede Lund's: „Jeg skulde spørge, om denne Nøgle er af Guld?“ Thi Nøglen havde han glemt hjemme, og jeg lykønskede mig til, at vi i god Behold kom samme Vej.

Svenskeren Nyblom staar for mig, i al sin djærve Elskværdighed, som en af de fineste Kunstkere, jeg har truffet. Der var adskilligt hos ham, som mindede om Julius Lange, med hvem jeg senere traf sammen. I ethvert Fald havde han den samme inderlige Kærlighed til Kunsten som hin. Den sidste Dag, han tilbragte i Rom, fulgtes jeg med ham op i Vatikanets Skulptursamling, hvor han gik omkring, tavs og alvorlig, tagende Afsked med hvert af de mange af Oldtidens Mesterværker, som han havde faaet saa kær. Pludselig standsede han, saa' sig om og

udbrød smertelig: „Jag begripar icke, att jag skal resa, nej, jag begripar det inte alls!“

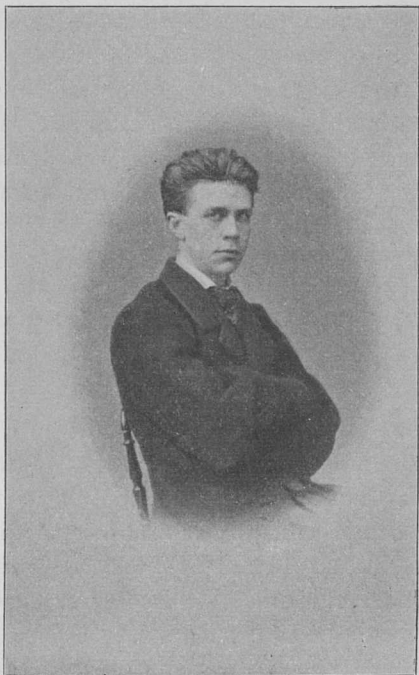
Og dermed sprang han over en af Barriéererne, steg op paa Fodstykket af en antik Venus-Statue, og udbrød, idet han kyssede den: „Jag älskar Roma och Dig.“

Da han atter kom hen til mig, havde han Taarer i Øjnene, — ja saaledes studerede man dengang, saaledes elskede man dengang Roma. Nu er det anderledes; thi kun faa af de Kunstnere, der nu færdes dernede, bryder sig om Fortidens Traditioner, og da en bekendt svensk Maler havde været oppe i Rafael's Stanzer, udbrød han, da man spurgte ham om hvad han syntes om Rafael:

„Jag nekar inte till att den karl'n hade talent, men målare borde han ju aldrig ha' blifvit.“

De to sidste af vore Arkæologer var begge Nordmænd og beklædte efter hinanden Sekretærposten hos Bravo. Bätzmänn, som senere blev Journalist i Norge, var en livlig Natur, men bevægede sig meget i Paradoxer, og da han en Dag vilde forsvare den Sætning, „at Kvinden ikke var andet for Manden end en „mezzo caldo“, hvorved han kunde varme sig“, blev han taget ordentlig i Skole af Fru Collin, der paa

en særegen kvindelig Maade forstod at afvæbne ham.

F. BÄTZMANN.
Kunsthistoriker.

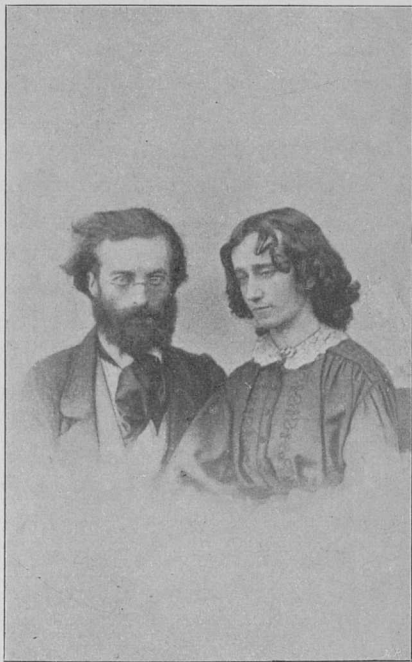
I øvrigt var han lige saa uforsigtig med sine Penge som Valdemar Schmidt, og da han en

Aften havde nydt sit sædvanlige „mezzo caldo“ sammen med Ravnkilde i „Café Carlo“, blev han fulgt gennem Korso af et Par Banditter, som gennem Vinduet havde lagt Mærke til, at han havde vexlet større Pengebeløb.

Da Bätzmänn naaede ind i den snævre, mørke „Via dei pontefici“, vilde de to Fyre kaste sig over ham; men Bätzmänn undløb, og da hans Ben var lige saa lange som hans Paradoxer, naaede han „Palazzo Corea“, hvor den skandinaviske Forening havde sit Lokale. De to Banditter lod sig imidlertid ikke skræmme, men forfulgte ham lige op til Foreningens Dør, hvor han maatte væрге sig med sine lange Ben, medens han samtidig ringede paa Klokken. Og først da Kustoden kom, tog Banditterne Flugten.

Bätzmänn's Efterfølger, baade i Sekretariatet og som Bibliotekar ved Foreningen, blev den senere saa bekendte Kunsthistoriker Dietrichson, som i „Svundne Tider“ med stor Sympati og Kærlighed har skildret Skandinaverne, de romerske Forhold og sin stille, beskedne Bolig, hvor han, skønt hans Kaar dengang var meget knappe, samlede sine skandinaviske Venner. Jeg sender ham med disse Linier en varm Tak, ikke alene for den Vinters Samliv, men ogsaa for den Inderlighed og Begejstring, hvormed han omfat-

tede de gamle, svundne Dage, vistnok de lykkeligste i hans og mit Liv.

Kunsthistorikeren
L. DIETRICHSON og HUSTRU.

Medens Kunstnerne hver Formiddag arbejdede ihærdigt i Ler eller med Farver, var der nogle

faa lykkelige, som nød „en dolce far niente“, snart drivende om paa Forum eller i „Trastevere“ for at studere Folkelivet, snart fortabende sig i Vatikanet og Kapitoliums Kunstskatte, for derfra at hente Stof til de Værker, der skulde bringe deres Navn til Efterverdenen. Der var saadanne tre, nemlig Meir Goldschmidt, Historikeren Munch og Kristian Arentzen, der fulgt af sin Hustru rejste paa det „Anckerske Legat“. For de to sidstes Vedkommende er Romeropholdet gaaet forbi uden at sætte nogen litterær Frugt; men Goldschmidt, som for anden Gang besøgte den hellige Stad, har fuldt opvejet de andres Tavshed ved sin Roman „Arvingen“ og de ypperlige Skitser, som under Titel af „Hvorledes man fortæller i Rom“ findes i hans poetiske Skrifter. Og Grunden hertil var den, at han ikke alene havde en dyb og inderlig Kærlighed til Antiken, men at en af dens Guder, den flygtige Eros, havde givet ham den Fjeder af sin Vinge, hvormed han skildrer sit Ophold i Rom.

Da jeg en tidlig Vintermorgen slentrede forbi „Café greco“, saa' jeg to nye Danske sidde ved et af de smaa Marmorborde, i Færd med at indtage deres Frokost. Den ene var en lille, temmelig før Mand i en tyk, dansk Vinterfrakke,

tilsvarende Halstørklæde og høj, sort Hat, medens den anden, let og elegant klædt, legede med sin Urkæde med den venstre Haand og med den højre vinkede ad „camerière“, som just kom til Syne i Døren.

„Der har vi jo Bergsøe!“ hørte jeg ham udbrude, og til min Overraskelse saa' jeg, at det var Goldschmidt, med hvem jeg alt tidligere havde stiftet Bekendtskab i min Onkel, Professor Adolph Bergsøe's Hus, hvor Goldschmidt som Redaktør af „Nord og Syd“ var en velset Gæst.

„Hvilket Osteri søger nu de Danske?“ spurgte han. „Jeg længes efter paa ny at komme i en rigtig Kunstnerknejspe.“

Jeg nævnede Osteriet og Navnene paa de Kunstnere, som søgte dér; men jeg lagde Mærke til, at Goldschmidt's Ansigt formørkedes, da jeg nævnede et Par af Kunstnerne, og han sluttede lidt koldt: „Ja, saa kan vi maaske træffes dér i Aften!“

Da jeg mødte i Osteriet, var Goldschmidt der ikke, og ingen af Kunstnerne anede noget om hans Ankomst.

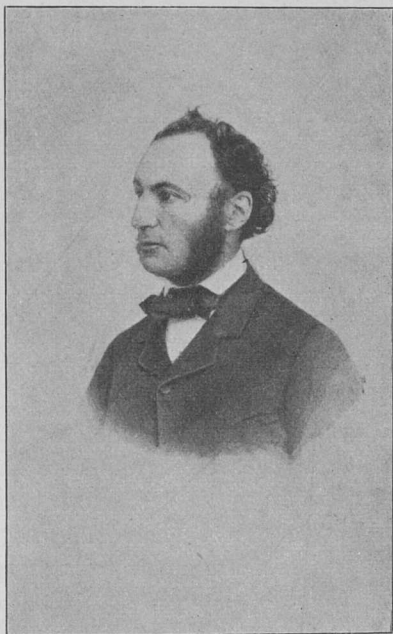
„Skal vi nu trækkes med ham en hel Vinter igennem,“ sagde F. C. Lund, „faar jeg fat i ham, skal jeg nok give ham en Tak for sidst.“

Nu forstod jeg hvorfor Goldschmidt var bleven

borte; thi som Redaktør af „Nord og Syd“ havde han temmelig skarpt kritiseret forskellige Kunstnere, og det lod til, at disse ikke havde glemt det. Virkelig holdt Goldschmidt sig i den første Tid meget tilbage fra Kunstnerkredsen, som han iøvrigt har bedømt temmelig haardt i sin Roman „Arvingen“, hvor han synes at glemme, at Kunstnere maa arbejde ogsaa i Rom for at kunne leve, og jeg blev derfor ikke lidt overrasket, da jeg en Aften traf ham under Forhold, hvor jeg mindst havde ventet at se ham.

Jeg har tidligere omtalt, at Holbech havde samlet en lille Kreds af de mindre Begavelser, som han havde givet det mærkelige Navn af „Dydsforeningen“. Dietrichson mener, at Foreningen kaldtes saaledes, fordi den havde den Dyd at finde den bedste Vin. Men dette forhold sig ikke rigtigt, Navnet staar i Modsætning til den skandinaviske Forening, som Holbech betragtede som udydig, fordi man dér spillede Kort, læste Aviser og vrøvlede Tiden bort. Særlig var han fornærmet over, at Foreningen optog Damer og „andre Fjanter, som ikke forstaar sig det mindste paa Kunst“; men Hemmeligheden var nok egentlig den, at Holbech hellere vilde være den første blandt de Smaa end den sidste blandt de Store.

Det Osteri, hvor Holbech samlede sine faa Trofaste om sig, var af en saadan Natur, at det

M. GOLDSCHMIDT.

ogsaa nok kunde skræmme baade Damerne og „Flæskgrossererne“; thi alene dets Navn „Chivica del bufalo“ (Bøffel-Kloaken) gjorde jo ikke noget videre fint Indtryk. Men desto bedre var

Vinen fra Marino, og naar Holbech havde indtaget Præsidentpladsen for Enden af det lange uhøvede Bord, lyste der i hans Øjne en saa inderlig Tilfredshed med den tarvelige Anretning, at man glemte Omgivelserne og kun lyttede til de muntre Historier, der fortaltes. Hvor overrasket blev jeg derfor, da jeg traf den elegante og noget pertentlige Goldschmidt under disse raa Omgivelser, og endnu større blev min Forundring da jeg hørte, at han havde sluttet sig tæt til Holbech og hans Venner, som ganske bestemt ikke var Aandsmennesker. Det gik da heller ikke i Længden, og da jeg var Vidne til den snurrige Maade, hvorpaa Bruddet skete, skal jeg fortælle det.

Vi sad sammen en Aften i det tarvelige Osteri, som kun belystes af en enlig Olielampe højt oppe under Loftet; men Marinovinen var gaet hyppigt rundt og det begyndte allerede at lide ud paa Natten, da Goldschmidt pludselig spurgte: „Sig mig, Holbech, er man sikker i Rom, for jeg har langt hjem?“

Holbech strøg Vinperlerne af sit store Skæg og svarede filosofisk: „Ja, det er ligesom man tager det, somme Tider bliver jo Nogle stukket ihjel!“

Goldschmidt saa' lidt betænkelig ud og spurgte:

„Er De nogen Sinde bleven overfaldet?“ Der bredte sig et lunt Smil over Holbech's Ansigt, idet han sagde: „Tror De Nogen vil overfalde mig, jeg har jo aldrig en Scudo i Lommen. Jo, vent lidt, det er dog hændet mig én Gang.“

„Fortæl! fortæl!“ lød det i Kor fra de andre.

„Ja, der er egentlig ingenting at fortælle, for det Hele gik „ein, zwei, drei!“ Jeg havde en Aften været oppe i Klosteret hos KÜchler, det var saadan en rigtig varm Sommeraften, og vi sad derfor længe ude i Haven inden vi skiltes. Mørket falder jo hastigt her i Rom, og KÜchler spurgte, om jeg vilde have en Broder med paa Vejen; men jeg svarede, at jeg nok skulde klare mig alene. Nu véd I, at der hvor Vejen bøjer ned mod Forum, staar der til højre nogle Helgenaltre, og ligesom jeg gaar, ser jeg, at der lurer en Fyr, trykket tæt op til Muren, bag ved disse. Naa, der er jo saa mange, der sover i de Huller, og jeg gaar derfor rolig fremad; men pludselig er han med et Spring inde paa Livet af mig med sin forbandede romerske Kniv i Haanden.“

Her gjorde Holbech en vellykket Pavse, og Goldschmidt spurgte aandeløst:

„Og saa?“

„Saa tog jeg min Stok „en bayonnette“, og

lige idet han vilde støde til, jog jeg den i Brystkassen paa ham, saa han styrtede baglænds til Jorden.“

„Dræbte De ham?“ spurgte Goldschmidt forskrækket.

„Det véd jeg ikke,“ svarede Holbech roligt, „man spørger aldrig efter den Slags Ting i Rom.“

Der blev en dyb Tavshed, Goldschmidt sad grundende, saa skimtede jeg et polisk Blink i hans livlige Øjne og han fortsatte:

„Ja se, De kom nu fra det med Magt; men man maa dog hellere bruge List, saaledes som jeg engang gjorde.“

„Lad os høre den,“ sagde Holbech.

„Ser De, det var nu ikke her, men i London. Jeg havde været til en stor Soiré hos Rothschild, som er gift med min Kusine, og det blev langt over Midnat, inden vi skiltes. Jeg var hed i Hovedet af Champagnen og mente, at lidt Natteluft vilde gøre godt. Jeg drev derfor langsomt ned mod Themsen, dér hvor Dokkerne ligger. Der var ikke en levende Sjæl paa Gaden; men pludselig kom der ud af en Gyde to Skikkelser, som raadslog lidt med hinanden og derpaa begyndte at følge efter mig. Hundreder af Rejsende har man fundet druknet i Themsen

med tømte Lommer, og da Fyrene vedblev at gaa efter mig, satte jeg mig paa en Afvisersten, svøbte mig tæt ind i min Kappe og lod Hovedet synke ned paa mit Bryst. Lidt efter greb den ene mig haardt i Skulderen; men da løftede jeg Hovedet i Vejret, saa' paa ham med et bønligt Blik og sagde: „Giv mig en penny, jeg har ikke smagt Mad i tre Dage.“

„Det var Satans!“ sagde Holbech, „og hvad gjorde saa Fyrene?“

„De bandede og gik deres Vej,“ sagde Goldschmidt, „og det samme gjorde jeg.“

Holbech sendte ham et hvast Blik og spurgte:

„Havde De da været hjemme for at skifte Dragt?“

„Nej, jeg kom jo lige fra Selskabet,“ svarede Goldschmidt naivt.

„Naa saadan,“ sagde Holbech med en betegnende Fløjten. „Ja saa er det vist bedst, at vi gaar hjem i de Klæder, vi har, Farvel!“ og dermed langede han sin Kappe ned fra Knagen, satte sin spidspullede Hat paa Snur og gik med et Blik til Goldschmidt, som tydelig sagde ham Tak for sidst. Fra den Aften kom Goldschmidt ikke mere i „Chiavica del bufalo“. Men blev han saaledes hjemløs i Dydsforeningen, fandt han sig snart til Rette i en anden, hvor der kun var

to Medlemmer, medens hele den øvrige Verden laa uden for dem som død.

Goldschmidt havde i sine Ungdomsaar elsket en ung, skøn Kvinde; men Forholdene havde ikke været ham gunstige, hun havde giftet sig med en anden, og nu traf Goldschmidt den længe Savnede under Italiens klare Himmel, hvor Solen paa ny vækker ikke blot Blomster, men ogsaa Kærlighed til Live. Fra det Øjeblik, da han første Gang mødte hende i Morgenglansen paa „Monte pincio“, var han som forvandlet. Livlig, aandfuld og meddelsom havde han altid været; men nu kom der en Elskovens Morgenrøde over ham, som gjorde ham varm og følende selv mod dem, han ellers ikke brød sig om. I „Arvingen“ har han paa en glimrende, men efter Tidens Skik højromantisk Maade skildret denne Kvindeskikkelse, som ved sin Skønhed ogsaa bedaarede os Andre, men fortryllede ham, og det i en saadan Grad, at han ofte ikke var Herre over sig selv.

Da vi i Begyndelsen af Foraaret 1863 erfarede Prinsesse Alexandras forestaaende Formæling med Prinsen af Wales, blev vi enige om at samles til en Bryllupsfest, som skulde holdes i Trattoriet „Mezza miglia“, der ligger et Stykke uden for „Porta Pia“. Der blev gjort store Anstalter

til Festen, og Talerne blev fordelte saaledes, at naar Bravo havde udbragt de nordiske Helligtrekongers Skaal, skulde Goldschmidt tale for det høje Brudepar, medens jeg fik den mindre misundelsesværdige Opgave at tolke mine Følelser for Dronning Victoria.

Vi samledes i den muntreste Stemning, og gik til Bords. Bravo, som den Dag havde sit store Dannebrogskors paa Brystet, afleverede sin sædvanlige Skaaltale med al Aplomb. Lidt efter rejste Goldschmidt sig, saa' ud over Forsamlingen og begyndte:

„Der var engang en ung og dejlig Prinsesse, til hvem en mægtig Prins bejlede“ — —

Videre kom han ikke, thi i samme Øjeblik hævede hans Ungdomselskede sine nedslagne, fløjlsbløde Øjne i Vejret og saa' paa ham med et Blik, der som et Lyn gik ham gennem Sjælen. Han standsede som ramt af et elektrisk Stød, saa' paa hende igen, og alt blev dødsstille; der kom ikke et Ord over hans Læber. Endelig foer han med Haanden til Panden og sagde:

„Jeg maa bede Selskabet undskylde, jeg har ladet mig distrahere.“ Og dermed satte han sig ned.

Det var en vanskelig Situation at klare; thi at faa baade Prinsesse Alexandra, Prinsen af

Wales og Dronning Victoria forenet i samme Glas var ikke nogen let Opgave. Men Fortryl-
 lelsen maatte løses, thi der laa en ængstelig
 Stilhed over Forsamlingen, og flere af Kunst-
 nerne var ikke fri for at smile paa en noget
 onskabsfuld Maade. Jeg rejste mig derfor op,
 og til den af mig forberedte Tale for Dronningen,
 fik jeg ved en behændig Vending baade hendes
 Søn og Bruden flettet sammen i et Trekløver-
 blad, som frelste os ud af Vaanden.

Festen fortsattes derpaa i „løftet Stemning“,
 og den gode Frascativin, som Bravo havde for-
 skaffet, flød i saa rige Strømme, at man ganske
 glemte Goldschmidts lille Uheld, til det pludse-
 lig blev afløst af et nyt, for hvilket der intet
 Middel gaves. F. C. Lund indløste nemlig sit
 Løfte, og det kom til et saa varmt Ordskifte, at
 Goldschmidt rejste sig og forlod Salen.

Hvor løftet han var paa Kærlighedens Vinger
 følte vi alle; men vi indsaa' tillige, at han her
 handlede som sand Gentleman ved at fjerne sig
 uden at svare paa Fornærmelsen.

Hvor elskværdig og godmodig Goldschmidt i
 det hele taget var, viser et lille Træk, der egent-
 lig tilhører Osterilivet, men som jeg vil med-
 dele her for at vise, hvor overbærende Kærlig-
 heden gjorde ham.

Vi havde en Aften været ude i Rafaellas Vigne, hvor der fandtes en ædel Vin, og hvor vi i den lyse Foraarsaften havde siddet under Ranker og Roser til langt ud over Midnat. I Selskabet fandtes en ung Farmaceut, som lige var kommet fra Paris og som førte hele Boulevardlivets mindre heldige Skikke med sig. I sin let flagrende Kappe lignede han en munter Nat-sværmer, der flagrer snart mod Lyset, snart mod Ruden, og hver Gang han gjorde en af disse Volter, ledsagede han den med en ejendommelig, kvækkende Lyd, som var han en stor Frø, der sang i et Gadekær. Han havde de kaadeste Indfald, fortalte de morsomste Historier og var i det hele taget en saa elskværdig „Broder Lustig“, at vi flere Gange maatte minde ham om, at han befandt sig paa romersk Grund, og at en Kniv sad mere løs i Roms Osterier end paa Paris' Boulevarder.

Endelig brød vi op og marcherede i sluttet Række frem ad „Via triumphalis“ til stor Forskrækkelse for de enkelte Nattevandrere, vi mødte; thi vi gik under Sang og Klang, og stadig raabte Farmaceuten, idet han svøbte sig i sin Kappe, som var det en Toga: „Saaledes marcherede de gamle Romere, naar de havde besejret Jøder og Græker.“

Over Velia naaede vi endelig Titusbuen, og nu foreslog Farmaceuten, at vi i festligt Optog skulde drage igennem den, fordi vi havde erobret Jerusalem. Med disse Ord sprang han op paa Ryggen af Goldschmidt, og idet han raabte: „Jeg er Titus!“ kvækkede han som en Frø, og nu kom det, som jeg fandt aldeles mærkværdigt. Goldschmidt blev hverken vred eller forarget. Skønt han var Jøde og skønt Pagtens Ark og den syvarmede Lysestage skimtedes i Buens mørke Portrum, bar han den unge Farmaceut gennem den uden at ytre ringeste Tegn paa Vrede. Sligt kan kun Kærligheden bevirke.

Man har ofte tvistet om, hvad Religion Goldschmidt egentlig havde. Efter min Mening var han hverken Jøde, Kristen eller noget som helst andet — han var søgende, vilde finde en Religion, der kunde tilfredsstille baade ham og Menneskeheden, og han fandt den i Troen paa den retfærdige, evige Gengældelse, den strenge Nemesis, der raader baade over den enkelte Person og over Folkeslags Skæbne. For Jødefolket, til hvilket han selv hørte, nærrede han en dyb Sympati, og dets tusindaarige Forkuelse, dets Forfølgelse og den Foragt, mange endnu nærrede for det, vakte hans retfærdige Harm; men han saa' dets Mangler og dets Fejl.

Da jeg en Dag kom gaaende over „Ponte Sisto“, traf jeg Goldschmidt, som stod og betragtede den Fontane, der fandtes uden for Ghetto og hvis to Straaler springer korsvis over hinanden, for daglig at haane de forbivandrende Jøder. Da han saa' mig, sagde han: „Jeg véd ikke, om jeg skal gaa derind eller ej? Jeg blev helst udenfor; men det er, som om en usynlig Magt drager mig mod mine Landsmænd. Vil De følge mig?“

Gennem den trange Port, som i gamle Dage hver Aften lukkedes for Jøderne ved Solnedgang, kom vi ind i det af Dynd og Laster besudlede Tiberkvarter, som kaldtes Ghetto, men som nu til Ære for det unge Italien er forsvundet fra Jordens Overflade.

Fremad vandrede vi i den snævre, stinkende Gyde, som er Ghetto's Hovedgade. Rundt omkring os kom skidne, udmagrede Skikkelser til Syne, falbydende deres lurvede Kram, medens en Flok pjaltede Unger fulgte os som smaa Rovfugle, strækkende Hænderne ud efter de Smaamønter, som Goldschmidt rakte dem. Vi gik dybere og dybere ind i disse Elendighedens Huler, og overalt mødte vi det samme sørgelige Syn: mugne, faldefærdige Rønner, gamle, skaldede Kvinder, som med mimrende Munde raabte

om Almisse, unge Jøder med raa, begærlige Ansigter, og gamle med hvidt Skæg og i østerlandske Kaftaner. Vi gik og gik; men Goldschmidt sagde ingenting, han vedblev at uddele sine Gaver til hans Pung var tom.

Da traadte en gammel Jøde i en slidt Silketalar ud af et større Hus, som jeg senere fik at vide var en af Jødernes Synagoger. Han stirrede paa Goldschmidt og søgte at standse ham, og da sagde Goldschmidt paa Hebraisk nogle Ord, som jeg ikke forstod, men som syntes at mishage den Gamle, der pludselig spyttede ad os begge.

Næppe var dette sket, før vi rundt om os hørte Raaben, Skælden og Hujen. Fra alle Sider myldrede hæslige Skikkelser frem, Børnene skreg, Kvinderne raabte, og pludselig susede en Regn af Kaalstokke, Appelsinskaller og Gadesnavs ned over os, saa at vi skyndsomst maatte tage Flugten.

„Det er dog en elendig Befolkning, sagde Goldschmidt til mig, da vi endelig slap ud; jeg lyste Velsignelsen og fik Forbandelsen til Gengæld.“

En lille Fejl havde dog Goldschmidt, og den har, som man vil se af hans Livserindringer, fulgt ham lige fra hans Ungdom, og den ytrede sig paa en pudsig Maade, selv i Smaating. Han

kunde ikke lide at være Nummer to, han vilde som altid i Skolen have 1ste Karakter i alt, og fandt han sin Overmand, blev han uartig som et Barn.

En Vintereftermiddag mødte jeg ham i Korso uden for „Palazzo Ruspoli“, og da han saa' mig, spurgte han:

„Spiller De Billard?“

„Daarlig nok,“ svarede jeg.

„Kom, saa skal jeg banke Dem ordentlig af!“
udbrød han og trak mig med op i Kafeen.

Vi havnede i en af Billardstuerne, og Goldschmidt foreslog en „à la guerre“, og bad mig lægge ud.

Jeg lagde mig Pres mod Banden, og Goldschmidt forløb.

Vi havde næppe spillet et Par Minutter, før jeg mærkede, at Billardet trak en lille Smule til den ene Side, og ved at placere min Bal i Nærheden af Hjørnehullet, fik jeg ham til at forløbe den ene Gang efter den anden, og snart efter havde jeg vundet Partiet.

Han saa' lidt forbavset paa mig og sagde:
„Man kan ikke mærke, at De ser saa daarligt, som De siger, lad os tage et nyt Parti — jeg er endnu ikke rigtig kommet i Stødet.“

Vi begyndte igen, og ti Minutter efter havde han tabt Spillet.

„De ser jo udmærket!“ udbrød han, „hvor kan De saa bilde os ind, at De er blind?“

„Jeg bruger det Øje jeg har tilbage,“ svarede jeg roligt og vilde gaa.

„Nej, nu vil jeg have Revanche!“ udbrød han, „det tredje Parti hører mig til.“

Vi spillede paa ny, og da Resultatet blev det samme, kastede han heftigt Queuen hen over Billardet med de Ord: „Nu kan De betale!“ og foer med det samme ud af Salen uden at sige mig Farvel.

Et Par Dage efter talte han ikke til mig naar vi mødtes; men da vi paa den tredje traf sammen i Osteriet, kom han hen til mig og spurgte: „Er De vred paa mig?“

„Nej!“ svarede jeg, „men jeg forstaar ikke, hvorfor De blev saa heftig.“

„Jeg tilstaar, at jeg har handlet urigtig, og beder Dem om Forladelse,“ sagde han, idet han rakte mig Haanden. „Jeg har den Fejl ikke at kunne lide Overmænd, selv ikke i en „à la guerre“.“

Saa tog vi Plads ved Siden af hinanden, og Goldschmidt var den Aften elskværdigere end nogen Sinde før.

Man siger Kærlighed gør blind, og man

mener vel dermed blind for den Elskedes Mangel; men Goldschmidt berøvede den ogsaa Synet paa de Omgivelser, hvorunder han færdedes. Saa løjerligt det klinger, gik han længe i den naive Tro, at Ingen lagde Mærke til den Hyldest han bragte sin Ungdoms Ideal, med hvem han mødtes tidlig og silde; men lidt efter lidt fik han dog Øje for, at man lagde Mærke til Forholdet, og at der var en hel Eskadron Dydsdragoner efter ham. Saa besluttede han at hævne sig.

Til daglig kom Damerne ikke i den skandinaviske Forening; men Lørdag Aften var viet til selskabelige Sammenkomster, hvor der blev læst højt, musiceret og til Slut danset. Paa en saadan Aften var ogsaa hun ganske mod Sædvane kommet; men Goldschmidt mødte ikke, og rundt i Krogene hviskede og tiskede man om det store „Hvorfor?“

Klokken blev henad tolv og man stod lige i Færd med at bryde op, da Gangklokken ringede, og lidt efter traadte Goldschmidt ind. Hans Blik foer søgende rundt i Salen, han syntes at studse over, at der endnu var saa mange til Stede; men da han opdagede hende, som stod midt paa Gulvet, omringet af en Flok ældre Damer,

gik han hen til Kredsen og spurgte: „Har Damerne set Kolosseet ved Fakkelskin?“

Da dette Syn ikke var blevet forundt nogen af dem, fortsatte han: „Det er i Aften det herligste Vejr, Luften er mild, det er Fuldmaane, og jeg har i Formiddags bestilt Fakler hos Kustoden. Hvis mine Damer vil gøre mig Følge, vandrer vi sammen derud. En saadan Nat som denne, bør ingen sove i Rom.“

De ældre Damer syntes nok om Forslaget, men fandt, at det var noget silde og at Vejen var dem for lang; men Goldschmidt skildrede med saa veltalende Ord den maaneklare Nats Skønhed, at Damerne tog mod Tilbudet. Og kort efter vandrede vi alle af Sted med Goldschmidt og hende i Spidsen.

Det er nu ingen Springvej fra „Palazzo Corea“ til Kolosseet. Vejen gaar Bakke op og Bakke ned, Brolægningen er ujævn, og allerede paa Halvvejen begyndte flere af de gamle Damer at angre den sildige Nattefærd; men fremad gik det over Kapitolium ned mod Forum, hvor sjunkne Tempelrester tegner deres mørke Skygger i det klare Fuldmaaneskin, og endelig naaede vi efter en halv Times Vandring Indgangen til Kolosseet, hvor en fransk Skildvagt spærrede Adgangen for os.

„Har De „permesso“?“ spurgte vi ængstelig Goldschmidt.

„Naturligvis!“ svarede han, „alt er i den skønneste Orden, nu skal jeg gaa ind og lade Kustoden tænde Faklerne.“

Med disse Ord bød han sin Dame Armen og begge forsvandt i det dybe Mørke, som laa under Arkaderne. Et Par Damer vilde følge med, men veg tilbage for Franskmandens truende Bajonet.

Det var en stille, varm Foraarsnat, det alvorlige Forum laa i Maaneglansen med sine Triumfbuer og Templer, og oppe paa Kapitolium hørte man Minervauglerne, som kun tav, naar Uret deroppe lod sine Slag runge, og kort efter at vi var kommet, slog den tolv.

„Han bliver forbandet længe derinde,“ ytrede en af Kunstnerne.

„Han kan naturligvis ikke faa Kustoden væk-
ket,“ sagde en anden.

Hermed slog vi os til Ro, og placerede os langs Randen af „Meta sudans“ indtil Klokken slog $12\frac{1}{4}$. Da rejste en af Kunstnerne sig og sagde: „Bare han ikke er faldet ned og har brækket Halsen,“ man kan ikke se de fordømte Huller.

Nu blev der stor Forskrækkelse i Lejren,

Damerne forlangte at komme ind og stormede mod den franske Skildvagt, som fældede Bajonet og spurgte om vi havde „permesso“. En af Kunstnerne forklarede ham nu, at de to Personer, som var slupne ind, havde „permesso“ for hele Selskabet; men dette vilde Franskmanden paa ingen Maade lade gælde, og saa besluttede vi da at vente paa ny. Faklerne maatte jo snart være tændte.

Vi slog os igen til Ro og hørte Kapitoliums Klokke slaa $12\frac{1}{2}$. Saa sagde en af Kunstnerne pludselig: „Jeg tror Fanden tage mig, at han holder os for Nar.“

Denne Tanke forekom særlig de ældre Damer saa nedværdigende, at de paa det ivrigste tog Goldschmidt i Forsvar, og under denne Diskussion hørte vi tre dybe Klokkeslag, som fortalte, at nu manglede der kun et Kvarter i ét, og Kunstneren endte Diskussionen med den kategoriske Sætning: „Ja, nu gaar jeg Fanden tage mig hjem!“

Da en stor Del af de andre Kunstnere fulgte hans Exempel, var Damerne nødt til at følge med, og under almindelig Indignation travede de saa hele den lange Vej tilbage, og det blev Kunstnernes sørgelige Lod at maatte følge hver

enkelt hjem. „Men han skal ikke dø i Synden,“ forsikrede de.

Da de den næste Dag traf Goldschmidt og spurgte ham, hvorfor han ikke var kommet tilbage, svarede han uden mindste Forvirring: „Tilbage! Selskabet var jo gaaet, da vi kom.“

„Nej, vi stod og ventede over tre Kvarter,“ raabte en af de gamle Damer, jeg kan endnu mærke det i mine Ben.“

„Det forstaar jeg aldeles ikke,“ svarede Goldschmidt med et galant Buk. „Der hvor vi gik ud, var der virkelig ganske tomt.“

„Men hvor blev da Faklerne af?“ raabte en anden.

„Ja, dem havde Kustoden glemt; men jeg fandt alligevel to, som lyste for mig hele Vejen,“ og Goldschmidt saa' paa den gamle Dame med et saa sarkastisk Blik, at hun slog Øjnene ned.

„Ser De,“ fortsatte han, „det hænder undertiden efter et gammelt, romersk Sagn, at Kolosseet vender sig ved Midnat, og det maa vistnok være sket den Aften, ellers forstaar jeg slet ikke hvorfor, at jeg ikke fandt Selskabet.“

Med denne Forklaring maatte de gamle Damer lade sig nøje; men fra den Aften blev det et Slagord, naar der var noget i Vejen: „Ja, det er blot Kolosseet, der har vendt sig!“

Til Goldschmidt's elegante Fremtræden, hans aandfulde Samtale og brillante Stil stod Arentzen baade som Menneske og Digter i fuldstændig Modsætning, og han vandt derfor ikke megen Tilslutning hverken blandt Kunstnerne eller de andre Danske, som besøgte Rom.

Jeg har tidt lagt Mærke til, at Folk, som har viet deres Liv til en Lærers vanskelige Gerning, har ondt ved at ryste Læreren af Ærmet, og dette var netop Tilfældet med Arentzen. Han talte altid i en vis overlegen Tone, og naar han kom med sit „som bekendt“ eller „som De muligvis véd“, anbragte han dem ofte paa en saadan Maade, at man blev stødt derover. Dertil kom, at han var i høj Grad utilfreds baade med hele Italien og særlig Livet i Rom, hvor han overhovedet ikke kunde finde sig til Rette. Naar han i sine Rejsebreve til „Fædrelandet“ skildrer Verona, denne Italiens Titelvignet som et eneste stort Pissoir, kan man tænke sig hvad han mente om Rom, hvor der staar malet immundezzajo (Mødding) paa de Hjørner, hvor Befolkningen har Lov til at kaste deres Køkken-Affald.

Medens baade Folkelivet og de antikke Rester fyldte os andre med Glæde og Beundring, saa' Arentzen i dem en Mangel paa Kultur og svundne

Rester af en barbarisk Tid. Kom jeg med ham i Kolosseet, beundrede han ikke dets Storhed, heller ikke Vegetationens Skønhed eller den mægtige Arkitektur, men rasede over, at Cæsarerne her havde ladet de vilde Dyr sønderrive Tusinder af kristne Martyrer. Viste jeg ham Peterskirken, blev han ikke imponeret af dens Storhed og Pragt, men rasede over Paverne, som havde bygget den for de Afladspenge, hvormed de havde snydt den hele Verden. Ja selv Kampagnen fandt ikke Naade for hans Øjne; han fandt den tør, kedelig, og da vi en Dag havde taget Sæde ved Cecilia Metellas Gravmæle og jeg netop havde fortalt ham om mine Planer for Fremtiden, udbrød han overlegent:

„Ja nu tror De naturligvis, De er en Helvedes Karl?“

Da jeg benægtede dette, fortsatte han: „Ja for det troede jeg, da jeg var i Deres Alder.“

I disse Ord laa Nøglen til Arentzen's hele Væsen; thi han havde som saa mange vugget sig i Haabet om at blive en af Danmarks store Digtere, og da disse Illusioner brast, fyldtes hans Sind med en Bitterhed, som han ikke formaaede at skjule. Men under den ru Skal gemte han i Virkeligheden en varm, ideel Natur, som krympede sig under den Livslod, der var blevet ham

til Del, og talte man venlig til ham, blev han en ganske anden. Jeg mindedes tidt Begyndelsen til et af hans Digte:

„Et venligt Ord, et venligt Ord, hvor gør det Hjertet godt“, og da vi efterhaanden mere og mere forstod hinanden, søgte jeg efter Evne at gøre ham Opholdet i Rom saa behageligt som muligt; men det lykkedes mig kun til Dels, thi ofte kunde jeg ikke med min bedste Vilje stille ham tilfreds, og han trak sig overhovedet mere og mere tilbage fra sine Landsmænd. I Foreningen kom han kun om Formiddagen for at læse de danske Aviser, og de glade Aftener i Osterierne kendte han saa godt som ikke.

Saa besluttede jeg da at lave en Osteriaften hos ham selv. Jeg gjorde et stort Indkøb af forskellige Spisevarer, og med en mægtig Fiascone af den ædleste Frascativin paa Hovedet, vandrede jeg op i hans lille Lejlighed, hvor jeg blev modtaget med et Udbrud af Forundring. Saa dækkede hans Hustru Bord efter romersk Skik, Frascativinen perlede i Glassene og til Slutning sang vi Bellmann'ske Sange. Det var ikke, hvad man kalder nogen musikalsk Nydelse; men den Aften foldede Arentzen sig ud som en Jerichorose, og jeg tror, at det var en af de bedste han tilbragte i Rom.

Desværre tog han Afsked med denne By paa en Maade, som var os alle lige pinlig. Da han en Formiddag efter Sædvane kom op i Foreningen for at læse Aviser, havde Bätzmänn, som var Foreningens Sekretær, endnu ikke bragt dem, og da Arentzen senere erfarede, at Grunden hertil var den, at Bätzmänn paa Vejen fra Bravo havde spist Frokost i Café Carlo, en af Roms mest besøgte Kafeer, blev han aldeles rasende og klagede i Ankeprotokollen over, at Bätzmänn „besøgte Kroer og Kipper“ i Stedet for at varetage sin Gerning som Sekretær.

Dette vakte almindelig Harme blandt Kunstnerne, og Bätzmänn forlangte en Aften, da vi alle var samlede, at Arentzen skulde stryge de paagældende Udtryk, men fik kun til Svar: „Hvad jeg skrev, det skrev jeg,“ ganske som om han gav en Discipel en Anmærkning. Da kom det til en højst ubehagelig Scene, som bevirkede, at Arentzen forlod Rom. Og saaledes havde vi mistet begge vore Digtere, den ene paa Kærlighedens og den anden paa Vredens Vinger.

* *

Jeg har hidtil dvælet ved Kunstnerne, Arkæologerne og Digterne; men der var naturligvis

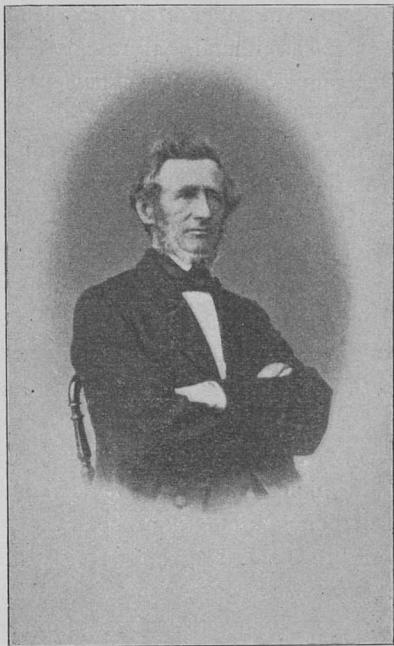
endnu en hel Del Danske i Rom, som spillede en mere eller mindre fremtrædende Rolle i Vinteren 1862—63, og blandt disse skal jeg særlig nævne Etatsraad Collin, som med Hustru og Datter beboede en Lejlighed i Via Sistina, der snart blev et Samlingssted for de fleste Danske i Rom.

Etatsraad Collin var allerede dengang noget til Aars; men man følte det ikke, thi faa forstod som han at anvende sin Tid til Vandringer i Rom. Jeg var stadig hans Ledsager og mindes herved en lille Begivenhed, hvor jeg havde det Held at komme til at hjælpe ham ud af en farlig Situation.

Hans Søn, Jonas Collin, vilde tage Magisterkonferensen i Naturhistorie; men da han rejste sammen med H. C. Andersen i Spanien, havde han bedt mig om at skaffe nogle romerske Ferskvandssnegle til hans Samling.

En Dag vandrede derfor Etatsraad Collin og jeg ud i Villa Doria Pamfili, som er gennemskåret af flere store Kanaler, og da vi havde naaet en af disse, gik jeg ned til Bredden for med mit Net at skaffe det forlangte. Just som jeg stod og fiskede allerbedst, kom en mægtig Svane brusende hen mod mig, og da jeg antog, at den vilde røve mig min Fangst, stødte jeg til

den med Ketseren. De romerske Svaner maa imidlertid have et meget hidsigt Gemyt; thi

Etatsraad EDV. COLLIN.

næppe havde jeg tilføjet den denne Fornærmelse, før den foer op af Vandet og fløj lige i Hovedet paa Etatsraad Collin, som den saaledes bearbej-

dede med sine Vinger, at han raabte om Hjælp. I Vandet laa et af de tykke, romerske Rør, og da jeg ikke havde noget andet Værge, greb jeg dette og slog af al Magt efter det rasende Dyr, som jeg var saa uheldig at ramme lige i Hovedet. Den smukke Fugl sank ned paa Jorden, krummede den lange Hals slangeagtigt et Par Gange frem og tilbage, bredte Vingerne sitrende ud med en Dødsrallen, som skar mig i Hjertet.

Nu blev der stort Røre rundt omkring os, et Par Opsynsmænd kom farende ned til Vandet, og skønt jeg forsikrede dem om, at jeg kun havde handlet af Nødværge, forlangte de, at vi skulde følge med op til Villaens Inspektør for at afgive Forklaring. Heldigvis var denne en meget human Mand, som blot forlangte, at vi skulde opgive vore Navne og vor Adresse, og jeg gik nu hjem med den Bevidsthed, at jeg rimeligvis vilde komme til at betale en anselig Sum for min Udaad. Dag efter Dag ventede jeg at blive kaldt op paa „Kammeret“; men jeg hørte Intet, og da jeg 14 Dage efter atter besøgte Villa Doria Pamfili, sejlede min Modstander nok saa glad omkring i Kanalen. Men jeg vogtede mig vel for atter at komme den for nær.

Naar man var træt af Kunstnerlivet eller noget ør af de mange Osteri-Aftener, fandt man

en velgørende Hvile i at møde til de smaa Aften-
cirkler, som et Par Gange om Ugen samlede de

Etatsraadinde COLLIN.

fleste Danske i det Collin'ske Hjem. Fru Collin
vidste at arrangere disse Sammenkomster paa
en saadan Maade, at man ganske følte sig som

hjemme i Danmark, og ved den snurrende Te-kedel glemte man for et Øjeblik ganske, at man befandt sig mange Hundrede Mile borte fra Fædrelandet. Der blev paa slige Aftener hyppigt musiceret, snart af Ravnkilde, snart af den bekendte romerske Pianist Sgambati; men en Aften hviskede Fru Collin til os, at der forestod os en ganske særlig Nydelse, og med spændt Opmærksomhed ventede vi paa, hvad der nu vilde komme. Da gik Døren op, og en gammel, lidt graahaaret Italiener traadte ind, satte sig ved Klaveret og begyndte at synge. Det var den bekendte Operasanger Rossi, som i sin Tid havde fortryllet København under Christian den ottende, og som nu levede ude i Albano, hvor han til daglig gik under Navnet „Pietro Cantante“, hvilket paa Dansk, lidt mindre poetisk, betyder Syngepeter.

Vi samledes i en Klynge om Klaveret, spændte paa at høre den mægtige Stemme, som engang havde sat hele København i Bevægelse. Men ak! nu var den rystende og svag, som Strengene paa de gamle Spinetter fra vore Bedsteforældres Tid, og dog havde baade Etatsraad Collin og hans Hustru Taarer i Øjnene, medens han sang. For dem stod Minderne i al deres Glans og Fylde, for dem tryllede han Christian den otten-

des svundne Dage tilbage, — for os Yngre var han kun en tarvelig gammel Mand, der havde mistet sin Stemme. Saaledes gaar det maaske ogsaa med disse Blade, de vil kun tilfulde forstaaes af dem, som paa den Tid har tilbragt en Vinter i Rom.

Til Slutning maa jeg omtale en dansk Familie, der ydede os alle, men navnlig Kunstnerne usigelig Moro i Retning af det komiske. Ved sin Fremtræden og hele Holdning mindede den i høj Grad om „Familien Dodd paa Udenlandsrejse“, men bestod kun af tre Personer, som for Resten ikke dannede nogen Treenighed; thi de var for det meste uenige i alt og om alt, og kun enige i ét, nemlig at faa den noget overmodne Datter gift med en Corsini Spada eller Torlonia. Dette var imidlertid langt vanskeligere end man skulde tro; thi den virkelige Adel i Rom holder sine Grænser strengt, hvorimod der gives en anden quasi Adel, som ikke ejer andet end mugne Vaabenskjolde og et Navn, der er saa gammelt, at de fleste har glemt det. Saadanne Individuer, som Romerne har givet Navn af „Hotelbaroner“, findes i ikke ringe Mængde, og deres Opgave er paa en eller anden Maade at komme til Penge ved Hjælp af rige Rejsende, som de faar viklet i deres Garn. De er med

andre Ord en Slags elegante Bondefangere, som møder med fine Navne og fine Visitkort, for at faa de Fremmede, snart til at tage Aktier i et eller andet glimrende „Foretagende“, eller i Mangel deraf til at tage et eller andet ældre Pigebarn, naar blot hendes Frøkorn er forgyldte. Det var den Slags Folk, som den nævnte Familie var kommen i Kast med, og i Via Babuino holdt de „Salon“, hvor Grever, Baroner og Vicomter fik Champagne og nye Kort, medens Kunstnerne maatte nøjes med at spille en Whist med de gamle til en Slurk sur Albanovin.

Familiens Skæbne og tidligere Forhold var imidlertid ikke uden en vis romantisk Interesse. Husherren, som bar den ikke ringe Titel af Overkrigskommissær, havde i sine unge Dage ført Kunstnerliv, spillet paa Fløjte, og bar i den Anledning endnu en skæv Mund og et Par pomadiserede Tindingekrøller, som han omhyggelig snoede i Mangel af Knebelsbart, hvorpaa han gjorde nogle strygende Bevægelser med sine Fingre, omtrent som naar en Flue pudser sine Forben for Støv.

Ved sit smægtende Fløjtespil havde han i sine unge Dage bedaaret sin nu aldrende Frue i den Grad, at hun lod sig bortføre — nogle siger endog paa Strikkestige — til stor Harme for

hendes Fader, som forlangte en passende Titel til den, som han skulde give sin Datter. Saa avanceredes der fra Fløjtespiller til Krigsraad; men da dette ikke tilfredsstillede den forbitrede Fader, naaede man til Krigskommissær, og var endelig en Dag saa lykkelig at kunne føje et „Over“ til bemeldte Titel.

Fruen havde muligvis været smuk i sine unge Dage; men nu var Forgyldningen gaaet af St. Gjertrud, og al det svundne erstattedes ved et kunstigt Toilette, hvori hun var en Mester, og ved festlige Lejligheder kronedes hendes Hoved med en mægtig Turban, hvis ægte Strudsfejer var mange Penge værd. Naar hun mødte i Foreningen med denne Prydelse, foer der en Gysen gennem os alle, og vi forstod tilfulde det høje Maal, hvortil hun sigtede.

Saa foer det en Dag som en Løbeild gennem Rom, at Frøkenen var bleven forlovet med en italiensk Vicomte, som ejede et Gods i Sabinerbjergene, var i Slægt med Colonnaerne og i Besiddelse af Forfædre, der havde drukket Dus med Godfred af Bouillon paa Vejen til det hellige Land. Men ak! Glæden varede kun kort; thi da jeg meddelte Bravo Nyheden, foer han op af Stolen med et Ryk og raabte:

„Ach, ach, Gut Zatan! den Kerl han har jo

setet i Galéerne,“ og dermed løb han af Sted til den henrykte Familie, hvor hans Meddelelse bevirkede, at Vicomten forsvandt som en Skygge, medens vi andre morede os kostelig over den hele Historie.

Der skulde imidlertid komme en, som var endnu bedre; thi paa en Salonaften meddelte Overkrigskommissæren, at han var tilsagt til Audiens i Vatikanet af Krigsminister Kanzler, som ønskede at raadføre sig med ham i en vigtig Sag. Vi andre studsede over denne besynderlige Tilsigelse; men for Overkrigskommissæren syntes det at falde ganske naturligt, og han spurgte med megen Iver, hvorledes han skulde være klædt ved en saadan Lejlighed.

Den næste Dag rullede han i en elegant Ekvipage af Sted til Vatikanet, hvor en Officer af Schweitzergarden modtog ham og førte ham ind i Krigsministerens Arbejdsgemak. Kanzler, som var Schweitzer af Fødsel, sad ved et stort Bord, hvor han med Naale afmærkede forskellige Punkter paa et Kort over Rom og Omegn, og da Overkrigskommissæren traadte ind, gik han lige imod ham, trykkede hans Haand og sagde:

„Det glæder mig at møde en Kollega fra et Land, der har gjort sig saa berømt ved sine Krige, som Danmark. Jeg ønsker Deres Raad i

en vigtig Sag angaaende Roms Befæstning,“ og med disse Ord pegede han paa Kortet, som laa udbredt paa Bordet.

Overkrigskommissæren begyndte at blive betænkelig, men haabede dog endnu at kunne smutte ud af en eller anden Bagdør. Men Kanzler holdt ham fast og spurgte til Slutning noget barsk: „De maa jo dog have en Mening. Vil De sige mig, hvad De synes om Fortet paa Aventin?“

Overkrigskommissæren tilstod, at han ikke rigtig vidste, hvor Aventin laa, og Kanzler betragtede ham med et gennemborende Blik, idet han fortsatte:

„Anser De da Fortet paa Monte Mario mere betryggende, og hvilke Kanoner mener De, at man skal montere det med? Hvorledes er Deres Fæstningskanoner i Danmark?“

Nu maatte Overkrigskommissæren give sig, og tilstod ydmygt, at her vistnok maatte foreligge en Fejltagelse, da han aldeles ikke var Militær.

„Hvad for noget, ikke Militær!“ raabte Kanzler. „Hvad staar der da paa Deres Visitkort, som De har været uforskammet nok til at sende en af mine Venner, se her, og Kanzler læste: Monsieur de X commissaire supérieur de la

guerre de Sa Majesté le roi de Danemarc; „og saa vil De nægte, at De er Militær?“ brølede Kanzler og tog ham i Skulderen.

„Jeg maa gøre Deres Excellence opmærksom paa, at Overkrigskommissær er en dansk Titel, som ogsaa gives til Civile. Vi har Generalkrigskommissærer, som ikke er Generaler, Krigsraader, som aldrig har lugtet Krudt, Justitsraader, som ikke kender til Rettens Gang, og Konferensraader, med hvem ingen holder Konference.“

Men disse Oplysninger skulde den gode Overkrigskommissær ikke have givet; thi nu blev Kanzler aldeles rasende, ringede paa sin Adjutant og lod ham sætte det forrykte Menneske paa Døren.

Da denne Begivenhed kom ud blandt de Danske, lød der et saa mangestemmigt Latterkor, at Familien Dodd forsvandt fra Rom for bestandig.
